

FORSKNINGS-
AVDELNINGENS
ARBETSRAPPORTSERIE

NR 47

ERSTA SKÖNDAL HÖGSKOLA

47

RESEARCH
DEPARTMENT'S
WORKING PAPERS

NO 47

ERSTA SKÖNDAL UNIVERSITY COLLEGE

Rädda Barnen - en organisation i förändring

– En studie om barnrättsaktiviteter på det lokala planet

JULIA GROSSE

ERSTA SKÖNDAL HÖGSKOLA
2007

Rädda Barnen – en organisation i
förändring
En studie om barnrättsaktiviteter på det lokala planet

Julia Grosse

Stockholm, februari 2007

Publicerad av Forskningsavdelningen, Ersta Sköndal högskola
Copyright © 2007 Julia Grosse
ISSN 1402-277X

Omslag: Hans Andersson H&I Design
Tryck: Elanders Gotab AB, Stockholm 2007
Produktion: Sari Nurminen

FÖRORD

Rädda Barnen har inom ramen för sitt lokala utvecklingsarbete tagit fram ett styrdokument vid namn *Kompassen* som bygger på barnkonventionens innehåll och behandlar den gemensamma värdegrunden.

Denna rapport är en del i utvärderingsprocessen av Rädda Barnens lokala satsning. Det rör sig mera precist om en studie av implementeringen av ett styrdokument samtidigt som den diskuterar det lokala barnrättsarbetet som ett fenomen i sig.

Fil dr Sten Anttila stod för idén till studiens metod att samla in information genom verksamhetsberättelser. Han och fil mag Julia Grosse utvecklade studien under inledningskedet. Därefter har arbetet i huvudsak utförts av Julia Grosse som också är författare till föreliggande rapport.

Lars Svedberg
Föreståndare, professor

INNEHÅLL

FÖRORD	3
INNEHÅLL	5
INLEDNING	7
Bakgrund och syfte	7
Om ideellt engagemang i Sverige	8
Rädda Barnen och organisationens betydelse för barnrättsarbetet	9
Kort om barnkonventionen och Kompassen	11
MATERIAL OCH METOD	15
Databasens konstruktion	15
Metodologiska begränsningar	20
Disposition och läsanvisning	22
TIDIGARE FORSKNING	23
Aktuella aktörer och typ av skrifter	23
Erfarenheter av arbetet med barnkonventionen och resultat användning	24
Barnskyddsinstitutioner	25
Krockar mellan teori och praktik	26
Sammanfattande kommentarer	28
LOKALFÖRENINGARNAS AKTIVITETER	29
Översikt över de enskilda variablerna	30
Intressanta enskilda variabler	33
Samband mellan olika aktiviteter	42
Konkluderande beskrivning	43
Sammanfattande kommentarer	48
ANALYS	51
Samband mellan olika aktivitetstyper	51
Förverkligande av Kompassen	52
Samband mellan lokalföreningarnas arbete och barnfattigdom	60
Samband mellan lokalföreningarnas arbete och BK i kommunerna	63

Sammanfattande kommentarer	67
DISKUSSION	69
Mödan med och värdet av verksamhetsberättelsen	69
Variation versus koncentration	70
Geografiska mönster	70
Om tröghet och hinder i implementeringsprocessen	71
Organisationens roll i olika nivåers ögon	73
Fortsatt forskning	74
SLUTSATSER OCH TILLÄMPNINGSPOTENTIAL	75
Användbarhet i det fortsatta utvecklingsarbetet	75
SAMMANFATTNING	77
REFERENSER OCH BILAGOR	81
Bibliografi	81
Bilaga 1: Databasformulär för verksamhetsberättelse	83
Bilaga 2. Frekvenstabeller över samtliga primärvariabler	87

INLEDNING

Bakgrund och syfte

Inom ramen för sitt utvecklingsarbete har Rädda Barnen 2000/2001 utvecklat ett styrdokument vid namn *Kompassen*. Dokumentet följer de principer som anges i barnkonventionen och är avsett att ange ramarna för organisationens verksamhet på olika plan för en 10-årsperiod. Kompassen ska också vara styrande för den så kallade nya inriktningen som antogs samma år, 2001. Efter fem år skulle det utvärderas i vilken utsträckning Kompassen påverkat verksamheten, i första hand för att ge underlag för en bredare översyn av inriktningen inför årsmötet 2007 (Rädda Barnen 2001). Föreliggande rapport¹ utgör en del av den utvärdering som ska svara på i vilken utsträckning Kompassen och den lokala satsningen påverkat verksamheten. Andra delar av denna utvärderingsprocess ligger på andra utförare och refereras inte här.

Man kan alltså betrakta den här rapporten som resultatet av en implementeringsstudie. Två frågeställningar har lyfts fram från Rädda Barnens sida under studiens inledningskede:

1. ”Har den *gemensamma värdegrunden* och i så fall i vilken utsträckning fått genomslag i organisationen på olika nivåer, det vill säga central, regional, respektive lokal nivå samt inom olika kategorier såsom professionellt respektive ideellt verksamma?”

2. ”Kan man se och i så fall i vilken utsträckning någon förändring, av *barns livsvillkor* ute i samhället, som kan kopplas till *Rädda Barnens* insatser? Här gäller det lokala satsningar i form av projekt och kampanjer av olika slag.”

Jag vill göra läsaren uppmärksam på att dessa frågeställningar är svåra att besvara med de mätinstrument som står oss till förfogande, främst eftersom studiet av sociala fenomen på ett retrospektivt sätt omöjliggör konstanthållandet av en rad bakgrundsfaktorer. Därför är det nödvändigt att göra en rad modifikationer. För det första visar jag på begränsningarna med att genomföra regelrätta effektstudier. Effekt skulle i det här fallet innebära förbättringar för barns livsvillkor. I forskningssammanhang allmänt brukar man säga att man enbart kan uttala sig om sannolikheter som aldrig uppgår till 100 procent och varje givet sakförhållande man observerar kan förklaras på olika sätt (Sohlberg & Sohlberg 2001). För det andra förutsätter jag att den gemensamma värdegrunden är införlivad i Kompassen. Den utförliga rapport med själva titeln ”Kompassen” som Rädda Barnen (2001) gett ut under

---

¹ Ett väldigt stort tack till doktorand Ulf Hammare som kontinuerligt granskat mina texter samt till teol dr Charlotte Engel, fil dr Magnus Jegermalm, fil dr Anders Kassman, fil dr Lars-Erik Olsson och fil dr Kenneth Sundh som kommenterat manuset vid flera seminarietillfällen.

inledningsskedet av den lokala satsningen beskriver organisationens dåvarande och tilltänkta identitet och självförståelse där den gemensamma värdegrunden utgör ett viktigt moment som ska genomsyra hela verksamheten. För det tredje redogörs här enbart i diskussionsavsnittet för andra nivåer än den lokala. Skälen är två: resultat i form av frekvenstabeller om distriktsförbundens aktiviteter har redan avrapporterats utanför denna text. Sedan kan centralnivån svårigen fångas in i form av lokalföreningarnas verksamhetsberättelser annat än mera osystematiskt genom att studera hela organisationens verksamhetsberättelse, presentationer på webbplatsen och mer eller mindre formella samtal med personer som har någon anknytning till Rädda Barnen. Således tar jag utifrån denna studies resultat enbart i diskussionsavsnittet upp förhållandet mellan den centralstyrda delen och föreningsbasen. Av liknande skäl hänvisar jag för det fjärde till diskussionskapitlet när det gäller olika typer av medarbetare med tanke på att lokalföreningarna enbart bedrivs i ideell regi.

Syftet för den studie som redovisas i föreliggande rapport är följaktligen att få indikationer² på i vilken omfattning styrdokumentet Kompassen har implementerats i lokalföreningarna och hur detta avtecknar sig i deras verksamhetsberättelser under perioden 2001-2005.

Som ett led i operationaliseringsarbetet kan man bryta ner problemformuleringen i ännu mera konkreta punkter. Således kan man säga att rapporten avser att besvara följande frågeställningar:

- Hur ser utvecklingen av olika former av aktiviteter ut över tid?
- Kan man se några geografiska mönster?
- I vilken utsträckning är det lokala utvecklingsarbetet ett svar på Kompassens innehåll?
- Kan man se några samband mellan Rädda Barnens arbete i kommunerna och barnhushållens ekonomiska ställning? I så fall vilka?
- Kan man se några samband mellan Rädda Barnens arbete i kommunerna och kommunernas arbete med barnkonventionen? I så fall vilka?

Om ideellt engagemang i Sverige

Sverige med sin starka folkrörelsetradition kan beskrivas som ett land där stora delar av befolkningen på ett självklart sätt engagerar sig ideellt i avsevärd omfattning. Drygt hälften av den svenska befolkningen gör regelbundet insatser inom någon frivilligorganisation. Den stora majoriteten av dessa föreningar finner man inom idrottsrörelsen. Likväl samlar föreningar som är kopplade till boende som bostadsrätts- eller villaägarföreningar, sammanslutningar om kulturfrågor och föräldraföreningar förhållandevis stora grupper medborgare. 2 procent av befolkningen engagerade sig 2005 i humanitära organisationer och 1 procent i andra organisationer med humanitär och/eller social inriktning, dit även Rädda Barnen räknas. Just i dessa föreningars medlemsstruktur kan man också se en viss överre-

---

² Att jag enbart talar om indikationer beror på materialinsamlingens begränsningar. Empirin i denna studie kommer från lokalföreningarnas verksamhetsberättelser som skrivits utan vetskap om att en sådan implementeringsstudie pågick. Frågor om tillförlitlighet, framför allt beträffande om man mäter det man avser att mäta, nämligen lokalföreningarnas aktiviteter, är centrala och låter sig inte helt besvaras. Inte heller finns det någon självklar koppling mellan barns välfärd eller livsvillkor och barnhushållens ekonomiska situation och kommunernas arbete med barnkonventionen.

presentation av kvinnor och för åldersgruppen 60 till 75 år. I allmänhet är det ofta medelålders personer som engagerar sig i störst omfattning och i snitt lägger svenska medborgare ner 14 timmar per månad på frivilligarbete.

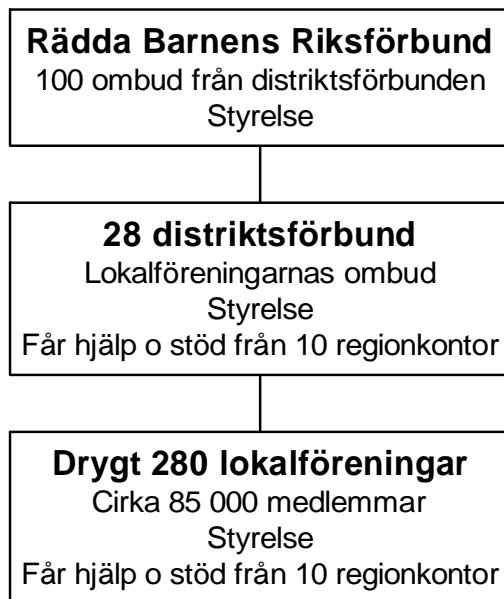
Mot bakgrund av de stora longitudinella befolkningsstudierna (se bl a Olsson, Svedberg & Jeppsson Grassman 2005) som bedrivits på forskningsavdelningen vid Ersta Sköndal högskola kan man säga att detta engagemang är tämligen konstant, även om kanske organisationsgraden avtar. I studien kunde forskarna också identifiera ett tydligt mönster i det svenska folkets ideella arbete beträffande tillgången till resurser. Personer med relativt stark resursbakgrund vad gäller utbildning, sysselsättning och inkomst är mycket mer benägna att engagera sig ideellt jämfört med de som saknar dessa resurser. De som redan är aktiva på olika plan brukar också lägga ner mera tid på oavlönade insatser inom ramen för frivilligorganisationer. Vidare kunde man urskilja säregna mönster vad gäller fördelningen av befolkningens engagemang beroende på bostadsortens storlek. Det minst aktiva civilsamhället hittade man då i storstäderna samt i mycket små orter. Däremot frodas det ideella arbetet som mest i mellanstora städer och mindre samhällen.

Rädda Barnen och organisationens betydelse för barnrättsarbetet

Rädda Barnen är en frivilligorganisation som grundades i London 1919. Första världskriget och ryska revolutionen och de försämringar detta innebar för barns livsvillkor var drivkraften till att organisationen bildades (International Save the Children Alliance 2006). Rädda Barnen beskriver sig själv som en partipolitiskt och religiöst obunden folkrörelse. Svenska Rädda Barnen ingår som en av 27 medlemsorganisationer i The International Save the Children Alliance, världens ledande barnrättsorganisation, som är verksam i sammantaget 100 länder (Rädda Barnen 2006). Rädda Barnens värdegrund ligger idag i linje med FN:s barnkonvention och deklARATIONEN om de mänskliga rättigheterna.

Organisationen formulerar vidare sin verksamhetsidé som följer. Man menar att kännetecknen är engagemang, mod, kompetens och uthållighet. Rädda Barnens värderingar beskrivs som att alla människor har lika värde, barn har särskilda rättigheter och att alla har ett ansvar för att barnets rättigheter respekteras, men stater har särskilda skyldigheter i detta avseende (Rädda Barnen 2001).

Rädda Barnens nationella organisationsled är var för sig juridiska personer med eget ekonomiskt ansvar och står i följande relation till varandra.

Enligt stadgarna har var och en av de 280 lokalföreningarna till uppgift att

- ”informera om barns villkor, skapa opinion kring och aktivt arbeta för barns rättigheter inom och utom Sverige
- informera om och samla in medel för Rädda Barnens arbete
- rekrytera medlemmar
- erbjuda medlemmarna ett aktivt och meningsfullt medlemskap”

Medlem blir man formellt genom att betala in medlemsavgiften som går till respektive lokalförening. Parallellt med detta finns det möjlighet och uppmuntras till att påverka och ta initiativ i den lokalförening där man bor. Tyvärr har jag i denna studie inte möjlighet att säga något om medlemsstrukturen vad gäller ålder, kön, utbildning med mera eftersom sådant av naturliga skäl inte registreras och skulle kräva en alldeles egen undersökning.

När man frågar sig vilka aktörerna är som ser sin främsta uppgift i ett aktivt barnrättsarbete upptäcker man ganska snart att oberoende barnrättsorganisationer kan tillskrivas en betydande roll såväl beträffande opinionsbildning, forskning och kunskapsspridning som att rent praktiskt verka för bättre livsvillkor för barn. Det syns också i att organisationer som UNICEF och Rädda Barnen/Save the Children kontinuerligt har en stor kunskapsproduktion (se t ex UNICEF 2001, Miljeteig 2005). Man bör dock observera att sådana egna, om än faktastinna, skrifter är av varierande karaktär, kvalitet och vetenskapligt värde. Både Rädda Barnen och UNICEF kan påstås ha en avgörande funktion i barnrättsarbetet, såväl konkret genom insatser mot olika målgrupper som syftar till att förbättra barns levnadsförhållanden och direktadresserad opinionspåverkan, som mera indirekt genom dokumentation av dessa insatser. Dessa i sin tur blir ett led i arbetet att skapa uppmärksamhet kring barnrättsfrågor. Det kanske mest tydliga och betydelsefulla exemplet är Rädda Barnens centrala roll i barnkonventionens tillkomst (se t ex Price Cohen 1990, 1997).

Kort om barnkonventionen och Kompassen

Barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter, även kallad barnkonventionen, antogs 1989 av FN:s generalförsamling och 1990 av Sveriges riksdag. Barnkonventionen innehåller sammanlagt 54 artiklar som fastställer barnets medborgerliga och politiska rättigheter samt dess ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter. Barnkonventionens grundprinciper brukar sammanfattas i följande punkter:

- principen om icke-diskriminering
- principen om barnets bästa
- barnets rätt till liv och utveckling
- barnets rätt att komma till tals

Barnkonventionen ska fungera som ett verktyg i arbetet att förbättra barns villkor. Därför ska den verka för att ändra attityder och arbetssätt i olika verksamheter och på olika samhällsnivåer. I Sverige finns till och med en parlamentarisk kommitté, barnkommittén, som gjorde en bred översyn (SOU 1997:116) av hur barnkonventionen kommer till uttryck i nationell lagstiftning och praxis och hur förbättringar kan se ut. Statliga beslut ska bland annat ta hänsyn till barnkonsekvensanalyser och barnperspektivet ska finnas med i utredningsuppdrag. Stora delar av barnkonventionen har redan sedan tidigare funnits med i svensk lagstiftning, men det anses vara en långsiktig process att införliva dess innehåll i lagtext och de olika samhällsaktörers medvetande. Ansvaret att fullfölja barnkonventionens ambitioner ligger såväl på politiska organ, på offentlig sektors olika nivåer och verksamheter som på olika ideella organisationer som Rädda Barnen. Sedan 1993 har också myndigheten Barnombudsmannen en särskild roll (Barnombudsmannen 1999, Melin 2004).

FN:s kommitté för barns rättigheter har till uppgift att granska hur konventionsstaterna efterlever barnkonventionens innehåll och vilka framsteg som görs. I detta arbete ingår bland annat att studera de rapporter som konventionsstaterna ska lämna om huruvida barns rättigheter tillgodoses. Dessa rapporter beskrivs också som *Alternativrapporten* och är ett dokument där även Rädda Barnen medverkar på olika nivåer. Kommittén kan också föreslå vissa åtgärder för att förbättra situationen för landets barn.

Barnkonventionens tillkomst

Redan mellan 1979 och 1983 har det internationellt funnits ett slags förgrupp bestående av non-governmental organizations som så småningom tog form som eget organ (*NGO Group*) och som i regelbundna sammanträden direkt medverkade i barnkonventionens utformning mellan 1983 och 1988. Flera frivilligorganisationer – även de som inte är uttalade barnrättsorganisationer – har varit delaktiga. Gruppen har under hela processen agerat med en gemensam röst och har även varit öppen för icke-anslutna organisationer. Så småningom utvecklades också ett antal nätverk och kanaler till regeringsdelegationer, vilka ofta var välvilligt inställda till gruppens intentioner. Inte minst Rädda Barnen Sverige har spelat en föregångarroll i detta avseende. En stor del av arbetet skedde också informellt. Däremot var gruppen frivilligorganisationer mycket angelägen om att inte yttre pragmatiska omständigheter som tidspress riskerade att begränsa de barnrättsliga åtagandena. Price Cohen me-

nar att det är svårt att mäta den exakta betydelsen för utvecklingen av arbetet med barnkonventionen på grund av denna verksamhets subtila natur. Enligt hennes bedömning bidrog gruppens innovativa metoder och den kontinuitet de genomfördes med mycket till att barnkonventionen blev en ganska heltäckande text med höga krav på barns rättigheter.

Efter 1989 var den allmänna meningen många frivilligorganisationer att gruppen i befintlig form strängt taget var överflödigt och medlemmarna blev medvetna om sin uppfattning att dokumentet i princip skulle vara ett användbart verktyg för sin respektive organisations utveckling. Samtidigt var man ofta osäker hur man i praktiken skulle fortsätta med det. Efter 1990 bestämde man sig för en omorganisering där den resulterande sammanslutningen fick det nya namnet *NGO Group for the Convention on the Rights of the Child*. Medlemsorganisationerna bestämde sig bland annat för att utöka sitt uppdrag såtillvida att det även skulle omfatta barnrättsligt engagemang av andra FN-organ. Vidare inrättades en rad tematiska undergrupper. Gruppen öppnade sig både för att andra organisationers och individers expertis. Samtidigt åtog den sig att bland annat i omfattande utsträckning ge information om barns rättigheter till FN:s människorättskommitté. Sammanslutningen har alltmer formaliserats och har idag en säker finansiering. Idag bedriver man arbete med att skapa opinion kring barns rättigheter, att utarbeta program för implementeringen av de punkter som barnkonventionen föreskriver, att administrera arbetet med de så kallade Alternativrapporterna³ samt agerar inte minst som länk mellan överstatliga organ, enskilda länder och NGO:er (CRIN 2005b).

I en artikel som ingår i ett nyhetsbrev från Child Rights Information Network (2005c) lyfts Save the Childrens arbete särskilt fram som en av de tidigaste aktörerna samt den som arbetat som mest aktivt med den så kallade *rights based approach/RBA*. Som tjänster betonas att man arbetar mera behovsriktat, att rollen som påtryckare blivit starkare, att barns röst blivit tydligare samt att man ser sitt klientel mera som jämbördig partner istället för som bidragstagare. Samtidigt slås det fast att utvecklingen ter sig mycket ojämn och att en del medarbetare och äldre ledare motsätter sig eller är skeptiska mot RBA på grund av bristande evidens. Det efterlyses fler praktiska verktyg som omvärldsanalys, granskning och utvärdering samt nya strategier när det gäller att företräda barns rättigheter och underlätta deras aktiva delaktighet.

Kompassen

Som ovan beskrivet ska även frivilligorganisationer vara delaktiga i implementeringen av barnkonventionen. Rädda Barnens arbete i det tydliggörs som mest i Kompassen och verksamhetsinriktningen över lag.

Kompassen är ett styrdokument med avsikt – som namnet antyder – att ge ramar och riktlinjer för Rädda Barnens verksamhet. Dokumentet skapades 2000/2001 genom ett brett arbete i hela organisationen och antogs av riksförbundets styrelse i början av 2001. Den nya verksamhetsinriktningen som är baserad på Kompassen antogs samma år. Kompassens innehåll är avsett att gälla under de närmaste tio åren från det att dokumentet antogs.

---

³ Regelbundet återkommande dokument där NGOs kritiskt granskar staters omsättning av barnkonventionen (CRIN 2005a).

Arbetet med Kompassen föregicks av en omvärldsanalys och noggrann identifiering av Rädda Barnens aktuella vision, verksamhetsidé, kännetecken och värderingar som kan sammanfattas som organisationens gemensamma värdegrund. Både grunderna i barnkonventionen och värdegrunden ingår i Kompassen (Rädda Barnen 2001). Kompassens tre övergripande mål formuleras enligt följande:

- ”[B]arn [ska] inte utsätt[a]s för diskriminering, exploatering, våld och andra övergrepp”
- ”[B]arn [ska kunna] göra sin röst hörd och få inflytande över sin situation”
- ”[B]arn [ska] tillförsäkras en trygg och hälsosam uppväxt och ett lärande som ger självförtroende och relevant kunskap”

Dessa mål, som jag uppfattat det i syfte att operationalisera och minska komplexiteten, bryts sedan ner i flera strategiska mål, metoder och arbetsfält vilka beskrivs mera ingående i metodavsnittet nedan.

MATERIAL OCH METOD

All empiri om det lokala barnrättsarbetet i denna rapport baserar på den databas som konstruerats för studiens ändamål. Databasens grund utgörs av information från Rädda Barnens lokalföreningar i Sverige i form av deras verksamhetsberättelser från åren 2001 till 2005. Det rör sig med andra ord om en totalundersökning som givetvis också innebär ett visst bortfall. Antalet aktiva, det vill säga icke vilande lokalföreningar varierar varje år mellan cirka 250 och 290. Bortfallet består främst av verksamhetsberättelser som inte lämnats in till riksförbundet. Då kan det också röra sig om sådana lokalföreningar som uppgav sig vilande samtidigt som deras medlemmar betalar in den årliga medlemsavgiften. År 2005 är antalet lokalföreningar som lämnat in någon användbar verksamhetsberättelse betydligt lägre än under de fyra föregående åren. Till en liten del kan detta förklaras med att man på många ställen slagit samman flera mindre lokalföreningar till en enda större. Annars är orsaken till detta en öppen fråga vars analys ligger utanför ramarna för denna rapport. De relativa frekvenserna av föreningarnas aktiviteter som redovisas nedan bör följaktligen tolkas med stor försiktighet.

Databasens konstruktion

I grunden har databasen byggts upp genom att översätta innehållet i verksamhetsberättelser till siffror med hjälp av ett i förväg utvecklat formulär (se bilaga 1).

Vid formulärets utformning och hela databasens konstruktion togs hänsyn till innehållet i Rädda Barnens styrdokument Kompassen och verksamhetsinriktningen. Vidare prövades olika möjligheter och svårigheter som också diskuterades i den styrgrupp⁴ som bildats för studiens ändamål. Därför var en mängd provinmatningar eller mindre pilotstudier nödvändiga.

Databasens värde vad gäller bredden i användbarheten är att en rad, det vill säga en undersökningsenhet, motsvarar en kommun. Detta gör det möjligt att samköra informationen från Rädda Barnens lokalföreningar med annan statistik på kommunnivå. Tanken är att återspegla lokalföreningarnas egna aktiviteter och inte den delen av Rädda Barnens arbete som direkt initieras från centralorganisationen och också kan synas i hela landet.

Variablerna har som sagt bildats med utgångspunkt i Rädda Barnens egna dokument, särskilt Kompassen. För att hitta lämpliga sätt att mäta har således hänsyn tagits till de olika långsiktiga och strategiska målen, Rädda Barnens metoder och de olika verksamhetsnivåerna på ett integrerat sätt. Annorlunda uttryckt innebär det att det inte förekommer någon enskild variabel för varje aspekt exempelvis specifika innehållsmässiga teman, målgrupper och organisationsnivåer i samband med alla andra möjliga kombinationer. Detta för att

---

⁴ Styrgruppen bestod i praktiken av chefen för regionsektionen Sverige, Thomas Lind, fyra programrespektive organisationsutvecklare från olika Rädda Barnen-regionkontor, Sten Anttila och Julia Grosse.

begränsa antalet variabler till ett hanterbart omfång. Inte minst aspekter som symmetri vad gäller de olika aktivitetsgrupperna har spelat in. Som illustration kan nämnas att allt arbete med fokus på ett visst tema som våld eller jämställdhet skulle återfinnas både bland variablerna med målgruppen barn och bland variablerna med målgruppen vuxna.

Rent praktiskt har inmatningen skett med hjälp av det frågeformulär som återfinns i bilaga 1. En närmare beskrivning av databasens konstruktion och funktion hittar man i den inmatningsmanual som tillhandahålls för Rädda Barnens personal och som kan fås från riksorganisationen.

Databasen är uppbyggd så att en enhet utgör en lokalförening vad gäller betydelsen i analysresultaten trots att databasens grundenhet är kommun. Detta är möjligt eftersom fallen har viktats. Viktningsvariabeln har införts för att kunna ta hänsyn till att vissa lokalföreningar har ansvar för fler än en kommun och att det ibland finns fler än en lokalförening i samma kommun⁵.

En del av databasen avser främst organisatoriska uppgifter. De flesta kräver inte någon verksamhetsberättelse, utan hämtas externt som exempelvis kommunens namn, distriktsförbundets namn eller antal betalande medlemmar. Uppgifterna är därmed mycket tillförlitliga och inbördes jämförbara.

För att fånga in lokalföreningarnas aktiviteter användes olika koder. Man kan säga att konkreta verksamheter översattes till siffror, enligt ett binärt system som också tar hänsyn till olika typer av bortfall. Med detta menas att man i första hand skiljer mellan att företeelsen förekommer ("1") eller inte ("0") samt en rad "ogiltiga" alternativ som att det är svårt att avgöra eller att just den verksamhetsberättelsen inte är tillgänglig.

Två huvudsakliga tillvägagångssätt är generellt tänkbara när man vill koda de olika företeelserna, konkret lokalföreningarnas aktiviteter. Det ena innebär att identifiera enhetliga, namngivna händelser eller aktiviteter som kan hittas i de olika föreningarna och som då skulle utgöra de enskilda variablerna. Exempel på sådana aktiviteter är Barnrättsveckan eller tjejgrupperna vid namn Ellen. Fördelen med detta alternativ är att vissa "signalord" är lätt igenkännbara och det därför går förhållandevis snabbt att spåra dessa. Den stora nackdelen är att kanske inte alla lokalföreningar har samma benämning för olika typer av aktiviteter eller tvärtom olika beteckningar för nästan samma verksamhet, vilket gör att man möjligen missar att koda den faktiska aktiviteten då den faller utanför variabeln.

Det andra alternativet är således att hitta kategorier av händelser eller aktiviteter som kan motsvara en variabel. Nackdelen är här förstas att det tar längre tid att identifiera dessa företeelser i verksamhetsberättelserna då man måste söka efter en rimlig tolkningskontext i dokumenten. Fördelarna däremot är att man på så sätt kan vara mera flexibel både vad gäller lokala skillnader och anpassningen i tiden. Vissa aktiviteter byter namn efter ett tag eller ersätts med andra, vilket gör att databasen annars fort skulle bli föråldrad och att jämförbarheten över tid skulle vara mycket begränsad. Jag har bedömt att fördelarna med detta alternativ överväger varför jag valt att tillämpa det. Icke desto mindre kan det vara av värde att ha några exempel på vilka företeelser som kan motsvara de olika kategorierna för att själv kunna göra en adekvat bedömning när man stöter på här nämnda eller också okända företeelser.

---

⁵ Mer om detta i manualen.

Kompassens beståndsdelar

Eftersom styrdokumentet Kompassen anses vara ett vägledande instrument i Rädda Barnens utvecklingsarbete på det lokala planet gällde det att hitta sätt att fånga in dess innehåll med hjälp av den information som finns i verksamhetsberättelserna. Eftersom det rör sig om ”mjuka” data, det vill säga information som inte enkelt låter sig hålla fast genom siffror eller andra klart avgränsade medel, var det inte heller här helt lätt att närma sig denna komplexa problematik utan att missa alltför mycket av den verkliga bilden genom förenkling i form av modeller. Som vi såg ovan har Kompassens innehåll spelat en betydande roll i konstruktionen av mätbara fenomen i verksamhetsberättelserna. Omvänt kan man betrakta de enskilda strategiska målen, metoder och arbetsfält som något slags index. Dessa indexvariabler konstruerade jag således genom att tillskriva de enskilda strategiska målen, metoderna och arbetsfälten de övriga variablerna. Kompassen i punktform lyder så här:

Strategiska mål⁶ för att nå de övergripande målen

- (1) ”Makthavare och institutioner beaktar barns rättigheter i planering, beslut, resursfördelning och praktiskt handling”
- (2) ”Media bevakar och främjar barnets rättigheter”
- (3) ”Andra organisationer, inklusive barns och ungas egna, bevakar och främjar barnets rättigheter”
- (4) ”Familjer, samt enskilda barn och vuxna i lokalsamhället, respekterar, skyddar och stärker barnets rättigheter”

Metoder⁷ för att nå de övergripande målen

- (1) Faktainsamling och analys
- (2) Kunskapsförmedling och kompetensutveckling
- (3) Direkt stöd
- (4) Påverkansarbete

Arbetsfält/ nivåer⁸ i arbetet att nå de övergripande målen

- (1) Samhället
- (3) Partners
- (3) Den egna organisationen, Rädda Barnen
- (4) Barnen

Följande tabell ska ge en överblick över hur de nybildade variablerna är sammansatta.

---

⁶ Jag använder mig i försättningen av förkortningen Sm1-Sm4 för strategiskt mål 1 till 4.

⁷ I fortsättningen betecknade som M1-M4 för metod 1 till 4.

⁸ I fortsättningen betecknade som M1-M4 för metod 1 till 4.

Tabell 1. Kompassvariablernas konstruktion utifrån primärvariablerna

Aktivitetsvariabler	Kompassen											
	Sm1	Sm2	Sm3	Sm4	M1	M2	M3	M4	A1	A2	A3	A4
Medlemsutbildning			X		X	X				X	X	
Hemsida		X							X		X	
Lokala medier	X	X	X	X	X	X		X	X			
Alternativrapport					X				X		X	
Lokala makthavare	X		X		X	X		X	X	X	X	
Samarbete med frivorg			X			X	X	X		X	X	X
Allm barnrättsins till vuxna				X	X	X		X	X		X	
Skolrelaterade ins till vuxna				X		X		X	X		X	
Ins mot våld till vuxna				X		X		X	X		X	
Ins f barn i utsatta sit till vuxna				X		X	X	X	X		X	
Ins f jämställdhet till vuxna				X		X		X	X		X	
Allm barnrättsins till barn			X	X	X	X	X	X				X
Skolrelaterade ins till barn			X	X	X	X	X	X				X
Ins mot våld till barn			X	X	X	X	X	X				X
Ins f barn i utsatta situationer till barn			X	X	X	X	X	X	X			X
Ins f jämställdhet till barn			X	X	X	X	X	X	X			X
Ekonomiskt stöd							X		X	X	X	X
Styrelse											X	
Minst en arbgrupp											X	

De nybildade variablerna har sedan naturligtvis satts i relation till hur många aktivitetsvariabler, ”primärvariabler” så att säga, som ingår så att det inte uppstår några skevheter på

grund av att antalet ingående primärvariabler varierar från ”kompassvariabel” till kompassvariabel.

Jag har valt att räkna med att implementeringen av en beståndsdel av Kompassen är lyckad om det finns aktuella aktiviteter som ska befrämja barns rättigheter. Vidare behandlar jag samtliga kompasselement som likvärdiga i enlighet med Rädna Barnens skrift (Rädna Barnen 2001).

Geografisk indelning efter kommuntyp

Kommunerna har klassificerats enligt Sveriges kommuner och landstings indelning i nio olika ömsesidigt uteslutande typer. Dessa är *storstäder* (Stockholm, Göteborg, Malmö), *förortskommuner* (t ex Botkyrka, Partille), *större städer* (t ex Linköping, Växjö), *pendlingskommuner* (t ex Grästorps, Sigtuna), *glesbygdskommuner* (t ex Jokkmokk, Pajala), *varuproducerande kommuner* (t ex Gislaved, Oskarshamn), *övriga kommuner med mer än 25 000 invånare* (t ex Piteå, Ängelholm), *övriga kommuner med 12 500-25 000 invånare* (t ex Hedemora, Tierp) samt *övriga kommuner med mindre än 12 500 invånare* (t ex Degerfors, Smedjebacken).

Sveriges kommun- och landstingsförbunds kriterier för kommunernas klassificering tar inte bara hänsyn till kommunens storlek utan också till dess karaktär som inte ryms att utvecklas här. Däremot ska läsaren kunna få en föreställning om kommuntypernas storlek, vilket nedanstående tabell ska underlätta. Ju mörkare skuggan i respektive fält är desto mera typiskt är det för kommuntypen i fråga (rader) att ha en viss storlek (kolumner).

Tabell 2. Kommuntypernas invånartal

	< 5 000	5 000-9 999	10 000-49 999	50 000-99 000	> 100 000
Storstad					
Förortskommun					
Större stad					
Pendlingskommun					
Glesbygdskommun					
Varuproducerande kommun					
Övr komm > 25 t inv					
Övr kommun 12,5-25 t inv					
Övr kommun <12,5 t inv					

Fortsättningsvis arbetar jag främst med indelningen av kommunerna i olika typer. För att kunna presentera en mera översiktlig bild har några av kommuntyperna slagits samman. Härvid var det viktigt att uppnå en viss homogenitet i varje grupp. Sammantaget använder jag mig av fyra kategorier där ”*större städer*” utgör en grupp för sig, den första kommuntypen. Nästa grupp, den andra kommuntypen, inkluderar *storstäder och förorter*. Pendlingskommuner, glesbygdskommuner och varuproducerande kommuner bildar tillsammans ”*småkommun*” och samtliga sorter ”*övriga kommuner*” ingår i ”*övrig kommun*”.

I fortsättningen kallar jag denna klassificering i kommuntyper för en geografisk indelning trots att det inte renodlat handlar om geografiska aspekter.

Bearbetning och analys

Efter att data insamlats och matats in har jag bearbetat dem i statistikprogrammet SPSS. Med hjälp av programmet togs såväl enklare frekvenstabeller som mera avancerade statistiska tester fram, vilka beskrivs vid de ställen i texten där det är aktuellt.

Tolkningsarbetet har skett mot bakgrund av tidigare forskning, där inte minst teorier om civilsamhället och organisationsteoretiska ansatser visade sig vara användbara. Framför allt för att få förslag på möjliga sambandsmodeller har styrgruppen fått tillfälle att komma med tolkningsalternativ vid ett flertal gånger. Vidare har studien diskuterats i olika faser i forskningsavdelningens tvärvetenskapliga arbetsseminarium som bidragit med värdefulla synpunkter.

Metodologiska begränsningar

Inspiration för kodningsformulärets utformning har hämtats från Rädda Barnens styrdokument Kompassen och har, som tidigare antytt, testats flera gånger i olika versioner innan det slutligen fastställdes. Under detta utvecklingsarbete diskuterades det också med föreläsarna ur styrgruppen. Oavsett vilken operationalisering man väljer så uppstår det alltid en rad begränsningar som är förknippade med just den metoden. Här gäller det att överväga för- och nackdelar med det ena eller andra tillvägagångssättet och att välja det fördelaktigaste.

Ett grundläggande problem med den typ av metod jag använde mig av är naturligtvis den ”männliga faktorn” i tolkningen av verksamhetsberättelserna. Olika individer kan göra olika tolkningar, någonting som kommer att bli verkligt i Rädda Barnens fortsatta inmatningsarbete. Skillnader här är ofrånkomliga och de är också försumbara så länge de är slumpmässiga och inte systematiska.

Ett problem i det binära kodningssättet är att genom att enbart dokumentera om en insats förekommer eller inte ej hänsyn tas till frekvens eller betydelse. Det görs ingen skillnad mellan ”tunga” och lättare insatser eller hur ofta under ett år de praktiseras. Det kan t ex vara så att en lokalförening har väldigt många olika aktiviteter som syftar till att problematisera och motverka våld och övergrepp mot barn (se variabelspalten till höger i tabell 1). Dessa kan dessutom vara riktade till både barn och vuxna. Men denna lokalförening har kanske specialiserat sig på den typen av insatser, vilket innebär att det *enbart för två* variabler registreras en ”etta” (se ovan om binär kodning), däremot inte i andra kategorier av insatser. Detta kan man tycka inte är rättvisande, men jag har utgått ifrån att de flesta lokalföreningarna ändå har en större variation i sina insatser. Genom provinmatningen har man också kunnat se en tendens till att stora och aktiva lokalföreningar både har många olika aktiviteter och att dessa ofta bedrivs också ganska intensiva var för sig.

Många av problemen handlar om att företeelser inte är entydigt kategoriserbara. Här följer en rad sådana exempel. RB-medlemmar som på det lokala planet fram till 2004 varit organiserade i ungdomsgrupper och nu ingår i det nationella ungdomsförbundet är samtidigt aktörer och mottagare då minderåriga medlemmar på samma gång automatiskt utgör målgruppen för insatserna. Aktiviteter under rubriken ”Barn och våld” kan vara lokala, men inte nödvändigtvis. Vissa lokalföreningar skriver styrelseinterna utbildningar och de

som lokalföreningarna själva anordnar samman, vilket gör det svårt att avgöra vad som är deras egen aktivitet.

Viktningen har bara tillämpats i de enklare analyserna där enbart Rädda Barnens material ingick. Jag har försökt att tillämpa den i så hög utsträckning som möjligt. Ändå har jag låtit bli den vid en del mera komplexa analyser där även externt material som det om barnfattigdom och barnkonventionen i kommunerna ingick. Anledningen är helt enkelt att det från en viss punkt blir väldigt svårt att hantera praktiskt alla partiella viktningar, villkorsregler och omkodningar. Detta medför att resultaten inte är helt exakta, men jag anser att vinsterna som tidsbesparing och färre moment att göra fel överväger de eventuella trubbigheter i resultatet som detta innebär. Därtill kommer att det i flertalet fall ändå förhåller sig så att en lokalförening enbart har ansvar för en kommun och att utelämnandet av viktningen inte otillbörligt förskjuter den sammantagna analysen som framför allt ska beskriva de grundläggande tendenserna i materialet.

Tillförlitlighet

En grundläggande svårighet som har med validiteten att göra är att det inte alls är givet att lokalföreningarna redovisar alla sina aktiviteter i verksamhetsberättelsen. I samråd med styrgruppen tycks det tvärtom rimligare att anta att lokalföreningar snarare underrapporterar sina egentliga insatser än omvänt.

Ett annat relaterat problem är att det ibland är svårt att utläsa ur verksamhetsberättelserna vad själva lokalföreningen gjort och vad som gjorts på annan nivå. Ibland görs inte denna distinktion och aktiviteten har med tanke på underrapporteringen i något slags utjämningsidé kodats till lokalföreningens fördel.

Ett primärt reliabilitetsproblem är att verksamhetsberättelserna är mycket oenhetliga. Samma företeelse eller aktivitet kan betecknas helt olika. Enda fördelen man möjligen kan se i det faktumet är man inte slentrianmässigt kan bocka av olika kategorier utan är tvungen att väldigt noggrant ta itu med nästan varje mening. Här har jag försökt att i förväg genom att rådgöra med styrgruppen få en klarare bild om vad benämningarna praktiskt kan innebära för att kunna kategorisera dem rätt i den bemärkelse att det stämmer överens med databasens intentioner. Samma ojämnheter kan man hitta i de ekonomiska redovisningarna.

2005 års stora bortfall som nämnts inledningsvis är också ett validitetsproblem av mera allvarligt slag. Om man kunde utgå från att detta bortfall var någorlunda representativt skulle det vara ganska oproblematiskt i och med att jag arbetat med andelar. Huvudbry förorsakar snarare antagandet att just de föreningar som redan är mycket aktiva också är de som är mest måna om och helt enkelt har rutiner för att redovisa sin verksamhet. På så vis syns troligtvis i sin tur de mera aktiva lokalföreningarna mest. Med stor sannolikhet finns också en mera utbredd kultur av att dokumentera i vissa typer av kommuner som universitetsstäder jämfört med lantligare regioner. Dessutom är det förmodligen samma lokalföreningar som år efter år skriver tillfredsställande verksamhetsberättelser och samma som inte gör det. Å ena sidan kan man tolka det som en fördel med tanke på att det då är en homogen grupp man utför sina analyser på. Å andra sidan ligger det ju i en totalundersöknings natur att helst få med alla, eller åtminstone alla slags olika lokalföreningar.

Disposition och läsanvisning

Rapporten inleds med en genomgång av tidigare forskning som rör implementeringsprocesser och/eller barnrättsarbete. Därefter följer ett beskrivande kapitel som återger lokalföreningarnas arbete sett i olika variabler. I det aktuella avsnittet ges först en översikt över samtliga aktiviteter för att sedan beskriva olika aktivitetstypers utveckling. Därefter kommer en beskrivning av ett antal enskilda variabler som betraktats som särskilt intressanta. Sedan framställs redovisade data på ännu mera aggregerad nivå.

Analyskapitlet går in både på organisationsexterna och på externa data. I det första avsnittet berörs hur olika aktivitetstyper förhåller sig till varandra. Sedan står arbetet med Kompassen i fokus dels det genomslag som Kompassens beståndsdelar fått, dels vad som påverkar huruvida Kompassen implementerats.

Rapporten fortsätter med att redogöra för samband mellan lokalföreningarnas arbete och barnhushållens ekonomiska situation. Efter det kan man läsa om samband mellan Rädda Barnens ansträngningar och kommunernas arbete med barnkonventionen. Samtliga av dessa nämnda kapitel avslutas med en kortare sammanfattning.

I sista delen förs en diskussion, dels utifrån den forskning som behandlats inledningsvis, dels utifrån de frågor som kommit upp under själva analysarbetet med vissa glimtar åt organisationsteoretiska modeller. Avslutningsvis presenteras slutsatserna i samlad form och där ges också förslag på hur dessa kunskaper eventuellt kan tillämpas av Rädda Barnen.

Pronomenet ”jag” användes för att beskriva mitt tillvägagångssätt, ”vi” använder jag däremot som retoriskt hjälpmedel för att bjuda in läsaren att följa texten. Vidare har jag för enkelhetens skull avrundat decimaltalen i procentangivelserna, varför man inte får den exakta rad-/kolumnsumman i tillämpliga fall och inte heller stämmer differensen alltid exakt när jag anger förändringen i procentenheter. Undantagna är mycket små siffror och jag tar också hänsyn till decimalerna vid mycket små siffror i mina analyser.

TIDIGARE FORSKNING

I samband med databasens konstruktion och kontextualisering har jag orienterat mig i tidigare forskning som tematiserar barnrättsrättsarbete och/eller implementeringsprocesser och vilka faktiska möjligheter som finns till dess dokumentation och utvärdering. Detta förarbete resulterade i översiktiskunskap som ska redovisas i det följande avsnittet.

Materialet har erhållits genom grundliga sökningar på Internet, sökning i referensdatabaser, granskning av bibliografier samt informella kontakter med informanter som bedömts vara insatta i området. Denna datamängd bygger på att textunderlaget som helhet karakteriserats och de huvudtendenser som utkristalliserats ska beskrivas här. Mycket av denna information – framför allt av metodologisk karaktär – har sedan alltså utgjort grunden för metodarbetet i den empiriska delen av projektet.

Aktuella aktörer och typ av skrifter

Barnrättsarbete på en politisk nivå tycks, enligt den forskning som granskats, företrädesvis handla om förverkligandet av barnkonventionen eller åtminstone så har man dessa stadgar som utgångspunkt (McNeish & Newman 1996). Utifrån den aktuella avgränsningen kan man dela in dokumenten i två jämnt fördelade grupper; de som huvudsakligen berör barnrättsaspekter på nationell nivå och de som har frivilligorganisationer i fokus. Bland de största internationella icke-statliga organisationerna med inriktning på barnens välfärd nämns Save the Children/Rädda Barnen i USA, Storbritannien och Sverige, World Vision, UNICEF och PLAN International (Woll 2001).

Mycket av den forskning som överhuvudtaget rör systematiskt barnrättsarbete och de texter som dokumenterar detta ämne koncentrerar sig på förhållandena i utvecklingsländer (se t ex Whites, 2002, komparativa studie), vilka här beaktas endast marginellt. En möjlig förklaring kan tänkas ligga i att många skribenter utgår ifrån att den så kallade tredje eller fjärde världen är mest behövande samtidigt som barns välfärd i västvärlden tillgodoses på ett godtagbart sätt så att det inte krävs lika tunga insatser eller djupgående forskning. Det talas också om påtagliga kunskapsluckor vad gäller arbetet med implementeringen av barnkonventionen. Barnombudsmannen (2000) menar exempelvis att det hittills inte bedrivits någon regelrätt forskning om just detta ämne. Materialet ger sammantaget ändå intryck av att realiseringen av de mål som formuleras i styrdokument rörande barns rättigheter hamnat alltmer i fokus (se t ex Barnombudsmannen 2000, 2002 och Catrjisse m fl 2002) under åtminstone de senaste fem åren om än ofta som ett slags biprodukt.

Storbritannien, Kanada och Sverige nämns ofta som goda exempel i fråga om det internationella barnrättsarbetet, med andra ord är det de länder som hunnit längst i den konkreta implementeringsprocessen (se t ex van Reisen 2002). Rozga (2001) från UNICEF London skriver om hur rättighetsperspektivet kan tillämpas i framför allt statliga program

och Smith (1998) har studerat implementeringen av barnkonventionen utifrån brittiska frivilligorganisationers perspektiv. Mitchell (2000) beskriver en modell för barnkonventionens förankring på lokal nivå i Kanada och Tang (2003) har granskat barnkonventionens förankring på nationell nivå. När Bergström (2001) analyser utvärderingar av träningsprogram kring barns rättigheter är nästan hälften svenska.

Erfarenheter av arbetet med barnkonventionen och resultat användning

Tre huvudformer för att presentera och vidareförmedla sina erfarenheter med barnrättsarbetet återkommer i flera sammanhang: *utvärderingar*, *analysinstrument* och konkreta *handböcker*. Ofta hittar man kombinationer av dessa tre former med varierande syften. Likaså skiljer sig målgrupperna som kan sträcka sig från företrädare för barnrättsorganisationer på olika nivåer (inte sällan densamma som står bakom skriften i fråga) över beslutsfattare som regeringar eller kommunpolitiker till en intresserad allmänhet.

Utvärderingar

En del rapporter med utvärderingsansatser jämför tydliga planer som stater eller frivilligorganisationer kan ha satt upp med resultaten efter genomförd satsning. Den skrift som bär namnet "144 resultat från Rädda Barnens arbete i Sverige under 2004" (Rädda Barnen 2004) kan stå som en sådan illustration där RB:s resultat i Sverige under 2004 sammanfattas och jämförs med de tio prioriterade målen ur organisationens Sverigeprogram.

Ett exempel på en utvärdering av statliga makthavares implementeringsförsök hittar man i en av UNICEF:s skrifter (2004). Undersökningsvariabler som varit aktuella är rättsliga reformer, skapande av statliga oberoende institutioner för främjandet av barns rättigheter teoretiskt och praktiskt, övergripande offentliga styrdokument, användande av resurser, utvärdering av förverkligandet av barns rättigheter, opinionsbildning samt civilsamhällets engagemang. Enligt denna rapport har barnkonventionen lämnat mest avtryck i lagstiftningen samt utvecklandet av nationella institutioner som barnombudsmän, vars roll och uppdrag dock varierar mycket mellan olika länder.

Svedlings (2000) omfattande utvärdering som använder sig av olika informationsinsamlingsmetoder är ett väldigt kritiskt inslag i sammanhanget där Rädda Barnens bidrag i FN-uppdraget om att förverkliga Barnkonventionen beskrivs som ett steg framåt samtidigt som det sägs att organisationens arbete är långt ifrån att ge ett reellt och i bredden märkbart resultat.

Också föreliggande arbete bär på en utvärderingstanke. Vår undersökning utmärker sig emellertid genom att just koncentrera sig på barnrättsfrågor på det lokala planet, vilket enligt den här genomgången är ganska unikt.

Analysinstrument

Ett antal studier har som sitt huvudsakliga syfte att hitta verktyg att analysera barnrättsarbetets genomförande i allmänhet och implementeringen av barnkonventionen i synnerhet. I detalj kan det handla om vilka nivåer som drabbas, vilka aktörer som ska vara inblandade, vilka som är målgrupperna och vilka forskningsstrategier som är tillämpliga. Några rapporter understryker vikten av en viss aspekt, andra presenterar hela komplexa analysmodeller.

Bergström (2001) sammanfattar och analyserar utvärderingar av träningsprogram kring barns rättigheter genom Rädda Barnen eller partnerorganisationer riktade till profes-

sionella under olika huvudmän. Där arbetas det fram en övergripande modell för en checklista över möjligheterna att implementera barns rättigheter på individ-, organisations- och institutions-/sammanshållningsnivå.

Cattrijsse m fl (2002) skissar på det tvärvetenskapliga arbetet inom ramen för IAP (Interuniversity Attraction Poles) research network kring barns rättigheter. När det gäller att operationalisera ansatsen har forskargruppen valt att skilja mellan *standard setting*, *implementation* och *the field of social reality*, fält som man förutsätter ständigt påverkar varandra ömsesidigt. Under den första kategorin tydliggörs bland annat att man kan granska lagbestämmelser som syftar på barns rättigheter på en positivistisk grund, deras normativa samt objektiva logik. För att analysera implementeringsprocessen vill man framför allt undersöka hur lagstiftaren agerar för ett förverkligande i praktiken. I den sista kategorin syftar projektgruppen på att utvärdera konsekvenserna av förändring uppifrån.

Mot bakgrund av kanadensiska förhållanden beskriver även Mitchell (2000) en modell för barnkonventionens förankring på kommunal/lokal nivå. I deltagande forskning har man kunnat visa på denna modells fördelar med fokus på hälsoaspekter och på ett sätt som stimulerar civilsamhällets engagemang i dessa frågor.

Handböcker

Andra publikationer är mera praktiskt utformade och riktar sig snarare till beslutsfattare eller ledare inom frivilligsektorn. Dels kommer man med förslag utifrån utvärderingar som gjorts (se t ex Rädde Barnen 2004), dels med idéer som resulterar direkt ur barnkonventionen (se t ex Hodgkin & Newell 2002).

Hodgkin och Newell (2002) är författare till en mycket omfattande handbok för alla aktörer som har sin verksamhet inom barnrättsarbetet. Hela barnkonventionen går igenom artikel för artikel med utförligt bakgrundsinformation och avslutar med en checklista för varje område där implementeringsförslagen brutits ner i detaljerade konkreta insatser. En extrapoäng med boken är också att den innehåller riktlinjer för hur förverkligandet av barns rättigheter kan dokumenteras och tillgängliggöras.

Barnskyddsinstitutioner

Vid sidan om icke-regeringsorganisationer (NGO:er) behandlas också Barnombudsmannen eller liknande institutioner i en rad rapporter och deras tillkomst kan betraktas som en del av barnkonventionens resultat (se t ex UNICEF 2004). Ofta har sådana institutioner sin utgångspunkt i Skandinavien och dessa exempel tycks sprida sig så småningom. Anmärkningsvärt är att de här organen ofta verkar vara ganska lösryckta från det barnrättsarbete som sker inom ramen för frivilligorganisationerna.

Den historiska bakgrunden till fenomenet Barnombudsmannen ligger i Norge, men numera finns en viss tradition att arbeta med denna instans och mera omfattande erfarenheter i både ursprungslandet och i andra länder (Miljeteig 2005). Miljeteig är noga med att förtydliga frivilligorganisationers roll i förhållande till BO, nämligen att de inte blandar sig i dennes arbete, utan att för den skull avstå från att själva aktivt verka för främjandet av barns rättigheter. Samtidigt är det dessa organisationers uppgift att övervaka BO:s arbete i allmänhet och dess oberoende från statsmakten i synnerhet. Detta förhållande kan ses som problematiskt såtillvida att BO tillsätts av regeringen (Barnombudsmannen 2005).

Miljeteig (2005) menar att BO ofta är väldigt sårbar och att det inte alls är givet att den integreras i annat barnrättsarbete. Ändå har han sammanställt en egen översikt över Save the Childrens möjligheter att stödja BO:s verksamhet.

Barnombudsmannens (2000) utvärdering av barnskyddsinstitutioner bygger på en sammanställning av en rad rapporter/utvärderingar av ett trettio-tal olika projekt i regioner fördelade över hela landet som gjorts i samband med den nationella satsningen av bland annat Rädda Barnen, Unga Örnar, BRIS, Svenska UNICEF och olika studieförbund. Detta åtagande har totalt involverat 19 olika ideella organisationer i närmare 60 olika enskilda projekt i 170 kommuner. Arbetet gick ut på att hitta samarbetsformer för offentliga och frivilliga aktörer. Enligt rapporten har satsningen vunnit i bredd på bekostnad av djup bland annat märkbart i att organisationerna har blivit synliga och kända, och det har kunnat skapas nätverk och kontakter mellan berörda aktörer. Vidare har information om barnkonventionen kunnat spridas i hög omfattning. Projekten har dock många gånger varit för kortsiktiga för att kunna åstadkomma någon verklig förändring, en insikt som även bekräftar från annat håll (se t ex Svedling 2000).

Andra brister som också lyfts fram är oklara anvisningar och otillräckligt förberedelsearbete. Kommunerna har till exempel haft svårigheter att införliva barnkonventionen i kommunal praxis. Som läsare kan man fråga sig vari orsaken ligger för dessa bristande kunskaper när det handlar om en organisation som borde vara expert på att hantera ramlagstiftning. Sådana svar har jag inte kunnat hitta i denna genomgång.

Ytterligare en annan problematik Barnombudsmannen (2000) tar upp är de olika aktörernas ställning och relationer till varandra som har påverkat satsningen negativt. I Barnombudsmannens rapport skildras både framgångsrika och mindre lyckade exempel där inte förbundenhet respektive frihet tycks ha någon påverkan. Däremot tillmäts den centrala samordningsgruppen stor betydelse. Samverkan visade sig vara svårare än förväntat inte minst på grund av de olika organisationernas heterogenitet. Vikten av utbildning och information understryks samt en medvetenhet om former och forum att förmedla denna i en långsiktig och kontinuerlig process. Enligt denna rapport har vare sig de offentliga eller de frivilliga organisationerna någon stark metodutveckling och de drabbas ofta av rollförvirring. Uppföljningsrapporten (Barnombudsmannen 2002) redogör för BO:s initiala arbete mellan 1999 och 2002 att implementera barnkonventionen i stats-, kommun- och landstingssektor som i huvudsak stöder sig på utvärderingar från pilotmyndigheter. Det skildras en mängd både teoretiska och praktiska tillvägagångssätt varvid bland annat barnkonsekvensanalyser står i fokus. Denna rapport är ett av de få ställen där ”barnets bästa” ges olika tolkningsperspektiv.

Krockar mellan teori och praktik

Svårigheter att föra över erfarenheter från en nivå till annan

Var ligger problemen med barnrättsarbete när man numera ändå har en bra rättslig och organisatorisk grund att stå på? Ett genomgående problem när det gäller att implementera barnkonventionen består tydligen i att föra över strategier från central/nationell till federal/lokal nivå liksom att en viss rollförvirring bildar ett basalt hinder. Man kan rimligen anta att man bör arbeta på flera nivåer samtidigt – eller med Whites (2002) ord – tillämpa verti-

kal integration, men det kan även tänkas finnas fördelar med att använda befintlig kunskap i skilda sammanhang.

När exempelvis Howe (2001) beskriver implementeringsansatser i Kanada påpekar han att trots att systemet för att trygga barns välfärd har förbättrats avsevärt sedan under tecknandet av barnkonventionen, har utvecklingen inte alls skett enhetligt just på grund av delstaternas och provinsernas självständighet, vilket även bekräftas av andra forskare (se t ex Tang 2003). Howe redogör för framväxten av ett uttalat rättighetstänkande vad gäller barn samt dess följder för statens skyddsinstrument för barn. Författaren ringar dessutom in olika rättsliga och ekonomiska förutsättningar som orsaken till den varierande takten i implementeringsarbetet.

Veerman och Levine (2000) hävdar att om glappet mellan internationella (även NGO:er) och nationella statliga organ och lokala myndigheter är för stort finns risken att även lokala initiativ som arbetar för barns rättigheter känner sig främmande inför ett fortsatt arbete. I artikeln räknas svårigheterna upp som kan uppstå eller synliggörs i samband med implementeringen som att barnkonventionen är alltför mjuk och därför inte har tillräcklig dragkraft och att det finns svaga länkar mellan centrala och lokala regeringsenheter överlag.

Svedlings (2000) utvärdering tar bland annat upp erfarenhetsåterföringen som Rädda Barnen gärna vill se som ett led i sin självförståelse som lärande organisation. Vad gäller metodutvecklingsprojektet består den tunga kritiken framför allt i att det saknades någon genomtänkt strategi så att man varken riktigt kunnat satsa på ett nära samarbete med kommunen kring en gemensam idé eller att utifrån Rädda Barnens lokalföreningar utveckla ett opinionsbildnings- och påverkansarbete med barnkonventionen och rättighetsperspektivet som grund. Svedling menar vidare att bristen på långsiktigt tänkande varit orsaken till att projektet endast marginellt bidragit till en kunskapsstillväxt för hela organisationen.

Arbetet med pilotutbildningen får bland annat kritik för att Rädda Barnen inte riktigt haft klart för sig vilken roll man ska inta, med andra ord om man vill svara på ökade krav på kunskap om barnkonventionen av kommunens personal, det vill säga erbjuda service, eller om man i första hand vill samverka med andra aktörer och därmed också bedriva opinionsbildning. Vidare anmärker Svedling att pilotutbildningen legat som ett separat projekt utanför den övriga programplaneringen.

Beträffande utvärderingen av de lokala projekten borde det enligt utvärderaren bildas en representativ grupp för hela Rädda Barnens medlemsrörelse. Där kunde man se de så kallade goda exemplen dominera. Med goda exempel avses här projekt med en del nyskapande inslag och där man kan tala om ett lyckat praktiskt processarbete, strategiarbete och delvis en framgångsrik kombination av den organisatoriska, politiska och frivilliga dimensionen när man arbetar långsiktigt.

Enligt Svedlings analys ligger de grundläggande hindren bland annat i bristande styrning och stöd på olika nivåer inom den egna organisationen. Vidare har Svedling kunnat se felaktigt resursutnyttjande och svårigheter i kontakten med politiker och tjänstemän. Dessutom har det funnits osäkerhet i att avsluta projektet på ett genomtänkt och fruktbart sätt. Svedling problematiserar också att projektet ”Dags för Barnkonventionen” har varit positionerat i spänningsfältet mellan stat, kommun och frivilligorganisationer utan klart definierade ansvarsområden och roller.

Tandlösa konstruktioner

Ytterligare en svårighet lyfts fram i litteraturen, nämligen den av en stundvis tom retorik. Termen ”Rights based approach”/RBA dyker upp i ett antal rapporter, men framstår många gånger enbart handla om retorik. I en artikel som ingår i Child Rights Information Network/CRIN:s (2005c) informationsbrev utvecklas också missbruket och/eller slappheten av RBA-retoriken som att en del internationella frivilligorganisationer använder talan om mänskliga rättigheter som ett medel att etablera sig utan att underbygga detta. Utmaningen består, menar man, i att visserligen ha höga, profetiska, mål som uppmanar att sträva emot utan att detta leder till handlingsförlamning. Ett medel för att arbeta på ett sådant sätt kan bestå i omstruktureringar eller omdefinieringen av roller organisationer har. Artikeln ger också skäl att betänka att man utgår ifrån ett västerländskt perspektiv så att RBA lätt kan utvecklas till en ny form av imperialism. En annan artikel i samma skrift hävdar också att en del medarbetare och äldre ledare motsätter sig eller är skeptiska mot RBA på grund av bristande evidens.

Trots att van Reisen (2002) anser att barnkonventionen har haft stor effekt på tillkomsten av internationell lagstiftning som syftar till att skydda barn, menar hon att ett barnrättighetstänkande i vissa länder, till exempel Sverige, men också andra länder i den Europeiska gemenskapen betraktas som det normala, till vars förverkligande det i praktiken dock oftast saknas instrument för att låta dessa tankar genomsyra övrigt nationellt styrarbete. Hon hävdar att i detta fall kan så kallad *mainstreaming* till och med ha motsatt effekt.

Sammanfattande kommentarer

Litteraturgenomgången visade att barnrättsarbetet i mångt och mycket utgår från barnkonventionen och att icke-statliga organisationer är drivande krafter såväl vad gäller det praktiska arbetet för att värna om barns rättigheter som dokumentationen/bevakningen av dessa frågor. Rädda Barnen är en av de mest framträdande aktörerna. Sammanställningen visar att det numera utvecklas och sprids kunskap om allt fler praktiska instrument som kan vara till hjälp för att förverkliga barns rättigheter på bred front samtidigt som den teoretiska byggnaden bitvis tycks vara större än själva innehållet.

LOKALFÖRENINGARNAS AKTIVITETER

I det följande presenteras databasens innehåll utifrån hur utvecklingen över tid för de enskilda ”aktiviteterna” gestaltar sig på en aggregerad nivå samt hur dessa är fördelade på olika kommuntyper. Databasens innehåll återges i form av frekvenser. Med aktiviteter avses barnrättsarbete i Rädda Barnens anda på lokalplan som inte är insamling. Eftersom fallen är viktade bör man kunna betrakta en kommun som lika med en lokalförening. I tabellerna anges antalet lokalföreningar med bokstaven ”n”. Under rubriken ”Översikt över de enskilda variablerna” presenteras materialet överskådligt i tabellform. I nästa avsnitt ”Aktivitetsgrupper” presenterar jag mer ingående några grupper av aktiviteter. Sedan lyfts ett antal aktiviteter fram som bedömts som särskilt intressanta varför de också kommenteras. För en kortare beskrivning av samtliga variablers utfall hänvisas till tabell 3.

Frekvenstabellerna innehåller alltid andelen lokalföreningar som uppgav i sin verksamhetsberättelse att de hade just den typen av aktivitet. Därutöver redovisas den absoluta förändringen från år till år och den relativa förändringen i förhållande till basåret, i de flesta fall 2001. I och med att storstadskommunerna är speciella i flera avseenden visar jag enbart uppgifter för alla övriga kommuner i denna översikt när det gäller utvecklingen över tid. I samma avsnitt följer sedan en uppdelning av den aktuella variabeln efter kommuntyp där även storstäderna är inkluderade. Här rör det sig om ”protostorstäder” som konstruerats som ett genomsnitt av de enskilda stadsdelarna⁹. Detta medför att uppgifterna om Stockholm, Göteborg och Malmö inte är särskilt precisa.

Efter det följer en summarisk genomgång av de enskilda aktiviteternas utfall. Det ges en översikt om hur många olika aktiviteter lokalföreningarna redovisade, jämväl över tid och efter kommuntyp. I texten summeras de opinionsbildande aktiviteterna utåt, de aktiviteter som i första hand riktar sig till vuxna och de aktiviteter som har barn som målgrupp över tid och efter fördelning i Sverige. Kapitlet avslutas med en kort sammanfattning av de huvudsakliga resultaten.

---

⁹ I och med att storstäderna är speciella i många avseenden, inte minst vad gäller den administrativa indelningen i stadsdelar, har Stockholm, Göteborg och Malmö delvis lagts i separata filer. Detta för att kunna behandla stadsdelarna som egna enheter, det vill säga en stadsdel motsvarar en kommun, alternativt behandla hela staden som en enhet. Att ha båda alternativen var nödvändigt eftersom en del av de externa data som använts är på stadsdelsnivå, en del på kommunnivå. Det användes snittdata för varje storstad, med andra ord ett ”Protostockholm”, ”Protogöteborg” och ”Protomalmö” konstruerades av de uppgifter om de stadsdelar där lokalföreningar var verksamma. Sedan finns tre filer där varje storstad för sig finns indelad på stadsdelsnivå.

Översikt över de enskilda variablerna

I följande tabell ser vi en sammanställning över tid av samtliga variabler som bygger på verksamhetsberättelsernas innehåll. N motsvarar summan av antalet inkomna verksamhetsberättelser från samtliga år¹⁰. Att det skiljer sig något mellan olika variabler beror på att ett visst bortfall där det inte var entydigt klassificerbart eller där delar av verksamhetsberättelsen saknades. Den som vill läsa den exakta formuleringen av de ”frågor” som riktats till verksamhetsberättelserna hänvisas till bilaga 1.

Tabell 3. Andel lokalföreningar som hade olika aktiviteter över tid

	2001	2002	2003	2004	2005
Medlemsutbildning n = 987	n = 208 81%	n = 203 74%	n = 212 78%	n = 207 78%	n = 158 84%
Hemsida n = 1058	n = 214 1%	n = 213 6%	n = 215 3%	n = 206 8%	n = 210 53%
Lokala medier n = 979	n = 206 11%	n = 202 11%	n = 211 8%	n = 201 8%	n = 158 10%
Alternativrapport n = 987	n = 208 3%	n = 203 3%	n = 212 1%	n = 206 2%	n = 159 1%
Lokala makthavare n = 987	n = 207 61%	n = 203 64%	n = 212 60%	n = 206 55%	n = 159 63%
Samarbete med frivorg n = 957	n = 208 25%	n = 201 24%	n = 211 28%	n = 201 27%	n = 136 40%
Allm barnrättsins till vuxna n = 983	n = 206 27%	n = 201 25%	n = 212 24%	n = 205 14%	n = 159 34%
Skolrelaterade ins till vuxna n = 987	n = 208 2%	n = 202 2%	n = 212 1%	n = 206 4%	n = 159 0%
Ins mot våld till vuxna n = 986	n = 208 2%	n = 202 8%	n = 212 12%	n = 205 11%	n = 159 13%
Ins f barn i utsatta sit till vux n = 986	n = 208 12%	n = 202 10%	n = 211 22%	n = 206 19%	n = 158 20%
Ins f jämsthet till vuxna n = 986	n = 208 0%	n = 202 0%	n = 212 1,4%	n = 205 2%	n = 159 1,3%
Allm barnrättsins till barn n = 1007	n = 215 53%	n = 213 42%	n = 215 43%	n = 205 36%	n = 159 47%
Skolrelaterade ins till barn n = 984	n = 207 28%	n = 203 27%	n = 212 26%	n = 205 18%	n = 157 23%
Ins mot våld till barn n = 986	n = 208 1%	n = 202 3%	n = 212 2%	n = 205 2%	n = 198 5%
Ins f barn i uts sit till barn n = 985	n = 207 11%	n = 203 16%	n = 210 15%	n = 205 19%	n = 158 23%
Ins f jämsthet till barn n = 985	n = 208 5%	n = 202 4%	n = 212 4%	n = 205 13%	n = 158 12%
Ekon stöd n = 986	n = 208 35%	n = 203 31%	n = 213 41%	n = 203 43%	n = 160 43%
Styrelse n = 1017	n = 214 99%	n = 202 100%	n = 218 99%	n = 212 97%	n = 171 99%
Minst en arbgrupp n = 892	n = 208 17%	n = 202 15%	n = 211 16%	n = 207 20%	n = 159 15%
Verksamhetskostn per medl n = 1007	n = 217 249kr	n = 198 266kr	n = 217 235kr	n = 207 255kr	n = 166 410kr

¹⁰ I de fall denna siffra inte är identiskt med den man kan räkna ut manuellt så beror det på avrundningarna.

Tabell 4. Andel lokalföreningar med olika aktiviteter efter kommuntyp

	Större stad	Storstad/förort	Småkommun	Övrig kommun
Medlemsutbildning n = 1090	n = 169 94%	n = 240 86%	n = 342 72%	n = 339 79%
Hemsida n = 1162	n = 176 28%	n = 261 16%	n = 362 8%	n = 363 12%
Lokala medier n = 1081	n = 167 18%	n = 239 5%	n = 341 3%	n = 334 13%
Alternativrapport n = 1093	n = 171 4%	n = 240 2%	n = 342 2%	n = 340 1%
Lokala makthavare n = 1089	n = 170 89 %	n = 240 55%	n = 341 43%	n = 338 58%
Samarb m frivorg n = 958	n = 164 57%	n = 134 29%	n = 334 17%	n = 326 25%
Allm barnrättsins till vuxna n = 1086	n = 170 43%	n = 236 21%	n = 342 14%	n = 338 23%
Skola till vuxna n = 1091	n = 170 3%	n = 240 1%	n = 342 1%	n = 339 2%
Ins mot våld till vuxna n = 1091	n = 170 29%	n = 240 3%	n = 341 5%	n = 340 5%
Ins f barn i uts sit till vux n = 1089	n = 169 44%	n = 240 13%	n = 342 9%	n = 338 10%
Ins f jämsthet till vuxna n = 1089	n = 169 1,8%	n = 240 0,8%	n = 341 0,3%	n = 339 0,9%
Allm barnrättsins till barn n = 1110	n = 171 68%	n = 247 34%	n = 351 29%	n = 341 42%
Skolrelaterade ins till barn n = 1086	n = 168 39%	n = 239 32%	n = 341 15%	n = 338 20%
Ins mot våld till barn n = 1089	n = 170 7%	n = 239 1%	n = 341 2%	n = 339 1%
Ins f barn i uts sit till barn n = 1089	n = 170 27%	n = 239 12%	n = 341 8%	n = 339 21%
Ins f jämsthet till barn n = 1090	n = 169 24%	n = 240 7%	n = 341 3%	n = 340 5%
Ekonomiskt stöd n = 1089	n = 169 53%	n = 241 26%	n = 341 29%	n = 338 41%
Styrelse n = 1121	n = 171 99%	n = 245 100%	n = 353 97%	n = 352 99%
Minst en arbetsgrupp n = 1092	n = 170 35%	n = 240 16%	n = 342 11%	n = 340 14%
Verksamhetskost per medl n = 1110	n = 172 246kr	n = 243 147kr	n = 347 330kr	n = 348 270kr

Aktivitetsgrupper

Ett sätt att bryta ner dessa tabeller som föreställer den samlade verksamheten är att urskilja olika aktivitetsgrupper. Jag har valt att dela in dem i *opinionsbildande aktiviteter*, *aktiviteter med vuxen målgrupp* och *aktiviteter med målgrupp barn*. Givetvis syftar samtliga aktiviteter till opinionsbildning, men jag ville skilja mellan olika målgrupper där den första är mera samhällsriktad och de två andra mera individinriktade. Samtliga tre kategorier omfattar fyra variabler. I kategorin *opinionsbildande aktiviteter* ingår mediekontakter, medverkan i Alternativrapporten, påverkan av lokala makthavare och samarbete med andra frivilligorganisationer. *Aktiviteter med vuxen målgrupp* innehåller aktiviteter som riktar sig till vuxna med allmänt barnrättsligt innehåll, fokus på våld, barn i utsatta situationer samt jämställdhet. Slutligen inkluderar kategorin *aktiviteter med målgrupp barn* de variabler som anger de insatser som riktar sig till barn (och deras familjer), även här med allmänt barnrättsligt innehåll, fokus på våld, barn i utsatta situationer samt jämställdhet.

Tabell 5. Andel lokalföreningar som har minst en opinionsbildande aktivitet över tid

	2001 n = 205	2002 n = 198	2003 n = 211	2004 n = 197	2005 n = 136
Opinionsbildande aktiviteter	69%	71%	67%	67%	74%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+2	-4	-1	+7
Relativ förändring, jämfört med 2001					+7%

Vi ser att läget gestaltat sig relativt konstant. Drygt två tredjedelar av samtliga lokalföreningar hade under mätperiodens alla år minst en opinionsbildande aktivitet. Vi kan till och med se en lätt ökning mot slutet.

Tabell 6. Andel lokalföreningar som har minst en opinionsbildande aktivitet efter kommuntyp

	Större stad n = 161	Storstad/förort n = 133	Småkommun n = 333	Övrig kommun n = 321
Opinionsbildande aktiviteter	94%	80%	50%	73%

Den här tabellen tyder på mycket stora skillnader mellan de olika kommungruppstyperna lokalföreningarna är verksamma i. Nästan alla lokalföreningar i de större städerna redovisade minst en opinionsbildande aktivitet medan enbart hälften gjorde det i småkommunerna (pendlingskommuner, glesbygdskommuner och varuproducerande kommuner).

När vi går över för att studera läget vad gäller aktiviteter med vuxen målgrupp ser det ut som följer.

Tabell 7. Andel lokalföreningar som har minst en aktivitet med målgrupp vuxna över tid

	2001 n = 228	2002 n = 222	2003 n = 233	2004 n = 221	2005 n = 179
Aktiviteter med målgrupp vuxna	36%	37%	37%	35%	41%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+1	-	-1	-6
Relativ förändring, jämfört med 2001					+13%

Även här kan vi konstatera en ganska jämn nivå över den aktuella femårsperioden. Mellan 35 och 40 procent av lokalföreningarna hade någon form av barnrättsaktivitet som riktade sig till vuxna. Man kan till och med observera en lätt ökning.

Tabell 8. Andel lokalföreningar som har minst en aktivitet med målgrupp vuxna efter kommuntyp

	Större stad n = 168	Storstad/förort n = 235	Småkommun n = 342	Övrig kommun n = 337
Aktiviteter med målgrupp vuxna	78%	29%	26%	33%

Återigen skiljer det sig avsevärt beroende på var lokalföreningarna befinner sig. Medan nästan fyra av fem föreningar i de större städerna hade minst en aktivitet riktad till vuxna, var det bara mellan var fjärde och var tredje i de övriga kommuntyperna.

Till sist, låt oss se hur det ser ut för aktiviteter som vänder sig barn och familjer.

Tabell 9. Andel lokalföreningar som har minst aktivitet med målgrupp barn över tid

	2001 n = 228	2002 n = 224	2003 n = 231	2004 n = 219	2005 n = 178
Aktiviteter med målgrupp barn	58%	58%	57%	50%	67%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-1	-1	-7	+17
Relativ förändring, jämfört med 2001					+16%

Här ser man att lokalföreningarna hade en jämn nivå mellan 2001 och 2003 medan det blev ett fall 2004 och en rätt så stark uppgång 2005. Här bör man komma ihåg att underlaget för 2005 är något mindre, varför det kan vara så att aktiviteterna överskattas för just det året.

Tabell 10. Andel lokalföreningar som har minst en aktivitet med målgrupp barn efter kommuntyp

	Större stad n = 168	Storstad/förort n = 236	Småkommun n = 340	Övrig kommun n = 336
Aktiviteter med målgrupp barn	89%	50%	45%	61%

En liknande situation som för de opinionsbildande aktiviteterna träder fram. Enbart var tionde lokalförening i de större städerna hade ingen aktivitet med målgruppen barn, medan det i storstäderna/förorterna och särskilt småkommunerna var mer än hälften som saknade sådan verksamhet.

Intressanta enskilda variabler

För att inte överhopa läsaren med en mängd detaljer har jag valt att enbart presentera några extra intressanta utfall som de enskilda variablerna gett. Samtliga tabeller inklusive kommentarer redovisas i bilaga 2.

Hemsida

Tabell 11. Andel lokalföreningar med en egen hemsida över tid

	2001 n = 214	2002 n = 213	2003 n = 215	2004 n = 206	2005 n = 210
Hemsida	1%	6%	3%	8%	53%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+4	-2	+3	+45
Relativ förändring, jämfört med 2001					+3 807%

2001 var det ytterst få lokalföreningar som hade någon hemsida. Antalet har stigit och kom närmast att explodera 2005. Skälen till detta är sannolikt flera. En metodologisk orsak mås-

te man söka i att jag enbart förlitat mig på uppgifterna från verksamhetsberättelserna avseende de första fyra åren. Eftersom lokalföreningarna överhuvudtaget precis börjat inrätta hemsidor är det rimligt att anta att ett sådant faktum också uppmärksammas i verksamhetsberättelsen. Men det är naturligtvis fullt möjligt att det också kan hända att en del lokalföreningar inte gjorde det trots allt. 2005 stämmer troligen i ändå högre grad överens med verkligheten enligt uppgifter från styrgruppen. Tillförlitligheten är alltså mycket högre på grund av att jag själv kunnat se på medlemsportalen vilka lokalföreningar som hade en egen hemsida på grund av att en stor del av datainsamlingen utfördes under sista kvartalet 2005.

Vid närmare studium av fördelningen mellan olika typer av kommuner ser man stora skillnader.

Tabell 12. Andel lokalföreningar med egen hemsida efter kommuntyp

	Större stad n = 176	Storstad/förort n = 261	Småkommun n = 362	Övrig kommun n = 363
Hemsida	28%	16%	8%	12%

Här är de lokaladministrativa skillnaderna speciellt synliga; medan över en fjärdedel av lokalföreningarna i de större städerna har en egen hemsida (alla år sammantaget), så är detta högst ovanligt i småkommunerna där inte ens var tionde lokalförening hade någon egen hemsidapresentation, sett över hela perioden.

Vad kan den ojämna fördelningen bero på? Är det möjligen så att RB-medlemmarna i förorterna och de större städerna har mera kunskaper om hur man bygger webbplatser? Eller finns där ett större behov av sådana informationsvägar för att synas med sitt budskap? Kanske är informationsmängden större här än i en del glesbygdsföreningar med låg aktivitet så att man därför flitigare utnyttjar denna kanal? Allt detta är tänkbara förklaringar som dessvärre kan vare sig bekräftas eller vederläggas i den här studien.

Utifrån min datainsamlingsmetod kan jag inte heller uttala mig om hemsidornas aktualitet. Man kan utgå ifrån att majoriteten av de hemsidor som registrerats 2005 är någorlunda uppdaterade då de är nyinrättade. Den här frågan hänger också samman med om denna uppgift, hemsidans underhåll explicit anförtros någon medlem eller grupper av medlemmar. I så fall är sannolikheten naturligtvis större att innehållet återger aktuella aktiviteter. Många gånger använder lokalföreningarna också en egen e-postadress utan att ha en egen webbplats. I vissa fall tycks inrättandet av e-postadress föregå skapandet av hemsida, ofta används här privata e-postadresser.

Inte heller säger uppgifterna något om vad hemsidorna används till. Är det ren informationsverksamhet, debattforum eller medlemsvärvning?

I fas med den växande användningen av elektroniska medier i vardagen kommer hemsidans existens förmodligen inte att uppföras som särskild punkt i verksamhetsberättelserna framöver. Denna uppgift är helt enkelt för vardaglig till den grad att samhället förutsätter att alla föreningar också har en egen presentation på internet. Enbart själva inrättandet av hemsidan kommer antagligen att ge utslag även framöver.

Lokala makthavare

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som lokalföreningen gjort för att bidra till att kommunen, kommundelen, skolor och dagis (oavsett associationsform) eller andra lokala makthavare främjar barns rättigheter?

Information har förmedlats, besök har genomförts, skrivelser har skickats, utbildning har genomförts (t ex lokala BO, skolombud/-ansvarig, Barnrättsdagen, riktad till BVC, Försäkringskassan, polis, skolpersonal), kommunala beslut (inklusive budget) har bevakats, offentlig manifestation, demonstration mm eller liknande, ej enbart utlåning av lokaler/materiel

Tabell 13. Andel lokalföreningar som försökt påverka lokala makthavare över tid

	2001 n = 207	2002 n = 203	2003 n = 212	2004 n = 206	2005 n = 159
Lokala makthavare	61%	64%	60%	55%	63%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+3	-4	-5	+8
Relativ förändring, jämfört med 2001					+3%

Denna tabell visar att påverkan på de "lokala makthavarna" är relativt stabilt under den undersökta femårsperioden. Drygt hälften av alla lokalföreningar har varje år genomfört aktiviteter där de försökt påverka beslutsfattare på lokalnivå och yrkesutövare som arbetar med barn. Många gånger handlar det här också om att vända sig till skolor för att personalen ska genomföra aktiviteter, till exempel Barnrättsveckan. Denna typ av engagemang tycks sjunka något under 2003 och 2004 för att sedan öka igen under 2005. Här måste man dock komma ihåg att relativt få verksamhetsberättelser lämnats in till riksförbundet just vad gäller 2005.

Tabell 14. Andelen lokalföreningar som försökt påverka lokala makthavare efter kommuntyp

	Större stad n = 170	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 338
Lokala makthavare	89%	55%	43%	58%

Tabellen visar att det finns en mycket stor variationsvidd mellan hur aktiva lokalföreningarna i de olika kommuntyperna var vad gäller påverkan på lokala makthavare. Lägst andel av sådant engagemang finner man i småkommunerna. Allra oftast hade de större städerna aktiviteter som syftar till att påverka lokala makthavare. Övrig kommun och gruppen storstad/förort hade ungefär lika hög andel lokalföreningar med denna typ av aktivitet. En uppdelning av materialet inom kategorin storstad/förort som inte redovisas här visar att en förvånansvärt hög andel lokalföreningar i förortskommunerna redogjorde för påverkansarbete gentemot lokala makthavare och extremt få lokalföreningar som tillhör storstäderna hade det.

Samarbete med andra frivilligorganisationer

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterad samverkan med andra, det vill säga externa ideella föreningar på lokalt plan för främjande av barns rättigheter?

Information har spridits om barns rättigheter, information har spridits om arbete med barns rättigheter, kontakt har tagits för samverkan kring informationspridning, kontakt har tagits för samverkan kring vid lokalt barnrättsarbete, andra föreningar har samverkat för att sprida information, vid lokalt barnrättsarbete, för att i övrigt samverka i projekt rörande barns rättigheter (t ex Friends, BO, BRIS, studieförbund, idrottsföreningar, ej andra RB-lokalföreningar eller RB-enbeter)

Tabell 15. Andelen lokalföreningar som samarbetat med andra frivilligorganisationer över tid

	2001 n = 208	2002 n = 201	2003 n = 211	2004 n = 201	2005 n = 136
Samarbete med frivilligaktörer	25%	24%	28%	27%	40%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-1	+4	-2	+14
Relativ förändring, jämfört med 2001					+62%

Vi kan utläsa att ungefär var fjärde lokalförening hade någon form av samarbete med andra ideella organisationer kring barnrättsliga frågor mellan 2001 och 2004. År 2005 däremot sker en betydlig ökning till drygt 40 procent av alla lokalföreningar.

Tabell 16. Andelen lokalföreningar som samarbetat med andra frivilligorganisationer efter kommuntyp

	Större stad n = 164	Storstad/förort n = 134	Småkommun n = 334	Övrig kommun n = 326
Samarbete m frivilligaktörer	57%	29%	17%	25%

Här kan vi mycket tydligt se att kommuntypen tycks ha stor betydelse vad gäller lokalföreningarnas samarbetskontakter. Medan över hälften av lokalföreningarna i de större städerna har sådana kontakter, är det mycket ovanligare i lokalföreningar i andra typer av kommuner att ha den typen av samarbeten. En tänkbar bidragande faktor är att mångfalden av frivilligorganisationer i allmänhet, men socialt inriktade i synnerhet, av naturliga skäl brukar vara mer omfattande i större samhällen än i mindre.

Insatser mot våld med vuxen målgrupp

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en vuxen allmänhet som rör våld och övergrepp (t ex barnet i rättsprocessen, övergrepp och Internet, vittne till våld mm ...)?

Tabell 17. Andel lokalföreningar som genomfört insatser mot våld, riktade till vuxna över tid

	2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 212	2004 n = 205	2005 n = 159
Insatser mot våld till vuxna	2%	8%	12%	11%	13%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+6	+4	-1	+2
Relativ förändring, jämfört med 2001					+595%

Här ser vi en nästan kontinuerlig ökning av andelen lokalföreningar som haft aktiviteter som handlar om våld och övergrepp mot barn med målgruppen vuxna. Från att denna

verksamhet nästan var osynlig år 2001 hade ändå en betydligt högre andel lokalföreningar sådana aktiviteter i slutet av undersökningsperioden.

Tabell 18. Andel lokalför som genomfört insatser mot våld, riktade till vuxna efter kommuntyp

	Större stad n = 170	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 340
Insatser mot våld till vuxna	29%	3%	5%	5%

Utifrån tabell 18 kan vi känna igen mönstret att RB-lokalföreningarna i de större städerna är väldigt aktiva i frågan. Nästan en tredjedel av alla lokalföreningar som finns där genomförde aktiviteter med fokus på våld och övergrepp med en vuxen målgrupp. Ovanligt här är det stora avståndet gentemot övriga kommuntyper. Där antar andelen lokalföreningar som arbetar med den typen av aktivitet inte ens tvåsiffriga tal.

Allmänna barnrättsaktiviteter med målgrupp barn

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till barn (familj kan inkluderas), det vill säga deltagande insatser, för att främja barns rättigheter i allmänhet inklusive demokratifrågor och barns ställning i det svenska samhället (t ex studiecirkelar, temadagar, mötesplatser, mm ...)?

Tabell 19. Andel lofö som genomfört allmänna barnrättsaktiviteter, riktade till barn över tid

	2001 n = 215	2002 n = 213	2003 n = 215	2004 n = 205	2005 n = 159
Allmänna barnrättsinsatser till barn	53%	42%	43%	36%	47%
Absolut förändring, från år till år		-11	+1	-17	+12
Relativ förändring, jämfört med 2001					-11%

Den här tabellen visar att andelen lokalföreningar som har aktiviteter med allmänt barnrättsfokus är relativt hög. Upp till drygt hälften har den typen av aktiviteter. Aktivitetsvariationen totalt sett sjunker lite under 2004 för att nästan nå utgångsnivån igen år 2005. Vilken typ av aktiviteter avses då här? Främst rör det sig om demokratifrågor som diskuteras med barn eller där barn görs uppmärksamma på att de har en röst i samhället. Många gånger handlar det om att lokalföreningar initierat respektive hjälpt till att genomföra Barnrättsveckan på grundskolorna. Här kanske vi kan se en möjlig förklaring till att andelen lokalföreningar med denna typ av aktivitet sjunkit något under perioden. I samband med att materialet till Barnrättsveckan började produceras centralt och då skolorna blev uppmuntrade att vända sig direkt till riksförbundet tycks färre lokalföreningar ha valt att engagera sig i den. Men varför stiger andelen då igen 2005? Om vi tänker oss att resultatet inte enbart beror på det stora bortfallet det året så kan en tänkbar förklaring vara att lokalföreningarna sett att skolorna ändå behöver uppmuntran från den lokala Rädda Barnen-gruppen för att även fortsättningsvis genomföra Barnrättsveckan.

Tabell 20. Andel lofö som genomfört allm barnrättsaktiviteter, riktade till barn efter kommuntyp

	Större stad n = 171	Storstad/förort n = 247	Småkommun n = 351	Övrig kommun n = 341
Allmänna barnrättsinsatser till barn	68%	34%	29%	42%

Med ett fåtal undantag kan man påstå att en rätt hög andel RB-grupper uppgav att de anordnat barnrättsaktiviteter av allmänt slag, oftast mellan 30 och 40 procent. Lokalföreningarna i de större städerna och de i storstäderna (vid en mera detaljerad uppdelning) utmärker sig på så sätt att de förstnämnda har en mycket stor andel aktiva lokalföreningar i de allmänna barnrättsfrågorna, över två tredjedelar. Och i storstäderna verkar mycket få lokalförening vara aktiva vad gäller demokratiarbete med barn som målgrupp.

Aktiviteter för ökad jämställdhet med målgrupp barn

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till barn (familj kan inkluderas), det vill säga deltagande insatser, för att främja barns rättigheter som rör jämställdhet (t ex Ellen, källgrupper ...) och identitetsstärkande ("stärkt självkänsla") insatser?

Tabell 21. Andel lokalföreningar som genomfört aktiviteter för jämställdhet, riktade till barn över tid

	2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 212	2004 n = 205	2005 n = 158
Insatser f jämställdhet till barn	5%	4%	4%	13%	12%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-1	-	+9	-1
Relativ förändring, jämfört med 2001					+150%

Det tycks finnas ett klart mönster huruvida lokalföreningarna engagerar sig i frågor som rör jämställdhet med barn som målgrupp över tid. Fram till 2003 var det enbart ett fåtal lokalföreningar som hade denna typ av aktivitet. 2004 tredubblades andelen lokalföreningar med lokala jämställdhetsinsatser och höll denna höga nivå även 2005.

Tabell 22. Andel lokalför som genomfört aktiviteter f jämställdhet, riktade till barn efter kommuntyp

	Större stad n = 169	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 340
Insatser för jämställdhet till barn	24%	7%	3%	5%

Ser man fördelningen mellan olika kommuntyper upptäcker man betydliga skillnader. Som vanligt är det de större städerna vars lokalföreningar är som mest aktiva med omkring en fjärdedel. Men även nästan var tionde lokalförening i storstadskommunerna tycks engagera sig allvarligt i frågan. Däremot placerar sig lokalföreningarna i övriga kommuntyper på en ganska låg nivå.

Ekonomiskt stöd

Tabell 23. Andel lokalföreningar som stött lokalt barnrättsarbete ekonomiskt efter kommuntyp

	Större stad n = 169	Storstad/förort n = 241	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 338
Ekonomiskt stöd	53%	26%	29%	41%

Utifrån uppdelningen på olika kommuntyper kan vi även här se att de större städerna framträder så att förhållandevis fler lokalföreningar ger ekonomiskt stöd för lokala ändamål jämfört med RB-grupper i övriga kommuntyper. Men även i de ”övriga” kommunerna av olika storlek brukar en hög andel lokalföreningar ge pengar till lokalt barnrättsarbete. Där kan det också röra sig om bidrag till enskilda barn eller familjer. Lokalföreningarna i storstadsområdena tycks inte vara särskilt benägna att bidra med ekonomiskt stöd lokalt generellt, men det finns givetvis enskilda stadsdelar som är det.

Arbetsgrupper

Tabell 24. Andel lokalföreningar som har arbetsgrupper över tid

		2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 211	2004 n = 207	2005 n = 159
Antal arbetsgrupper	1	13%	9%	12%	16%	9%
	≥ 2	4%	6%	4%	4%	6%
Absolut förändring (de som har minst en arbetsgrupp), från år till år (procentenheter)			-2	+1	+4	-5
Relativ förändring (de som har minst en arbetsgrupp), jämfört med 2001						-10%

Vi kan se att rent statistiskt sett har mellan var femte och var fjärde lokalförening minst en arbetsgrupp och att det är vanligast att enbart ha *en* arbetsgrupp. Man kan utläsa en ökning under 2004 där relativt många lokalföreningar hade arbetsgrupper och en nedgång 2005. På så sätt hade en något mindre andel lokalföreningar arbetsgrupper i slutet jämfört med i början av undersökningsperioden. I praktiken är det ofta så att ett fåtal lokalföreningar har flera arbetsgrupper. Men ”arbetsutskottet” har ju många kan man fråga sig. Räknas inte det som arbetsgrupp? Det stämmer, många lokalföreningar har arbetsutskott, men i och med att jag betraktat dessa möten som någon förlängning av de regelrätta styrelsemötena har de inte räknats in här utan fokus har legat på sådana arbetsgrupper som regelbundet samlas kring ett visst tema eller en specifik aktivitet. Här gäller det också att komma ihåg att några lokalföreningar har en arbetsgrupp *i stället för* en styrelse.

Tabell 25. Andel lokalföreningar som har arbetsgrupper efter kommuntyp

		Större stad n = 170	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 342	Övrig kommun n = 340
Antal arbetsgrupper	1	21%	14%	8%	12%
	≥ 2	15%	3%	3%	3%

I enlighet med tidigare resultat tycks det vara av stor betydelse vilken kommuntyp en lokalförening finns i. Allra vanligast med arbetsgrupper tycks det vara i lokalföreningar som tillhör större städer och kommuner med mer än 25 000 invånare (vid uppdelning). Mest ovanligt är fenomenet i de så kallade övriga kommunerna som har mellan 12 500 och 25 000 invånare eller mindre än 12 000 invånare (inom övrig kommun). Vidare kan man konstatera att de flesta lokalföreningar som överhuvudtaget har arbetsgrupper enbart har en sådan. Enda undantaget är här lokalföreningarna i de större städerna där nästan lika många lokalföreningar har flera arbetsgrupper som de som enbart har en arbetsgrupp.

Antal medlemmar

Tabell 26. Genomsnittligt antal medlemmar per lokalförening över tid

	2001 n = 248	2002 n = 246	2003 n = 240	2004 n = 231	2005 n = 209
Antal medlemmar	268	279	283	293	330
Absolut förändring, från år till år		+11	+4	+10	+37
Relativ förändring, jämfört med 2001					+23%

Medlemsutvecklingen har sett ljus ut under den aktuella femårsperioden. Den har stigit kontinuerligt, väldigt starkt mellan 2004 och 2005. Här kan man tänka sig att tsunamikatastrofen vid slutet av 2004 har bidragit till denna utveckling. Eftersom medlemstalen är hämtade från riksförbundets centrala register över betalande medlemmar finns inget direkt bortfall.

Tabell 27. Genomsnittligt antal medlemmar per lokalförening efter kommuntyp

	Större stad n = 179	Storstad/förort n = 273	Småkommun n = 409	Övrig kommun n = 419
Antal medlemmar	653	614	138	214

De här siffrorna är särskilt intressanta i ett vidare perspektiv om vilka faktorer som påverka varför lokalföreningarna har olika profiler. Vi ser att Rädda Barnen-föreningarna i de större städerna är mellan tre till fem gånger större än de som ligger i småkommunerna eller i övriga kommuner. Men även lokalföreningarna i storstadsområdena är förhållandevis stora trots inskränkningen att storstäderna består av många relativt mindre lokalföreningar.

Verksamhetskostnader

Här har jag valt att studera de verksamhetskostnader som lokalföreningarna totalt uppger, men eftersom föreningarna är olika stora är det också intressant att titta på beloppet per medlem.

Tabell 28. Genomsnittliga verksamhetskostnader per lokalförening över tid

	2001 n = 217	2002 n = 198	2003 n = 217	2004 n = 207	2005 n = 166
Verksamhetskostnader per förening	58 795kr	64 367kr	58 648kr	65 196kr	137 715kr
Absolut förändring, från år till år		+5 572kr	-5 719kr	+6 547kr	+72 519kr
Relativ förändring, jämfört med 2001					+134%

Från att ha haft en ganska konstant nivå på cirka 60 000 kronor per år ökade lokalföreningarna sina verksamhetskostnader avsevärt. De mer än fördubblades.

Tabell 29. Genomsnittliga verksamhetskostnader per medlem över tid

	2001 n = 217	2002 n = 198	2003 n = 217	2004 n = 207	2005 n = 166
Verksamhetskostnader per medlem	249kr	266kr	235kr	255kr	410kr
Absolut förändring, från år till år		+17kr	-31kr	+20kr	+155kr
Relativ förändring, jämfört med 2001					+64%

Även i denna tabell kan vi se att kostnadsnivån tycks någorlunda stabil under de första fyra åren av undersökningsperioden. Däremot har kostnaderna stigit med mer än hälften under 2005. Ökningen är alltså inte lika dramatisk som vad gäller de totala kostnaderna, vilket måste hänga samman med fler medlemmar. En del av förklaringen kan vara det intensiva engagemanget i tsunamikatastrofen och medborgarnas enorma givmildhet till detta ändamål. Alla insamlade pengar som har vidareförmedlats till riksförbundet räknas in i verksamhetens kostnader, varför en sådan händelse kan ge så stort utslag i denna variabel.

Tabell 30. Genomsnittliga verksamhetskostnader per lokalförening efter kommuntyp

	Större stad n = 172	Storstad/förort n = 243	Småkommun n = 347	Övrig kommun n = 348
Verksamhetskostnader	167 745kr	73 625kr	43 533kr	54 954kr

Vad gäller genomsnittliga verksamhetskostnader per lokalförening träder det mönster fram vi känner igen från en rad andra variabler, nämligen att lokalföreningarna i de större städerna har de högsta nivåerna och de som är verksamma i småkommun de lägsta. Övriga kommuntyper placerar sig däremellan.

Tabell 31. Genomsnittliga verksamhetskostnader per medlem efter kommuntyp

	Större stad n = 172	Storstad/förort n = 243	Småkommun n = 347	Övrig kommun n = 348
Verksamhetskostnader	246kr	147kr	330kr	270kr

När det gäller verksamhetskostnader per medlem visar sig också ett nytt mönster jämfört med de tidigare sammanställningarna över den geografiska fördelningen. Plötsligt urskiljer sig storstäder/förorter med lägsta och småkommunerna med högsta verksamhetskostnaderna per medlem. Snarare uppger lokalföreningarna i småkommun att de har mer än dubbelt så höga verksamhetskostnader per medlem jämfört med föreningarna i storstads- och förortskommunerna. De större städerna som brukar utmärka sig annars placerar sig ganska exakt emellan dessa två ytterligheter.

En näraliggande orsak till detta utfall är att lokalföreningarna i storstäder, förorter och de större städerna snarare koncentrerar sig på immateriella aktiviteter i enlighet med Rädda Barnens lokalsatsning medan föreningarna i mindre och ofta lantligare kommuner traditionellt ägnar sig mest åt insamling av pengar.

Samband mellan olika aktiviteter

En möjlighet att arbeta vidare med de uppgifter som kommer från ”rena aktiviteter” är att undersöka hur de förhåller sig till varandra. Eftersom det rör sig om kvalitativa data har Chi²-tester utförts för att se om de enskilda aktiviteterna uppvisar något samband som inte enbart kan föras tillbaka till slumpen. Några utvalda resultat där sambanden tycktes särskilt starka ska vid det här stället enbart beskrivas i ord.

Vi kunde se ett starkt samband mellan insatser för att *påverka lokala makthavare* och aktiviteter med fokus på *demokratifrågor med barn som målgrupp*. Här ligger det nära att tro att fenomenet barnrättsveckor är utslagsgivande. Lokalföreningen vänder sig då ofta till skolpersonal för att instruera dem i evenemanget samtidigt som Barnrättsveckan som då riktar sig till barn slutligen också blir av.

Andra starka samband tycks bestå mellan *påverkan av lokala makthavare* och benägenhet att *samarbeta med andra frivilligaktörer*. Man kan tänka sig att man bildar nätverk där både offentliga aktörer och andra frivilligorganisationer ingår. I så fall är orsak och verkan mycket svårt att avgöra.

Sedan kan man se att de lokalföreningar som vänder sig till *lokala makthavare* också har *skolrelaterade insatser med målgruppen barn*.

Vidare tycks de lokalföreningar som *samarbetar med andra frivilligorganisationer* ofta också ha *allmänna barnrättsaktiviteter med en vuxen målgrupp*.

Till sist var jag intresserad av att se om *medlemsutbildning* påverkar *antalet olika aktiviteter*. Det tycks den göra, men att ha medlemsutbildning medför inte automatiskt att man också har många olika aktiviteter, utan oftast har de lokalföreningar som har medlemsutbildning måttligt många olika aktiviteter enligt vår indelning. Att ha medlemsutbildning är i alla fall definitivt ett sätt att göra den aktuella lokalföreningen mera benägen att ha olika aktiviteter jämfört med om man inte skickade några medlemmar på utbildning. I tabellform kan det se ut så här:

Tabell 32. Aktivitetsvariation i relation till medlemsutbildning

	Antal olika aktivitetstyper ¹¹		
	Många	Medel	Få
Har medlemsutbildning n = 779	29%	56%	15%
Ingen medlemsutbildning N = 226	79%	19%	2%

Konkluderande beskrivning

Genomsnitt av aktiviteter

Avsikten med följande avsnitt är att beskriva dessa genomgångna enskilda aktiviteter/karakteristika i stora drag. Naturligtvis får man inte glömma att det här är ett mycket grovt instrument och mycket av detaljinformationen har gått förlorad i den här typen av sammanfattning. Vi börjar med att se på hur den genomsnittliga förändringen över mätperioden gestaltat sig.

Tabell 33. Genomsnittlig förändring av aktiviteter över tid¹²

	2001	2002	2003	2004	2005
Absolut förändring från år till år (P ₉₀), (pro- centenheter)		-0,4	+1,2	-0,9	+7
Relativ förändring jäm- fört med 2001 (P ₉₀)					+88%

Tabellen visar att förändringarna i regel är små från år till år bortsett från 2005 där det skedde en markant ökning i absoluta siffror av andelen lokalföreningar som engagerar sig i olika aktiviteter på lokalt plan i enlighet med Kompassen. När det gäller den relativa ökningen av dessa aktiviteter under hela undersökningsperioden så går det även här att konstatera att det skett en stark ökning. Aktiviteterna och deras utbredning tycks enligt den här modellen nästan ha fördubblats.

Tabell 34. Genomsnittlig andel lokalföreningar som har olika aktiviteter¹³ efter kommuntyp

	Större stad n = 103	Storstad/förort n = 138	Småkommun n = 169	Övrig kommun n = 101
Genomsnittsaktivitet	48%	26%	20%	28%

Denna tabell illustrerar mycket tydligt det mönster vi sett tidigare vad gäller kommuntypens betydelse för lokalföreningarnas aktiviteter. RB-föreningarna i de större städerna är i ge-

¹¹ Förutom variabeln medlemsutbildning.

¹² Förutom variabler styrelse, arbetsgrupper och kostnader

¹³ Förutom variabler styrelse, arbetsgrupper och kostnader

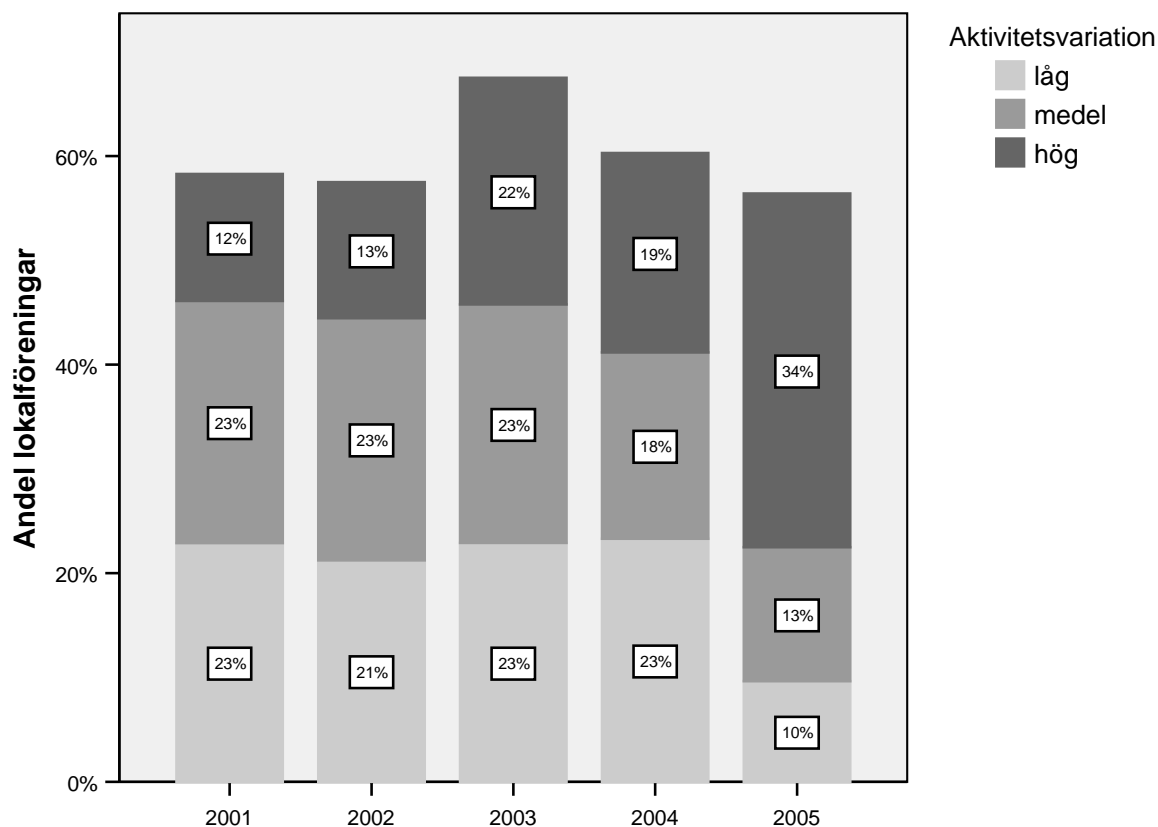
nomsnitt mycket mera aktiva än de i övriga kommuntyper, minst aktiva är de som är belägna i småkommuner. Storstäderna/förorterna och övriga kommuner placerar sig någonstans däremellan.

Antal olika aktivitetstyper

Vi ska nu titta på hur många olika aktiviteter lokalföreningarna genomförde mellan 2001 och 2005. Jag har kallat det för aktivitetsvariation även om siffrorna i sig inte säger något om hur mycket aktiviteterna skiljer sig från varandra alternativt hur ofta eller intensivt någon aktivitet genomförts. Det kan finnas lokalföreningar som genomfört många olika aktiviteter av samma typ enligt vår klassificering och som ändå inte klassas som lokalförening med hög aktivitetsgrad. På så sätt återspeglar aktivitetsvariation främst hur många olika insatser som redovisats. Ju fler olika aktiviteter desto högre aktivitetsvariation.

Hur har då indelningen skett? Alla föregående variabler förutom antal arbetsgrupper och verksamhetskostnader har helt enkelt räknats ihop för varje kommun och kan därmed genom viktningen även överföras på lokalföreningarna. Man kan fråga sig om att skicka några medlemmar på olika utbildningar eller att ha en styrelse är en aktivitet i ordets egentliga bemärkelse. Kanske inte, men det visar ändå på att lokalföreningen i fråga är någorlunda företagsam. Ett värde mellan 0 och under 4 har tolkats som låg aktivitetsvariation. Att alltså till exempel enbart ha medlemsutbildning, en hemsida och en styrelse gör inte att RB-gruppen räknas som särskilt aktiv. Värden mellan 4 och under 8 har tilldelats beteckningen ”medel” och alla värden som är minst 8 räknas som hög aktivitetsvariation.

Jag börjar med att ge en överblick över aktivitetsutvecklingen över tid. I enlighet med tidigare hantering är inte heller här storstäderna inräknade.

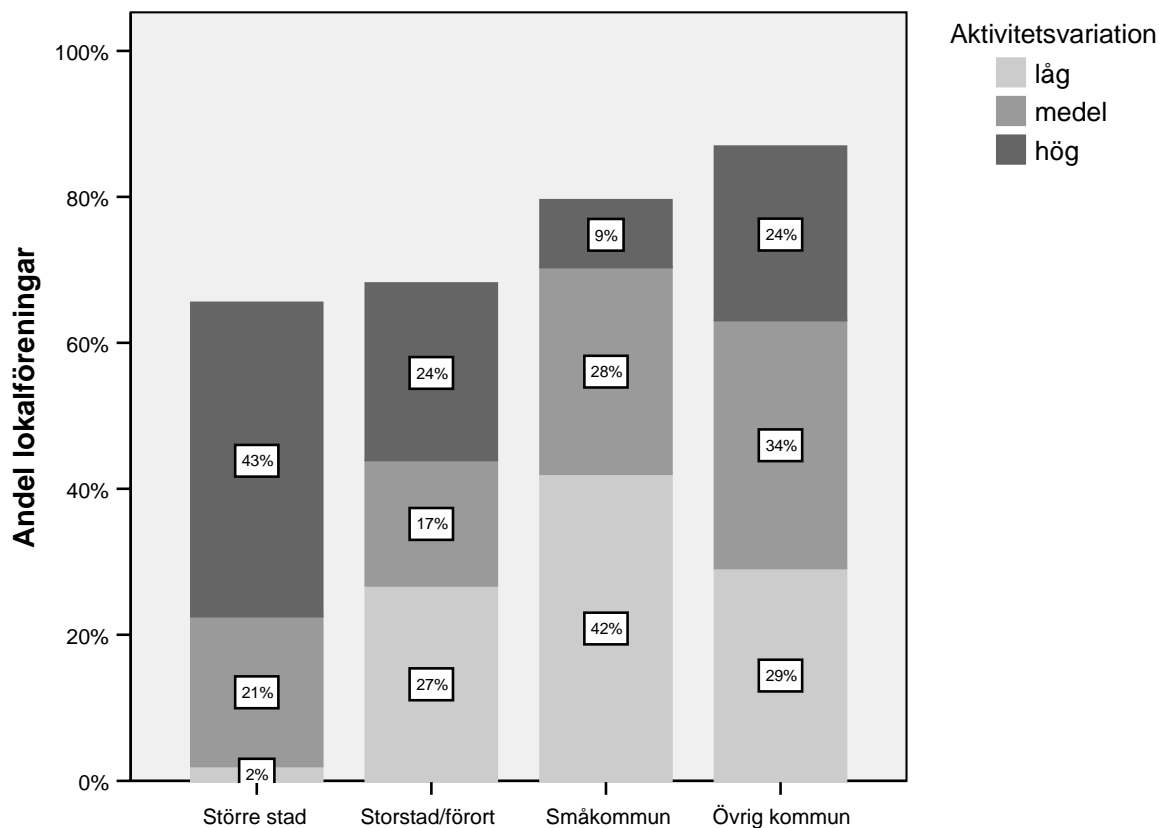
Figur 1. Aktivitetsvariation över tid

Vi kan se att mellan 2001 och 2002 hade en ungefär lika stor andel lokalföreningar, cirka en femtedel, låg eller medel aktivitetsvariation, medan enbart drygt var tionde förening hade en hög aktivitetsvariation. 2003 kvarstår förhållandet vad gäller låg och medel aktivitetsvariation. Däremot ökar den andelen som har en hög aktivitetsvariation avsevärt. Överhuvudtaget är flest lokalföreningar aktiva detta år. Anordnar de helt enkelt så många olika aktiviteter eller är lokalföreningarna framför allt mycket duktigare på att redovisa vad de gör jämfört med andra år?

2004 sjunker den del som befinner sig på medelnivå något medan ungefär en femtedel av alla lokalföreningar fortfarande har en hög aktivitetsvariation. År 2005 har bilden ändrat sig radikalt. Nu är enbart en fjärdedel av lokalföreningarna låg- och medelaktiva, medan de flesta, en tredjedel är högaktiva. Återigen får vi påminna oss här om att det har ingått färre verksamhetsberättelser 2005, det vill säga om många lokalföreningar finns inga uppgifter, varför de inte syns här. Som tidigare nämnts är det rimligt att utgå ifrån att just de särskilt aktiva lokalföreningarna också är mest benägna att skicka in sina verksamhetsberättelser i tid.

När vi nu går över till att titta på hur aktiva lokalföreningarna är i olika kommuntyper måste man vara medveten om att storstadsdatan är generade från något slags genomsnitt-

storstäder där data från flera stadsdelar slagits samman. Dessutom är det absoluta antalet fall per enhet, det vill säga kommuntyp, mindre än vad gäller granskningen över tid. Detta medför naturligtvis att precisionen avtar.

Figur 2. Aktivitetsvariation över tid

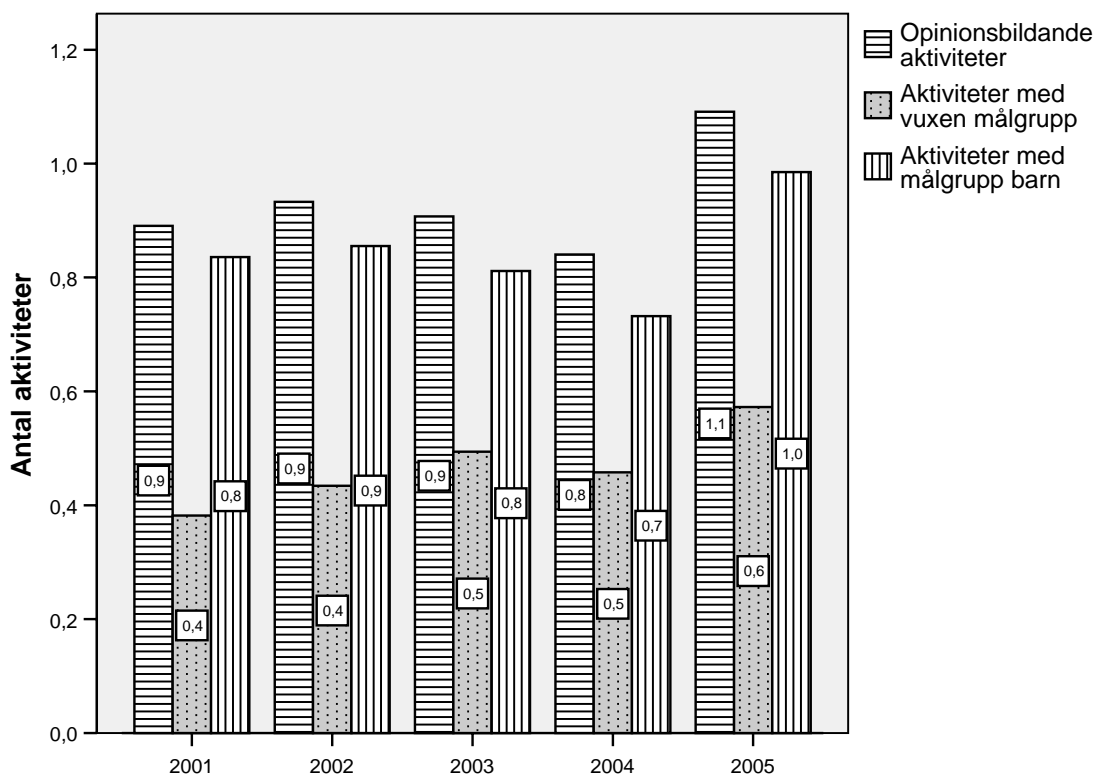
Diagrammet visar att det är typiskt för lokalföreningarna i de större städerna att anordna många olika aktiviteter, medan det där är väldigt få lokalföreningar som enbart har ett fåtal olika aktiviteter. Vänder vi blicken till stapeln som symboliserar lokalföreningarna i storstad/förort respektive övrig kommun så kan man se att det är ungefär lika många lokalföreningar som har få, måttligt många och många olika aktiviteter. Enbart bland lokalföreningarna i småkommunerna är det rätt sällsynt att ha många olika aktiviteter, inte ens var tionde lokalförening i dessa kommuner hade minst åtta olika aktivitetstyper enligt vår klassificering. Här är det vanligast att enbart ha ett fåtal olika aktiviteter.

Typer av aktiviteter

Vilka är då de lokala barnrättsaktiviteter som lokalföreningarna prioriterar? Här har jag valt samma indelning i olika typer av aktiviteter som i början av detta resultatkapitel. Samtliga tre kategorier baserar på respektive fyra variabler. Skillnaden här är bara att det är den genomsnittliga *summan* per år respektive per kommuntyp av de olika aktiviteterna som redovi-

sas. *Opinionsbildande aktiviteter* är summan av mediekontakter, medverkan i alternativrapporten, påverkan av lokala makthavare och samarbete med andra frivilligorganisationer. *Aktiviteter med vuxen målgrupp* består av aktiviteter som riktar sig till vuxna med allmänt barnrättsligt innehåll, fokus på våld, barn i utsatta situationer samt jämställdhet. Till sist är kategorin *aktiviteter med målgrupp barn* sammansatt av de variabler som anger de insatser som riktar sig till barn (och deras familjer), även här med allmänt barnrättsligt innehåll, fokus på våld, barn i utsatta situationer samt jämställdhet.

Det första diagrammet visar således det genomsnittliga antalet aktiviteter per kategori över den aktuella femårsperioden.

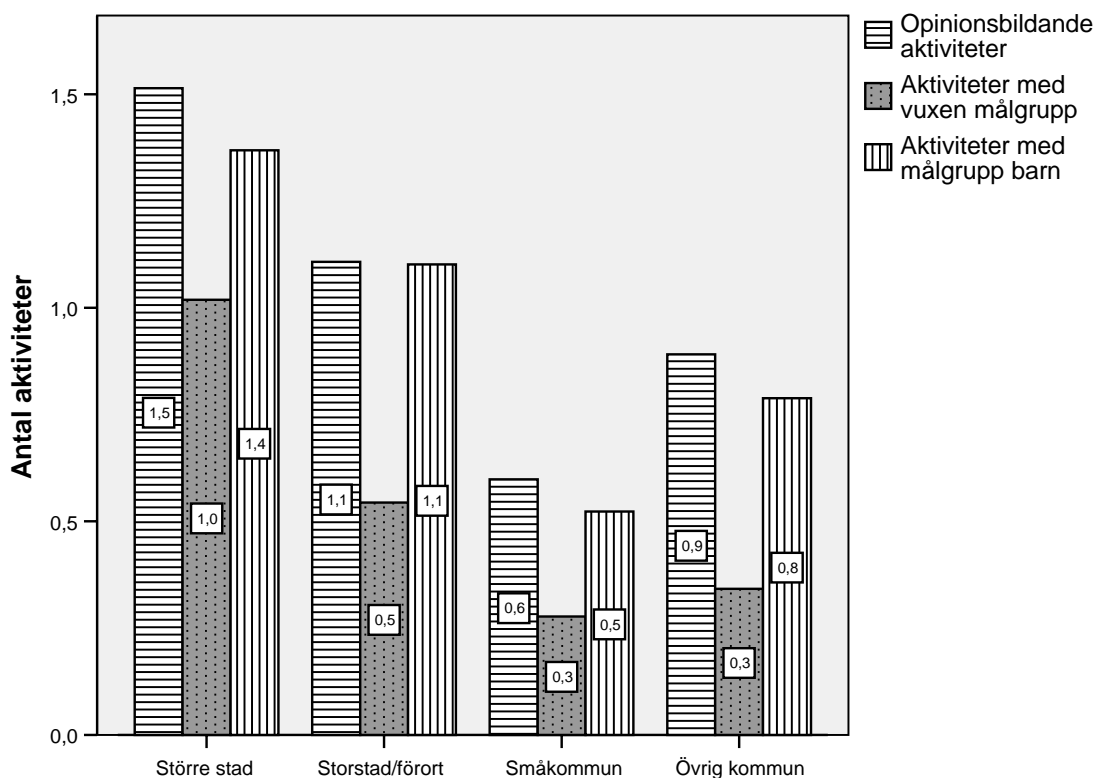

Figur 3. Aktivitetstyper över tid

I figur 3 ser vi också att andelen lokalföreningar som var aktiva på olika sätt har varit som störst 2005. Överlag hade lokalföreningar fler allmänt opinionsbildande aktiviteter och de med barn som målgrupp jämfört med de aktiviteter som i första hand vänder sig till vuxna. Ofta hade lokalföreningarna enbart hälften så många aktiviteter som vänder sig till vuxna jämfört med de andra aktivitetstyperna.

Nästa diagram visar av jämförelseskäl de olika aktivitetstyperna efter kommuntyp.

Figur 4. Aktivitetstyper efter kommuntyp

Här kan vi se att de opinionsbildande aktiviteterna dominerar bland aktivitetsområdena. Men även de verksamheter som direkt har barn som målgrupp är förhållandevis många i samtliga kommuntyper. Vad gäller lokalföreningar i storstads- respektive förortskommunerna kan man konstatera att man satsar ungefär lika intensivt på att genomföra opinionsbildande aktiviteter som aktiviteter riktade till barn och familjer. Även här ser vi att lokalföreningarna i de större städerna har flest aktiviteter av varje sort medan småkommuner har minst.

Sammanfattande kommentarer

Låt om nu se vad denna första deskriptiva användning av databasen med material från Rädda Barnens lokalföreningar har gett för information.

En huvudsaklig slutsats är att det totalt skett en ökning av andelen aktiva lokalföreningar under hela perioden. Vad gäller de flesta typer av aktiviteter avtog andelen aktiva lokalföreningar något under 2002, 2003 och 2004 för att sedan öka igen.

- När man delar upp data efter kommuntyp träder ett tydligt mönster fram. Lokalföreningar i större städer framstår som mest aktiva medan pendlings-, glesbygds- och varuproducerande kommuner, här sammanfattat till småkommun, tillhör de kom-

muntyper med en relativt låg andel lokalföreningar som engagerar sig i olika barnrättsliga insatser på lokalt plan. Därtill tycks lokalföreningarna i storstäderna i genomsnitt inte heller så ofta ha några sådana aktiviteter. Bland storstäderna finns dock ett fåtal mycket aktiva lokalföreningar. En möjlig förklaring till en delvis tämligen låg aktivitetsnivå i storstäderna är att det i storstadsområdena även finns Råd- da Barnen-enheter på högre organisationsnivå varför detta delvis fungerar som en ersättning för lokalföreningarnas egna verksamheter så att man avstår att själv anordna och i stället medverkar/deltar i andra anordnares aktiviteter.

- Vid en indelning i opinionsbildande aktiviteter utåt, aktiviteter med en vuxen målgrupp och aktiviteter med barn i målgruppen såg vi att det var vanligast att lokalföreningarna hade allmänna opinionsbildande aktiviteter. Däremot var aktiviteter med målgruppen vuxna minst representerade.
- Vi kunde vidare se en tendens över tid mot allt aktivare lokalföreningar. Aktivitetsgraden används här i bemärkelsen antal olika aktivitetstyper. Många lokalföreningar hade tidigare enbart en låg eller medelstor aktivitetsnivå medan 2005 hade de flesta en måttlig eller till och med hög aktivitetsvariation.
- Uppgifterna ur databasen tyder på att över hälften av alla RB-lokalföreningar satsar på att påverka makthavare i lokalstaten. Denna aktivitet har under hela femårsperioden hållit sig på denna höga nivå.
- Insatser mot våld och aktiviteter för ökad jämställdhet både till målgruppen vuxna och målgruppen barn är minst representerade bland samtliga aktiviteter i egentlig bemärkelse.
- Även om det fortfarande är relativt ovanligt med aktiviteter som syftar till att öka jämställdheten kan man skönja en utveckling mot att allt fler lokalföreningar engagerar sig i frågan genom insatser som vänder sig direkt till barn.
- Vi kunde se att allt fler lokalföreningar har en egen webbplats. Framför allt under den senare delen av undersökningsperioden blev det tydligt att IT alltmera används för att arbeta med barnrättsliga frågor.
- Det förekommer förhållandevis sällan att lokalföreningar använder sig av organisation i arbetsgrupper.
- En allt högre andel lokalföreningar tycks samarbeta med andra frivilligorganisationer.
- Vi såg en stark ökning av lokalföreningarnas verksamhetskostnader under 2005, som antagligen har samband med tsunamikatastrofen i december 2004. Dessutom tycks lokalföreningar i mindre samhällen vara mera benägna att samla in pengar än att arbeta med andra typer av aktiviteter.
- Aktiviteter som har en koppling till varandra med positiv riktning är påverkan av lokala makthavare och samarbete med andra frivilligorganisationer, påverkan av lokala makthavare och att ha aktiviteter med allmänt barnrättsligt fokus som riktar sig till barn samt påverkan av lokala makthavare och att anordna skolrelaterade aktiviteter med målgruppen barn. Vidare tycks de lokalföreningar som samarbetar med andra frivilligaktörer också i högre utsträckning ha allmänna barnrättsaktiviteter som vänder sig till barn jämfört dem de föreningar som inte har sådana samarbeten.

- Till sist kunde vi se att faktumet att ha medlemsutbildning också leder till en större aktivitet vad gäller att anordna olika barnrättsaktiviteter.

ANALYS

Vi har sett att lokalföreningarnas arbete på lokal nivå har resulterat i en mängd olika verksamheter som syftar till att förbättra livsvillkoren för barnen. Låt oss ställa upp en premiss, nämligen att dessa aktiviteter i allmänhet leder till att barn i kommunen i fråga gynnas av faktiska förbättringar. En ökning av sådana aktiviteter som vi fått indikationer om innebär således en förbättring av barns livsvillkor sedan tankarna om värdegrunden utvecklats. Men kanske det inte räcker att nöja sig med det svaret. Därför följer här en mera nyanserad analys.

Låt oss börja med att se hur alla dessa uppmätta variabler samspelar, inte minst i ljuset av utgångspunkterna i Kompassen. Vidare tänkte jag utreda huruvida det är möjligt att se några kopplingar mellan Rädda Barnens arbete och barnrelaterade frågor i lokalsamhället. Föreliggande kapitel syftar till att ge svar på denna typ av frågor med hjälp av olika statistiska metoder som är gängse inom samhällsvetenskapen.

Samband mellan olika aktivitetstyper

Med hjälp av korrelationstest kan man mäta i vilken utsträckning olika aspekter har med varandra att göra. Ett sätt att uttrycka korrelationerna är Pearsons r . Detta mått kan tekniskt sett gå från minus 1 till plus ett. Ju högre det absoluta talet på värdet är (oavsett förtecken alltså) desto brantare är lutningen i ett potentiellt diagram och desto starkare är sambandet. Jag har valt att enbart redovisa de samband som också är statistiskt signifikanta på minst 5 procentsnivån. Med detta menas att det i färre än fem av 100 fall hade varit slumpen som åstadkommit samma resultat istället för en reellt existerande företeelse (i vårt fall utgörs denna företeelse av ett samband).

I följande tabeller är storstäderna inräknade så att en stadsdel motsvarar en enhet, det vill säga en kommun.

Tabell 35. Samband mellan olika aktivitetsgrupper

	Opinionsbildande aktiviteter	Aktiviteter med vuxen målgrupp	Aktiviteter med målgrupp barn
Opinionsbildande aktiviteter		0,465(**) n = 939	0,549(**) n = 938
Aktiviteter med vuxen målgrupp			0,369(**) n = 1057
Aktiviteter med målgrupp barn			

* = 0,01... $p < 0,05$ ** 0,001... $p < 0,01$ *** = $p < 0,001$

Av tabellen framgår att det finns starka samband mellan att ha olika aktiviteter på ett område och även på ett annat område. Det starkaste sambandet består i att de lokalföreningar

som har många olika opinionsbildande aktiviteter också är benägna att ha många olika barnrättsverksamheter som riktar sig till målgruppen barn och/eller familjer. Dessutom tycks det att ha många olika opinionsbildande aktiviteter också hänga samman med att ha olika aktiviteter som i första hand riktar sig till vuxna. Vidare tycks aktiviteter inriktade på vuxna också ofta förekomma i de lokalföreningar som också har aktiviteter med målgruppen barn, även om detta samband är det svagaste av de tre testade möjligheterna. Detta kan man tycka är triviala kunskaper, men det säger ju trots allt något om vilka val lokalföreningarna gör när de prioriterar olika aktivitetsområden och att de inte i första hand väljer att helt specialisera sig.

Förverkligande av Kompassen

Som antytt i metodavsnittet så kan det vara ett sätt att på ett mera översiktligt och vetenskapligt hållbart sätt ”mäta” förverkligandet av styrdokumentet Kompassen genom att betrakta de enskilda strategiska målen, metoder och arbetsfält som variabler i sig som i sin tur består av de primära variabler jag försökt fånga in i den här studien. Utmaningen bestod alltså i att undersöka i vilken utsträckning de enskilda beståndsdelarna syns i verksamhetsberättelserna.

Som en påminnelse innehåller Kompassen (utöver de långsiktiga målen) följande punkter, vilka jag beskrivit i form av index:

De fyra strategiska målen som i Kompassen anges för förändringar i samhället är att

- (1) ”makthavare och institutioner beaktar barns rättigheter i planering, beslut, resursfördelning och praktiskt handling”
- (2) ”media bevakar och främjar barnets rättigheter”
- (3) ”andra organisationer, inklusive barns och ungas egna, bevakar och främjar barnets rättigheter”
- (4) ”familjer, samt enskilda barn och vuxna i lokalsamhället, respekterar, skyddar och stärker barnets rättigheter”

I Kompassen skriver Rädda Barnen att organisationen avser att använda en kombination av fyra jämbördiga arbetsmetoder som ska tillämpas på ett integrerat sätt. Dessa är

- (1) faktainsamling och analys
- (2) kunskapsförmedling och kompetensutveckling
- (3) direkt stöd
- (4) påverkansarbete

Som de grundläggande arbetsfält/nivåer där Rädda Barnen ska verka anger styrdokumentet

- (1) samhället
- (3) partners
- (3) den egna organisationen, Rädda Barnen
- (4) barnen

Tabellen nedan avser att visa till vilken grad de strategiska målen, metoder och arbetsfälten träder fram i verksamhetsberättelserna. De här siffrorna ska inte i första hand ses som ett tecken på om hur fullständigt de enskilda delarna har fått genomslag i lokalföreningarna utan snarare som ett verktyg för att studera eventuella förändringar över tid respektive geo-

grafiska skillnader. Inte heller är det meningen att enbart jämföra de olika målen, metoderna eller arbetsfälten med varandra för att se vad som lyckas ”bäst” eftersom det inte finns någon direkt jämförbarhet och att Kompassen inte prioriterar något speciellt utan samtliga faktorer betraktas som jämbördiga och ska leda till att fullfölja de tre övergripande målen för verksamheten.

Jag har arbetat så att jag slagit samman valda primärvariabler till nyintroducerade kompassvariabler och delat värdet med antalet ingående primärvariabler enligt beskrivningen i metodavsnittet. Sedan har jag kodat om dessa nya indexvariabler så att de som översteg 0,5 räknades som ”etta” eller omsatt kompasselement. I de fall värdet låg under 0,5 har det betraktats som att kompasselementet i fråga inte var omsatt. På så sätt fick jag liknande tabeller som för primärvariablerna, annorlunda uttryckt det är möjligt att se hur stor andel lokalföreningar som förverkligat olika delar av Kompassen. Vi börjar med att se på fördelningen över tid.

Tabell 36. Implementeringen av Kompassen över tid¹⁴

	2001	2002	2003	2004	2005	Relativ förändring under mätperioden
Strategiskt mål 1	32%	34%	31%	29%	33%	+4%
Strategiskt mål 2	9%	10%	8%	7%	11%	+24%
Strategiskt mål 3	28%	28%	28%	27%	33%	+20%
Strategiskt mål 4	12%	13%	13%	12%	16%	+38%
Metod 1	24%	25%	24%	23%	28%	+16%
Metod 2	19%	20%	20%	20%	27%	+44%
Metod 3	18%	19%	21%	20%	26%	+37%
Metod 4	16%	17%	17%	17%	22%	+32%
Arbetsfält 1	12%	14%	14%	15%	21%	+77%
Arbetsfält 2	46%	45%	48%	48%	54%	+19%
Arbetsfält 3	26%	27%	28%	28%	34%	+30%
Arbetsfält 4	20%	20%	22%	21%	27%	+35%

Det framgår att Kompasselementen tycks ha fått genomslag så att samtliga områden vad gäller mål, metoder och arbetsfält har sett en ökning om man jämför det sista året med starten. Allra starkast är denna förändring vad gäller arbetsfält 1, det vill säga samhället (jag tolkar det som det som ligger utanför de övriga arbetsfälten) där man ökat sina insatser med över 75 procent. En annan stark ökning kan man se i metod 2, kunskapsförmedlingen och kompetensutvecklingen, med andra ord benägenheten att ge de aktiva på lokal nivå

¹⁴ Inklusive storstädernas stadsdelar som räknats som kommuner

någon typ av utbildning i barnrättsliga eller andra frågor som är relaterade till arbetet i lokalföreningen. Den minsta förändringen under denna femårsperiod har skett avseende det strategiska målet 1 att verka för att makthavare och institutioner beaktar och främjar barns rättigheter.

Vad gäller övriga delelement i policyarbetet med Kompassen kan man inte helt säkert uttala sig om någon konsekvent trend tidsmässigt, utan det varierar från år till år på en liknande nivå med undantag för 2005 där vi ser en tydlig ökning.

Om vi nu lämnar den tidsmässiga utvecklingen och i stället ägnar oss åt fördelningen mellan olika kommuntyper visar sig följande bild.

Tabell 37. Implementeringen av Kompassen efter kommuntyp

	Större stad	Storstad/förort	Småkommun ¹⁵	Övrig kommun ¹⁶
Strategiskt mål 1	48%	34%	22%	33%
Strategiskt mål 2	17%	7%	3%	13%
Strategiskt mål 3	44%	33%	20%	27%
Strategiskt mål 4	25%	14%	8%	12%
Metod 1	38%	26%	18%	24%
Metod 2	35%	24%	14%	19%
Metod 3	36%	24%	13%	19%
Metod 4	32%	21%	11%	16%
Arbetsfält 1	27%	15%	10%	14%
Arbetsfält 2	66%	52%	38%	47%
Arbetsfält 3	41%	31%	23%	27%
Arbetsfält 4	36%	25%	14%	21%

Här kan man upptäcka stora, och rätt så konsekventa skillnader. De lokalföreningar som är verksamma i de större städerna har rakt igenom avsevärt högre siffror jämfört med alla övriga kommungrupper. Detta tyder alltså på att de i allmänhet lyckas i större utsträckning än lokalföreningar på andra platser att följa de strategiska mål, metoder och arbetsfält som anges i Kompassen. I minst utsträckning tycks de lokalföreningar som verkar i småkommunerna ha arbetat med att förverkliga det som står i Kompassen. Lokalföreningarna i storstäderna/förorterna tycks ligga ungefär på samma, om inte på en lite högre nivå vad gäller implementeringen än övriga kommuner. Vid en närmare analys som inte redovisas här kan bilden nyanseras till att RB-föreningarna i förortskommunerna i en del områden är mycket mera aktiva än deras motsvarighet i storstäderna där ofta en del är väldigt aktiva och andra mycket mindre.

Som antytts tidigare medför det vissa svårigheter att jämföra de olika komponenterna i Kompassen rakt av. Vad man ändå kan göra är att på empirisk grund påstå att det arbetas mera intensivt med strategiskt mål 1, nämligen att verka för att (offentliga) institutioner och lokala makthavare beaktar och främjar barns rättigheter, än med de övriga tre strategiska målen. Vad gäller olika arbetsmetoder kan man inte lika klart urskilja att enskilda sådana skulle tillämpas mer eller mindre. Möjligen kan man hävda att det ligger mera fokus på det som betecknas som faktainsamling och analys och mindre på påverkansarbete.

¹⁵ Pendlingskommuner, glesbygdskommuner och varuproducerande kommuner enligt SKL:s kommungruppsindelning

¹⁶ Övriga kommuner, mer än 25 000 inv., övriga kommuner, 12 500-25 000 inv., övriga kommuner, mindre än 12 500 inv.

Faktorer som påverkar implementeringen av Kompassen

Om analysen

Med tekniken multipel regressionsanalys undersöker man en variabels inverkan under konstanthållning för andra variabelers påverkan. Med determinationskoefficienten R^2 anger man modellens förklaringsvärde som kan rent tekniskt uppgå till 1. Om man väljer metoden ”stepwise” i statistikprogrammet SPSS så väljer programmet steg för steg de lämpligaste förklaringsfaktorerna. De oberoende faktorernas ordning bestäms då av sin förmåga att förklara den beroende variabelns beteende. Den faktor som förklarar mest kommer således först. Därför har jag också i de följande modellerna valt att ange de statistiskt signifikanta bestämningsfaktorerna i fallande ordning.

Jag genomförde en första analys med variablerna *kommunstorlek*, *lokalförningens storlek*, *minst en arbetsgrupp*, *kostnadsnivå i föreningen* och *kostnadsnivå per medlem*. Där visade sig att arbetsgrupp och kostnadsnivå per medlem var mest sällan signifikanta och uppvisade svagaste samband, hade alltså minst påverkan, varför jag uteslöt dem i den andra analysen. De få signifikanta samband jag hittat för dessa två bestämningsfaktorer är följande. Att en lokalförening har minst en arbetsgrupp tycks underlätta omsättningen av Kompassen. Vad gäller kostnaderna så har jag hittat en svag negativ korrelation i ett fåtal fall. Detta betyder annorlunda uttryckt att ju mindre kostnader en lokalförening har räknat per medlem i desto mindre utsträckning lyckas man implementera delelementen i Kompassen.

I den andra analysen infördes dessutom variabeln *barnfattigdom* som dock inte visade något utslag. Av denna anledning kan man konstatera att barnfattigdomen i kommunerna inte tycks ha någon inverkan på implementeringen av Kompassen. Här måste man dock komma ihåg att det i det fallet enbart var möjligt att inkludera åren 2001 och 2002 så att eventuella förändringar som hänt senare inte finns med i bilden.

I en tredje analys, som redovisas här mera detaljerat, prövades utöver de tre starkaste förklaringsvariabler som tidigare identifierats som relevanta ytterligare två faktorer. Den ena är hur många lokalföreningar som ansvarar för verksamheten i en kommun och den andra är tidsaspekten. Den fortsatta granskningen bygger följaktligen på nedanstående bestämningsfaktorer:

- kommunens storlek
- lokalföreningens storlek
- antal föreningar per kommun
- kostnadsnivå i föreningen
- tid

Resultaten i detalj

Strategiskt mål 1. ”Makthavare och institutioner beaktar barns rättigheter i planering, beslut, resursfördelning och praktiskt handling.”

Tabell 38. Modell för strategiskt mål 1 med $R^2 = 0,131$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,437
Antal lokalföreningar per kommun	-0,789
Kommunstorlek	0,685
Kostnadsnivå i föreningen	0,388

Både lokalföreningens storlek och antalet lokalföreningar per kommun tycks starkt påverka i vilken grad det strategiska målet 1 tar sig uttryck på lokalplan. Ju större lokalföreningen är desto större chans att man har olika aktiviteter som syftar till att påverka makthavare och institutioner. Det är tydligt att om en kommun har flera lokalföreningar så är det mindre sannolikt att de arbetar på ett sätt som syftar till att förverkliga mål 1.

Strategiskt mål 2. ”Media bevakar och främjar barnets rättigheter.”

Tabell 39. Modell för strategiskt mål 2 med $R^2 = 0,018$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Kostnadsnivå i föreningen	0,378

Den här modellen har ett relativt lågt förklaringsvärde. Enbart föreningens kostnadsnivå kan anses vara en signifikant bestämningsfaktor i positiv riktning. Ju högre kostnader en lokalförening alltså har desto mera benägen är den att se till att media bevakar och främjar barnets rättigheter i lokalsamhället.

Strategiskt mål 3. ”Andra organisationer, inklusive barns och ungas egna, bevakar och främjar barnets rättigheter.”

Tabell 40. Modell för strategiskt mål 3 med $R^2 = 0,249$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,578
Kostnadsnivå i föreningen	0,319
Antal lokalföreningar per kommun	-0,436
Kommunstorlek	0,481

Här finner vi att lokalföreningens storlek påverkar omsättningen av mål 3 i relativ stor utsträckning, även här är korrelationen positiv. Dessutom kan man utläsa att lokalföreningar oftare lyckas att se till att andra organisationer arbetar barnrättsligt om man har höga sammanlagda kostnader. Även här framgår att ha flera lokalföreningar i en kommun påverkar negativt när målet är att andra organisationer ska engagera sig för barns rättigheter.

Strategiskt mål 4. ”Familjer, samt enskilda barn och vuxna i lokalsamhället, respekterar, skyddar och stärker barnets rättigheter”

Tabell 41. Modell för strategiskt mål 4 med $R^2 = 0,291$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,454
Kostnadsnivå i föreningen	0,205
Antal lokalföreningar per kommun	-0,35
Kommunstorlek	0,411

Den här modellen har i relation till övriga modeller högsta förklaringsvärdet, det vill säga bestämningsfaktorerna medlemsantal, kostnadsnivå i föreningen, antal lokalföreningar och kommunstorlek bestämmer i ganska hög utsträckning huruvida det fjärde strategiska målet har implementerats. Ju fler medlemmar, högre kostnader och större kommun, men ju färre lokalföreningar per kommun desto mera sannolikt är det att strategiskt mål 4 implementeras.

Metod 1. Faktainsamling och analys

Tabell 42. Modell för metod 1 med $R^2 = 0,238$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,514
Kostnadsnivå i föreningen	0,332
Antal lokalföreningar per kommun	-0,461
Kommunstorlek	0,496

Huruvida lokalföreningarna ägnar sig åt faktainsamling och analys beror också främst på lokalföreningens storlek. Ju större lokalföreningen är, högre kostnader den har och större kommun den är verksam i, desto mera benägen är den arbeta med metod 1. Det tycks mera gynnsamt om en lokalförening har ansvar för en eller flera kommuner än att flera lokalföreningar är verksamma i samma kommun.

Metod 2. Kunskapsförmedling och kompetensutveckling

Tabell 43. Modell för metod 2 med $R^2 = 0,282$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,614
Kommunstorlek	0,453
Antal lokalföreningar per kommun	-0,353
Kostnadsnivå i föreningen	0,223

För kunskapsförmedling och kompetensutveckling gäller också att lokalföreningens storlek är en starkt påverkande faktor, mera än beträffande andra delar i Kompassen. Storlek betyder också mycket vad gäller kommunen föreningen är verksam i. Däremot tycks lokalföreningarnas kostnadsnivå påverka mindre än vid andra mål, metoder eller arbetsfält. Man kanske kan tolka det som att kunskapsförmedling och kompetensutveckling inte är särskilt kostnadsintensiva varför just denna faktor är av underordnad betydelse.

Metod 3. Direkt stöd

Tabell 44. Modell för metod 3 med $R^2 = 0,266$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,561
Kostnadsnivå i föreningen	0,338
Kommunstorlek	0,519
Antal föreningar per kommun	-0,481

Återigen spelar medlemsantalet en avgörande roll i huruvida lokalföreningen ger direkt stöd till lokala ändamålen. Till skillnad från metod 2 spelar dock kostnadsnivån en större roll. Att en lokalförening med högre kostnader samtidigt ger mer direkt stöd än en lokalförening med lägre kostnader känns rimligt, i och med att sådan hjälp ofta är förknippad med ekonomiska insatser av olika slag snarare än immateriella insatser.

Metod 4. Påverkansarbete

Tabell 45. Modell för metod 4 med $R^2 = 0,258$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,568
Kommunstorlek	0,445
Antal föreningar per kommun	-0,308
Kostnadsnivå i föreningen	0,196

När vi tittar på påverkansarbetet så ser vi att en stor lokalförening och stor kommun tycks förklara i hög grad om påverkansarbete praktiseras. Återigen spelar fördelning av lokalförening per kommun roll enligt det redan beskrivna mönstret. Till sist ser man här att högre kostnader korrelerar positivt till metod 4 och uppvisar till och med ett mycket svagare samband än övriga faktorer.

Arbetsfält 1. Samhället

Tabell 46. Modell för arbetsfält 1 med $R^2 = 0,257$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,329
Kommunstorlek	0,431
Antal föreningar per kommun	-0,342
Kostnadsnivå i föreningen	0,196
Tid	0,119

I den här modellen ser vi för första gången att även tidsaspekten spelar en signifikant roll i implementeringen av Kompassen på lokal nivå, om än i liten utsträckning. Man kan avläsa att arbetsfält samhället har täckts alltmer med tid. Därför har de övriga fyra bestämningsfaktorerna antagligen mindre inflytande, men följer samma mönster som tidigare. Trots att vi kunnat se en generell ökning av olika barnrättsliga aktiviteter i rapportens beskrivande del, är det här enda stället där vi också kan slå fast en mätbar skillnad för en av Kompassens beståndsdelar.

Arbetsfält 2. Partners

Tabell 47. Modell för arbetsfält 2 med $R^2 = 0,184$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,771
Kostnadsnivå i föreningen	0,449
Antal föreningar per kommun	-0,546
Kommunstorlek	0,536

Avseende partners är det tydligast att lokalföreningens storlek har betydelse. Ett stort medlemsregister tycks hänga samman med större chans att arbetsfält 2 får genomslag. Förutom de redan kända grundmönstren är det värt att uppmärksamma att det tycks spela förhållandevis stor roll hur många lokalföreningar som är verksamma i samma kommun och att ha fler än en tycks inte vara så gynnsamt för att man ska samarbeta med partners. En möjlig tanke där är att flera lokalföreningarna konkurrerar med varandra eller samarbetar främst med varandra, vilket utesluter eventuella andra partners.

Arbetsfält 3. Den egna organisationen, Rädda Barnen

Tabell 48. Modell för arbetsfält 3 med $R^2 = 0,261$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,61
Kommunstorlek	0,352
Kostnadsnivå i föreningen	0,163
Antal föreningar per kommun	-0,184

Numera känner man igen mönstret, nämligen den positiva korrelationen mellan storleken på lokalföreningen och kommunen den är verksam i och huruvida man följer Kompassens idéer, som i det här fallet handlar om arbetsfält 4, den egna organisationen. Avsevärt mindre betydelse har kostnadsnivån och hur förhållandet lokalförening - kommun ser ut.

Arbetsfält 4. Barnen

Tabell 49. Modell för arbetsfält 4 med $R^2 = 0,234$

Relevanta bestämningsfaktorer	Regressionskoefficient (b)
Lokalföreningsstorlek	0,519
Kostnadsnivå i föreningen	0,381
Kommunstorlek	0,477
Antal föreningar per kommun	-0,359

Ännu en gång är lokalföreningens storlek väldigt avgörande i positiv riktning, dessutom föreningens kostnadsnivå och kommunens storlek. Även här påverkar flera lokalföreningar i samma kommun agerandet på arbetsfält 4 negativt.

Övergripande resultat

Vi kan i samtliga modeller se att i första hand antalet medlemmar har stor påverkan huruvida de enskilda kompass-elementen får genomslag i lokalföreningarna eller åtminstone verk-

samhetsberättelserna. Lokalföreningens storlek är till och med den enskilt viktigaste faktorn. Ju större lokalföreningen är desto större chansen att Kompassen omsätts. Betyder det kanske att man behöver en kritisk massa av medlemmar som ser till att saker och ting bli av? Det vill säga tillräckligt många medhjälpare och mottagare av information så att man verkligen kommer igång. Eller blir trycket kanske enbart i större föreningar så pass stort att det sker en ordentlig redovisning? Ytterligare en tanke är att informationsförmedlingen i lokalföreningen fungerar väl i små föreningar, medan det krävs en mera utförlig verksamhetsberättelse för att nå samtliga medlemmar i en större sammanslutning.

För det andra tycks kommunens storlek och lokalföreningens kostnadsnivå för hela föreningen vara positivt korrelerade till förverkligandet av kompassdelarna på lokalt plan. Annorlunda uttryckt kan man säga att med tilltagande invånartal i den kommun lokalföreningen är verksam i och högre kostnader i föreningen totalt ökar sannolikheten att Kompassens genomförande syns i verksamhetsberättelserna. Ytterligare en viktig bestämningsfaktor är fördelningen per kommun där vi ser en negativ korrelation. Om det enbart finns en eller färre lokalföreningar i samma kommun desto bättre för genomförandet av Kompassen. Det vill säga: där det finns flera lokalföreningar i samma kommun är det svårare att se kompassarbetets genomslag i den enskilda kommunen. Bäst förklaras med hjälp av våra modeller kan det fjärde strategiska målet, familjer ser till barns rättigheter, samt metod 2, kunskapsförmedling och kompetensutveckling, och 3, direkt stöd, med dessa bestämningsfaktorer. Däremot är modellerna mindre lämpade för att förklara strategiskt mål 1 och arbetsfält 2 och allra minst för strategiskt mål 2.

Förvånande nog tycks tidsaspekten enbart spela roll avseende arbetsfält 1, nämligen samhället. Där går det att utläsa att den delen har fått allt större genomslag över tid. Detta innebär naturligtvis inte att man kan utesluta förändringar över tid, speciellt inte minst med tanke på att det finns tydliga förändringar när man studerar de enskilda aktiviteterna. Ändå är dessa eventuella förändringar eller skillnader inte statistiskt signifikanta, vilket gör att man inte med säkerhet kan utesluta att de förorsakats av slumpen.

Samband mellan lokalföreningarnas arbete och barnfattigdom

Också för att studera eventuella kopplingar till barnfattigdomen har korrelationstesterna genomförts med hjälp av måttet Pearsons r och enbart statistiskt signifikanta resultat redovisas. Uppgifterna om barnhushållens fattigdom är hämtade från den så kallade barnfattigdomsindexen där mättningsvariablerna bland annat utgörs av barnhushållens inkomststandard och socialbidragstagande (numera används termen försörjningsstöd). Data har sitt ursprung i professor Tapio Salonens studier, finns på kommunnivå och avser åren 2001 och 2002¹⁷.

---

¹⁷ Resultaten har publicerats i Salon, Tapio (2002). *Barnfattigdomen i Sverige. Barns ekonomiska utsatthet*. Stockholm: Rädda Barnen och Salon, Tapio (2004). *Barnfattigdomen i Sverige. Årsrapport 2004*. Stockholm: Rädda Barnen

Tabell 50. Betydelsen av ekonomisk standard för några variabler

	Antal olika aktivitets-typer	Opinionsbildande aktiviteter	Medlemsutbildning
Varken låg inkomststandard eller socialbidrag			0,106(*)
Enbart låg inkomststandard			-0,17(**)
Enbart socialbidrag			-0,11(*)
Både låg inkomststandard o socialbidrag	0,153(**)	0,123(*)	

* = 0,01...p<0,005 ** = p<0,001

Av ovanstående tabell kan man utläsa ett svagt, men positivt samband mellan barnhushållens ekonomiska ställning och antalet olika Rädda Barnen-aktiviteter i en kommun. Ju högre andel barnfamiljer som har både låg inkomstnivå och socialbidrag i kommunen desto fler olika RB-aktiviteter. Eller omvänt, ju fler olika RB-aktiviteter desto fler hushåll med barn, relativt sett, har både socialbidrag och låg inkomststandard.

Vidare ser man en svag positiv korrelation mellan lokalföreningarnas opinionsbildande insatser och andelen hushåll som har både låg inkomststandard och uppstår försörjningsstöd. Detta betyder att ju högre andel barnfamiljer med både låg inkomstnivå och socialbidrag i kommunen desto fler olika opinionsbildande RB-aktiviteter. Och omvänt är innebörden att ju fler olika opinionsbildande aktiviteter den lokala föreningen har, dess högre andel hushåll med både socialbidrag och låg inkomststandard.

Den enda enskilda variabel som uppvisar något samband med barnhushållens ekonomiska situation är om lokalföreningen ser till att utbilda sina medlemmar. Typen av samband avviker dessutom från de övriga två. Här finns ett svagt positivt samband med variabeln för hushåll utan vare sig låg inkomststandard eller socialbidrag och en svag negativ korrelation med hushållen som antingen har låg inkomststandard eller socialbidrag. Grundtendensen är alltså att ju högre andel barnhushåll utan ekonomiska problem, desto vanligare är det att den aktuella kommunens RB-lokalförening också har medlemsutbildning. Anorlunda formulerat innebär siffrorna att det i de kommuner där Rädda Barnen skickar sina medlemmar på kurser och konferenser finns också ofta färre barnhushåll som har låg inkomststandard eller behöver försörjningsstöd.

Det är naturligtvis svårt och rentav omöjligt att tekniskt ”bevisa” några orsakssamband. En tänkbar spekulativ tolkning är att Rädda Barnens lokalföreningar arbetar som mest intensivt i nämnda avseenden i de kommuner där man också identifierat ett speciellt stort behov för dessa insatser. Där medlemmarna i lokalföreningar alltså ser att många av barnen i deras kommun är ekonomiskt utsatta är de också speciellt angelägna om att förbättra barnens villkor genom att anordna många olika barnrättsaktiviteter i allmänhet och opinionsbildande aktiviteter.

Tabell 51. Relationen mellan ekonomisk standard och aktivitetsvariationen¹⁸

Ekonomiskt standard ¹⁹	Aktivitetsvariation		
	Låg	Medel	Hög
Låg (< 80%) n= 3		67%	33%
Ganska låg (80-85%) n= 27	44%	26%	30%
Ganska hög (85-90%) n = 192	39%	43%	18%
Hög (> 90%) n = 124	40%	45%	15%

Den här tabellen visar att det är vanligast att de lokalföreningar i de kommuner som har låg ekonomisk standard åtminstone har måttligt många olika aktiviteter och att nästan en tredjedel av de RB-grupper som är verksamma i kommuner där befolkningen har ganska låg ekonomisk standard har många olika aktiviteter även om majoriteten har få olika insatser.

Tabell 52. Relationen mellan aktivitetsvariation och ekonomisk standard²⁰

Aktivitetsvariation	Ekonomisk standard			
	Låg	Ganska låg	Ganska hög	Hög
Låg n = 136		9%	55%	36%
Medel n = 148	1%	5%	56%	38%
Hög n = 62	2%	13%	55%	31%

Om vi istället tittar på i vilken omgivning olika aktiva lokalföreningar verkar så ser man att de flesta föreningarna är aktiva i kommuner där barnfamiljer har ganska hög eller hög ekonomisk standard, vilket tycks motsäga de korrelationstester vars resultat presenterades inledningsvis. Men man upptäcker också att lokalföreningar med många olika aktiviteter oftare finns i kommuner med ganska låg ekonomisk standard jämfört med lokalföreningar som har färre olika aktiviteter.

Tabell 53. Ekonomiskt standard i relation till några andra variabler

	Ekonomisk standard			
	Låg	Ganska låg	Ganska hög	Hög
Minst en opinionsbildande aktivitet n = 235	1%	7%	55%	37%
Har medlemsutbildning n = 266	1%	9%	54%	36%

¹⁸ Aktivitetsvariation är oberoende variabel.

¹⁹ Andel barnhushåll utan vare sig låg inkomststandard eller socialbidrag i parentes

²⁰ Ekonomisk standard är oberoende variabel.

När jag delar upp värdena så att man ser hur lokalföreningarna med minst en opinionsbildande aktivitet och de med medlemsutbildning fördelar sig finner man ett liknande mönster. De lokalföreningar som har minst en opinionsbildande aktivitet och/eller medlemsutbildning återfinns oftast i kommuner där barnhushållens ekonomiska standard är hög eller ganska hög. Vad gäller medlemsutbildningen är det i enlighet med de korrelationstester som presenterades i början av detta avsnitt. Beträffande de opinionsbildande aktiviteterna så tycks det motsäga korrelationstesterna.

Samband mellan lokalföreningarnas arbete och BK i kommunerna

Som inledningsvis beskrivits så är Rädda Barnen en av många aktörer med uppgift att se till att barnkonventionen efterlevs. Organisationen kan då tänkas arbeta både direkt och indirekt genom påverkan på offentliga aktörer exempelvis kommuner. En möjlighet att undersöka om så skett är att fråga sig i vilken utsträckning Sveriges kommuner har arbetat med barnkonventionen på ett politiskt plan. Barnombudsmannens enkät till samtliga svenska kommuner 2003²¹ syftade till att få kunskap om i vilken utsträckning FN:s konvention om barnets rättigheter används på lokal nivå. Här vill jag dock påminna att enbart faktumet att kommunpolitikerna talat om barnkonventionen inte per automatik leder till att de faktiska villkoren för barnen på den aktuella platsen förbättras.

Genom att ha fått tillgång till rådata av Barnombudsmannens undersökning kunde jag sedan koppla dess resultat till föreliggande studie. Analysen utgår från Pearsons r för att visa vilka eventuella samband som finns mellan kommunens arbete med barnkonventionen och den lokala Rädda Barnen-lokalföreningen. Det har letats efter korrelationer bland samtliga tänkbara variabler och variabelgrupper, men enbart de statistiskt signifikanta sambanden redovisas här.

Tabell 54.

	RB-påverkan på lokala makthavare	Opinionsbildande aktiviteter	Aktiviteter med vuxen målgrupp
Diskussion om BK	0,204(**)		
Beslut om BK	0,193(**)	0,238(**)	0,159(*)

* = 0,01...p<0,05 ** 0,001...p<0,01 ***= p<0,001

Jag utgick ifrån att diskussionen är mest effektiv om den förts i både fullmäktige och kommunstyrelse, lite mindre om den förts i fullmäktige, ännu mindre om samtalet förts enbart i kommunstyrelse eller inte alls. Vi kan se en signifikant positiv korrelation mellan lokalföreningars engagemang i påverkan på lokala makthavare och i vilken utsträckning barnkonventionen diskuterats i kommunen. Det betyder att om en lokalförening har genomfört insatser som syftar till att påverka lokala institutioner och makthavare så är det sannolikt att barnkonventionen också har diskuterats i kommunen. Likaså skulle man kunna se det som att om barnkonventionen diskuterats i kommunen är det mera sannolikt att den aktuella lokalföreningen genomför aktiviteter som syftar till att påverka lokala institutioner och makthavare.

²¹ I rapportform: Barnombudsmannen (2004). *Från ord till handling. Barnkonventionen i kommuner, landsting och regioner 2003*. Barnombudsmannen rapporterar BR2004:05. Stockholm: Barnombudsmannen.

Även vad gäller beslutstagande om barnkonventionen så hittar vi ett signifikant, om än svagt, samband mellan RB:s arbete att påverka lokala makthavare och kommunernas benägenhet att ta sådana beslut.

Dessutom tyder testerna på att det finns ett signifikant samband mellan antalet olika opinionsbildande aktiviteter och aktiviteter med vuxen målgrupp som lokalföreningen genomfört och sättet barnkonventionen har diskuterats av kommunen. Ju fler olika aktiviteter desto mera sannolikt att kommunen också har diskuterat barnkonventionen på allt högre nivåer.

Detta var de enda statistiskt signifikanta korrelationerna som ger en fingervisning om vilka variabler man bör undersöka närmare. Den närmare granskningen genomfördes med hjälp av korstabeller bland annat för att få en uppfattning om hur svarsalternativen fördelar sig i dessa avseenden.

Tabell 55. Andel lokalföreningar med insatser mot lokala makthavare och diskussion om BK

	Har kommunen diskuterat barnkonventionen?			
	Ja, både i KF och KS	Ja, i KF men ej i KS	Ja, i KS men ej i KF	Nej, vi har inte diskuterat barnkonventionen
RB-insatser mot lokala makthavare n = 114	80%	5%	4%	11%

Av tabell 55 kan vi utläsa att det i de kommuner där Rädda Barnen har verksamheter som syftar till att påverka lokala makthavare är det vanligast att man diskuterat barnkonventionen i både kommunfullmäktige och kommunstyrelsen eller enbart i kommunfullmäktige. Även om det kanske skulle vara förmodat att föra tillbaka detta resultat helt till Rädda Barnens arbete så tycks lokalföreningarnas engagemang ändå ha någon betydelse.

En annan fråga i Barnombudsmannens kommunenkät koncentrerade sig mera på det regelrätta beslutsfattandet.

Tabell 56. Andel lokalföreningar med insatser mot lokala makthavare och beslut om BK

	Har kommunen fattat något beslut om barnkonventionen och dess tillämpning?	
	Ja, vi har fattat beslut om BK	Nej, vi har inte fattat något beslut i KF/KS
RB-insatser mot lokala makthavare n= 106	80%	25%

Även här ser att det är vanligare, om än inte mycket, i de kommuner där RB har påverkansaktiviteter att ha beslutat om barnkonventionen på politisk nivå än att inte ha gjort det.

Vidare går det att se hur initiativtagarna fördelar sig på olika grupper i de kommuner där Rädda Barnen har aktiviteter som syftar till att påverka lokala makthavare och institutioner.

Tabell 57. Andel lokalföreningar med insatser mot lokala makthavare och initiativtagande kring BK

	Vilken av nedanstående kategorier bedömer ni vanligtvis tar initiativet till att barnkonventionen behandlas i er kommun?						
	Politiker/politiskt parti	Förvaltningstjänstemän	Personal från socialtjänst	Personal från förskoleverksamhet, skola eller skolbarnsomsorg	Frivilligorganisation	Annan, nämligen	Ingen har tagit initiativ
RB-insatser mot lokala makthavare n = 92	52%	27%	1%	8%	3%	5%	2%
Lokalföreningen saknar insatser mot lokala makthavare n = 72	38%	24%	7%	14%	3%	6%	10%

Den här tabellen tyder på att det är vanligare i de kommuner att frivilligorganisationer tar initiativ till att behandla barnkonventionen där RB-lokalföreningar hade aktiviteter som vände sig till lokala makthavare än i de kommuner där lokalföreningarna inte hade den typen av verksamhet. Frivilligorganisationer är bland politikerna till och med de mest aktiva agenterna när det gäller att behandla barnkonventionen i kommunen. Det ligger nära till hands att tro att Rädda Barnen ingår bland dessa nämnda frivilligorganisationer, men även andra ideella aktörer kan tänkas vara relevanta, inte minst kanske sådana vars intresse för barnrättsfrågor väckts av Rädda Barnen. Vi kan också utläsa att det bland de kommuner där RB-lokalföreningen har aktiviteter som syftar till att påverka lokala makthavare finns en lägre andel kommuner där ingen aktör tagit initiativ till att aktualisera barnkonventionen.

Om man vänder på saken kan man fråga sig hur stor andelen är av de frivilligorganisationer (och andra aktörer) som tagit initiativ till att frågan om barnkonventionen tas upp i kommunen. Här menar jag kommuner där den aktuella Rädda Barnen-lokalföreningen har insatser mot lokala makthavare och beslutsfattare. Då ser det ut så här:

Tabell 58. Andel lokalföreningar med insatser mot lokala makthavare och initiativtagande kring BK

	Vilken av nedanstående kategorier bedömer ni vanligtvis tar initiativet till att barnkonventionen behandlas i er kommun?						
	Politiker/politiskt parti n = 75	Förvaltningstjänstemän n = 42	Personal från socialtjänst n = 6	Personal från förskoleverksamhet, skola eller skolbarnsomsorg n = 17	Frivilligorganisation n = 5	Annan, nämligen n = 9	Ingen har tagit initiativ n = 9
RB-insatser mot lokala makthavare	61%	50%	17%	41%	60%	44%	11%

Vi ser att det tycks vara vanligare att Rädda Barnen i de kommuner där frivilligorganisationer tagit initiativ också har insatser för att påverka lokala makthavare än att lokalföreningen inte har det. Det rör sig dock om så få fall att det vore vanskligt att försöka generalisera detta resultat.

Tabell 59

	Har kommunen fattat något beslut om barnkonventionen och dess tillämpning?	
	Ja, vi har fattat beslut om BK	Nej, vi har inte fattat något beslut i KF/KS
Minst en opinionsbildande aktivitet n= 106	76%	25%
Minst en aktivitet med vuxen målgrupp n= 65	77%	23%

Av denna tabell kan man utläsa att det i de kommuner där RB-lokalföreningen har minst en opinionsbildande aktivitet och i de där lokalföreningen har minst en aktivitet med målgrupp vuxna är det tre gånger vanligare att kommunen tagit något beslut om barnkonventionen än att man inte gjort det.

Tabell 60

		Antal olika aktivitetstyper		
		Låg	Medel	Hög
Kommunen har diskuterat barnkonventionen i KF och/eller KS	Större stad n = 24		46%	54%
	Storstad/förort n = 25	30%	56%	8%
	Småkommun n = 51	53%	35%	12%
	Övrig kommun n = 58	40%	41%	19%
	Samtliga kommuntyper n = 185	37%	42%	20%
Kommunen har fattat något beslut om BK och dess tillämpning	Samtliga kommuntyper n = 123	36%	42%	23%

Även om det totala antalet är väldigt litet så ser man i denna tabell att kommunerna mest diskuterat barnkonventionen på de platser där antalet olika aktiviteter av RB-lokalföreningar är medelstort eller till och med lågt. Ett enda undantag finns det och det gäller de större städerna där en högre andel kommuner har diskuterat barnkonventionen i de fall den lokala RB-föreningen hade många olika aktiviteter än om de enbart hade en måttlig nivå på olika aktiviteter. Samma mönster vad gäller antalet olika aktivitetstyper gäller för beslutsfattande kring barnkonventionen.

Om man försöker spekulera i några innehållsmässiga samband så verkar det rimligt att anta att Rädda Barnens arbete ger viss effekt i de större städerna på så sätt att kommunerna påverkas att diskutera med barnkonventionen i högre utsträckning än om Rädda Barnen inte hade funnits eller varit särskilt aktiv. För de övriga kommuntyperna är det svårt att föreställa sig några samband. Möjligen skulle man kunna resonera så att kommunen tagit ansvar att lyfta barnkonventionen om de ser att inte andra aktörer, som Rädda Barnen, gör det. Eftersom jag dock betraktar kommunen som den mer inflytelserika parten vad gäller

barnrättsarbetet så tycks denna tolkning något långsökt. Ytterligare en annan tolkning kan vara att de kommuner som koncentrerar sig på några utvalda aktiviteter har lättare att få gehör för sina barnrättsliga ärenden i kommunen än de som försöker satsa på väldigt många olika aktiviteter. Här skulle man kunna föreställa sig att koncentration ibland tjänar mera Rädda Barnens syfte än variation.

Sammanfattande kommentarer

I detta analyserande kapitel har försök gjorts att sätta de enskilda lokalföreningarnas aktiviteter i en vidare kontext. Bland annat har jag gått in på i vilken utsträckning man kan säga något om implementeringen av Kompassen och hur andra externa faktorer kan tänkas interagera med Rädda Barnens arbete i de kommuner där det finns aktiva lokalföreningar.

- De lokalföreningar som är aktiva inom en grundläggande typ av aktiviteter brukar också vara det på något annat område.
- Vi kunde se att samtliga element som ingår i Kompassen, det vill säga strategiska mål, metoder och arbetsfält har fått genomslag i den bemärkelse att de ökat överlag. Allra mest har denna ökning skett avseende arbetsfält 1, samhället. Dessutom konstaterades en ökning beträffande metod 2, kunskapsförmedling och kompetensutveckling. Minst förändring över tid tycks ha skett vad gäller det strategiska målet 1, det vill säga att makthavare och institutioner förmås ta hänsyn till barns rättigheter. Samtidigt är strategiskt mål 1 det mål som redan ligger på högsta nivå över huvud taget.
- Det tycks finnas ett geografiskt mönster i förverkligandet av Kompassen där värdegrunderna och inriktningen fått mest genomslag i de lokalföreningar som finns i större städer och minst i det som här har betecknats med småkommun (mest mindre samhällen). Detta resultat är koherent med de observationer som gjorts om enskilda variabler.
- Vid granskning av eventuella bestämningsfaktorer som spelar in i implementeringen av Kompassen på lokal nivå såg vi att först och främst lokalföreningens storlek är avgörande. Riktningen är då att ju större lokalföreningen är desto större möjligheter att genomföra Kompassens innehåll. Analysen tydde vidare på att storleken på den kommun en lokalförening är verksam i och lokalföreningens totala kostnader har betydelse för kompassarbetet. Kompassen tycks få större genomslag med ökande kommunstorlek samt kostnadsnivå.
- Därutöver jämförde jag Rädda Barnens organisationsdata med mätningar av barnfattigdomen, den så kallade barnindexen. Där kunde vi observera att det är vanligare att Rädda Barnen har många eller åtminstone måttligt många olika aktiviteter i kommuner med tendens till större ekonomisk utsatthet bland barnhushållen. Vidare fanns det en positiv korrelation mellan låg ekonomisk standard och att RB-lokalföreningen har en eller flera opinionsbildande aktiviteter. Däremot var det vanligare att lokalföreningen hade medlemsutbildning i sådana kommuner som inte har särskilt hög andel ekonomiskt utsatta barnfamiljer.
- Ytterligare en typ av analys avsåg hur lokalföreningens aktiviteter förhåller sig gentemot kommunernas arbete med barnkonventionen. Här kunde vi se en positiv kor-

relation mellan påverkan på lokala makthavare, opinionsbildande aktiviteter och aktiviteter med vuxen målgrupp. Det är alltså samma kommuner där makthavare/beslutsfattare tagit upp barnkonventionen som de där Rädda Barnen-lokalföreningen hade insatser som försökte påverka lokala makthavare och institutioner och/eller hade minst en opinionsbildande aktivitet och/eller hade minst en aktivitet med en vuxen målgrupp.

- Vi kunde också se att det är vanligast att barnkonventionen diskuteras och beslutas om i de kommuner där lokalföreningen har en måttlig nivå på olika aktiviteter.

I nästa avsnitt ska dessa resultat diskuteras med mera kritiska ögon och relateras till viss del till annan forskning. Diskussionen stödjer sig därför inte enbart på resultaten av den här undersökningen.

DISKUSSION

Trots att vi nu sett en del externa data som lyfts i ett sammanhang som gäller Rädda Barnen är det väldigt svårt att uttala sig om några orsakssamband, åtminstone om man inte enbart vill ge sig in i rent spekulativa resonemang. Och även om det visat sig vara möjligt att hitta korrelationer som kanske inte är helt slumpvisa är det svårt att uttala sig om kausaliteter och deras riktning. Vad är orsak och vad är verkan? Vilka osynliga mellanled finns det? Kanske det enbart rör sig om skensamband. Istället alltså för att fördjupa mig alltför intensivt i en sådan diskussion vill jag ge en lägesbeskrivning med några antaganden om samband. En rad andra frågor har dykt upp i samband med denna undersökning som materialet inte heller kan besvara men som jag anser vara värda att fundera på.

Mödan med och värdet av verksamhetsberättelsen

Till en början kan man ställa sig frågan vad som verkligen gjorts och vad som står i verksamhetsberättelserna. Vad är över- respektive underrapportering? Enligt Rädda Barnens företrädare verkar det rimligare att anta att underrapportering förekommer oftare än underrapportering. Och vad säger det om organisationen? Kanske att handling är viktigare än ord. I så fall motsäger detta andra fall av implementeringsprojekt, som man kunnat läsa om i denna rapports avsnitt om tidigare forskning, där barnkonventionen snarare fanns med i retoriken än i praktiken.

Samtidigt är ju det som syns av ens verksamhet många gånger också kopplat till att få erforderligt stöd till att upprätthålla, fortsätta och bygga ut sin verksamhet. I Rädda Barnens fall är det riksorganisationen, distriktsförbunden och regionkontoren vilka tillhandahåller resurser av olika slag som möjliggör barnrättsarbetet på lokalt plan. Men också andra aktörer, framför allt lokala sådana exempelvis andra frivilligorganisationer, kommersiella och offentliga aktörer behöver kunskap om lokalföreningarnas verksamhet för att Rädda Barnen ska kunna få gehör för det de vill föra fram. Det kan gälla att få stöd i form av pengar, annonsplats eller kunskapsförmedling, men också att hitta arenor för att få gehör för sina idéer och krav. Inte minst de befintliga och potentiella medlemmarna och bidragsgivarna behöver få vetskap om RB-lokalföreningarnas arbete för att på olika sätt vara delaktiga i och stödja verksamheten. Enbart så kan en frivilligorganisation legitimera sin existens. Nu menar jag absolut inte att allt står och faller med att lokalföreningen har en rättvisande verksamhetsberättelse. Men jag väljer att tolka engagemanget i att författa en sådan som ett tecken på att man funderar över det föreningen gör och med stolthet berättar om det.

Variation versus koncentration

Som beskrivet i metodavsnittet är vår undersökning utformad så att förekomsten av *olika* aktiviteter mäts, istället för *antal* aktiviteter som redovisas totalt. Med andra ord innebär det att variation ”premieras” före koncentration. De lokalföreningar som alltså väljer att satsa resurser av olika slag och/eller att framhäva ett speciellt verksamhetsområde framstår som mindre aktiva i den här studien än de som håller på med många olika verksamheter.

Även om det inte direkt var föremål här ligger det nära till hands att också koppla dessa två dimensioner till en diskussion om lokalföreningens storlek, sammansättning och placering i en viss typ av kommun på en specifik plats i landet med tillhörande typiska problemområden. Ett exempel på sådana problemområden är att det inte sällan pågår ett utpräglat flyktingsarbete om någon flyktingförläggning är lokaliserad i närheten av den aktuella lokalföreningen. Sådana aktiviteter är av naturliga skäl inte självklara i kommuner där problemet inte är lika aktuellt. Därmed inte sagt att lokalföreningarna av denna anledning blundar för eller inte borde ägna sig åt att synliggöra dolda eller ”nya” problem.

Att just koncentration många gånger kan gynna det lokala barnrättsarbetet mera än att ha en stor variation bland aktiviteterna tyder den del av analysen på där Barnombudsmannens material från kommunenkäten ingick. Där tycktes kommunerna ha ett mera aktivt barnrättsarbete på sitt eget område mest i de kommuner där Rädda Barnen hade måttligt många olika aktivitetstyper (mellan fem och sju).

En tänkbar anledning till att för många olika aktiviteter inte alltid leder till att organisationer fullföljer sitt syfte eller sin vision bättre – här att i olika avseenden förbättra barnens livsvillkor – består i att för mycket ”brus” skymmer sikten för det väsentliga. Det går helt enkelt åt för mycket energi när man ägnar sig åt för många olika saker med konsekvensen att man måste avbryta och/eller sliter ut de föreningsaktiva. En annan ansats är att insatserna på så sätt är väldigt ytliga på de flesta håll; man förmår helt enkelt inte att samla expertis och erfarenhet på ett område utan kan enbart genomföra många saker halvhjärtat.

Geografiska mönster

Ett genomgående mönster är att RB-lokalföreningar i större städer eller mellanstora samhällen tycks vara mera aktiva vad gäller organisationernas aktiviteter i allmänhet och implementeringen av Kompassen i synnerhet. Däremot är föreningar som är lokaliserade i små orter, oftast så kallade glesbygds-, pendlings- eller varuproducerande kommuner, minst aktiva. Ser man på storstäderna så skiljer sig situationen väldigt mycket mellan de enskilda stadsdelarna där ett fåtal är mycket aktiva och majoriteten tillhör de mindre aktiva lokalföreningarna.

Sådana geografiska skillnader liknar det mönster som hittats i den inledningsvis beskrivna befolkningsstudien (Olsson, Svedberg & Jeppsson Grassman 2005). När man talar om svenskarnas ideella arbete överlag ser man att medborgarna är mest engagerade i mellanstora städer och mindre samhällen, men inte på riktigt små orter. Dessvärre finns ingen säkerställd bakgrundsinformation om Rädda Barnens medlemsstruktur tillgänglig, men det är inte alltför långsökt att de frivilligt engagerade i en viss kommuntyp även i viss mån avspeglar kommunens övriga sammansättning. Om man då utgår ifrån att de större städerna till stor del hör till universitetsstäderna är det rimligt att anta att även många invånare tillhör medelklassen inte minst avseende utbildning, sysselsättning och inkomst, en relativt resursstark grupp människor som typiskt nog är rätt så benägen att engagera sig ideellt.

En annan aspekt som kan tänkas spela in här är att man i inte alltför stora samhällen lättare får känslan av att ens insatser på lokal nivå verkligen ger effekt. Man kanske känner till en del samarbetspartners, kommunpolitiker eller skolpersonal personligen istället för att de försvinner i storstadens anonymitet. En annan tanke är att just Rädda Barnen som organisation inte behöver konkurrera med så många utbud som det är fallet i storstäderna.

Kommunens storlek tycks delvis också vara kopplad till lokalföreningens storlek där föreningarna i de större städerna utgörs av relativt många och aktiva medlemmar medan lokalföreningens storlek i många små kommuner redan från början är så liten att det kan bli svårt att alls få till stånd några aktiviteter. I storstäderna och deras stadsdelar kan däremot möjligen medlemsantalet bli så stort att färre väljer att engagera sig utan utgår snarare ifrån att "någon annan" i föreningen kommer att uträtta något. Den enskilda medlemmen känner sig mindre sedd.

I ljuset av funderingar om geografin kan man också tolka "bösskramlandet" som någon typ av ersättningsverksamhet. Ersättning i den bemärkelse att man hellre samlar in pengar i stället för att dra i gång några regelrätta aktiviteter (utan insamlingsfokus). De ekonomiska medlen får så att säga en ställföreträdande roll. Att samla in pengar är i alla fall något. Just de ekonomiska aktiviteterna har inte explicit mätts här. Ändå har genomgången av verksamhetsberättelserna visat att just de lokalföreningar som har minst "riktiga" aktiviteter, tycks ha flest aktiviteter som går ut på insamling i förhållande till sin storlek.

Ett antagande är också att de aktiviteter som lokalföreningarna i storstäderna anordnar sannolikt underskattats i den här studien. Anledningen till det är att i Stockholm, Göteborg och Malmö verkar inte bara lokalföreningarna själva utan också distriktsförbunden. Då uträttas antagligen en hel del barnrättsarbete i Rädda Barnens anda utan att det syns i just lokalföreningarnas verksamhetsberättelser.

De större städernas framträdande roll låter sig möjligtvis också kopplas till vissa professionaliseringsmekanismer. Som tidigare nämnts är det sannolikt att det också är en hel del yrkesverksamma människor som bidrar med sina professionella kunskaper i sitt engagemang i frivilligorganisationer, till exempel Rädda Barnen. Jag tänker på både fackliga kunskaper och erfarenhet om hur organisationer fungerar och styrs för att uppnå de önskade resultaten. På så sätt är dessa medlemmar kanske mer vana vid att fatta en del beslut som är relevanta i sammanhanget, genomföra en omvärldsanalys (i enkel bemärkelse), organisera verksamheten, satsa på utbildning, sköta mediekontakter, identifiera och möta potentiella målgrupper och sist, men inte minst skriva användbara och verklighetsförankrade verksamhetsberättelser.

Att en sådan tolkning inte är helt orimlig tyder också sambandet mellan utbildning och att anordna olika aktiviteter på. Brukar en lokalförening skicka sina medlemmar till olika slags utbildningar ökar sannolikheten att föreningen också är mera aktiv än om man låter bli att utbilda intresserade.

Om tröghet och hinder i implementeringsprocessen

Vi har kunnat se att den lokala satsningen har uppnått en högre nivå jämfört med utgångsåret även om våra uttalanden om 2005 är begränsat tillförlitliga på grund av det låga antalet giltiga fall. Med varför har då arbetet med att låta värdegrunden genomsyra lokalföreningarna och implementeringen av Kompassen inte kommit *ännu* längre?

Ahrne och Papakostas (2002) har skrivit om tröghet i organisationer. De två huvudsakliga anledningarna till en sådan tröghet i framför allt stora organisationer, som Rädda Barnen, ses i uttrycken *oförmåga* och *ovilja*. Författarna anser att oförmågan är en tyngre kraft jämfört med oviljan. En organisations oförmåga till att snabbt och smidigt genomföra olika slags förändringar kan, enligt Ahrne och Papakostas, bestå i dess kollektiva resurser inklusive kunskap, givna beslutsprocesser och organisationsrutiner, med andra ord en bristande förmåga att se behoven eller möjligheterna till förändringar. Oviljan däremot, menar forskarna, härstammar från vissa kulturella och ideologiska värderingar som finns i organisationen, en rädsla hos vissa grupper att förlora makt, inflytande eller trygghet och lojalitetsaspekter. Självklart samverkar faktorerna i den process som bidrar till tröghet (Ahrne & Papakostas 2002).

Vad gäller Rädda Barnen så skulle man kunna tala om en relativ tröghet, med Ahrne och Papakostas ord. Det vill säga vissa saker förändras men ändå inte. Ett tecken är exempelvis att man ger gamla företeelser nya namn som en del insamlingsaktioner som kallas för olika slags fester eller aktivitetsdagar. Här vill jag dock invända att insamling mycket väl kan stämma överens med Rädda Barnens syften även om den inte direkt ingår i den lokala satsningen som den här studien fokuserar på. En viss pluralism är säkert också ett tecken på en vital organisation.

Man kan säga att lokalföreningarna delvis lyckats med att anpassa sig till ”moderna”, i bemärkelsen nuförtiden uppmärksammade, problem som mobbning eller en del flickors dåliga självförtroende.

Förändring innebär oro och osäkerhet för olika delar av organisationen. Här skulle det enligt Ahrne och Papakostas (2002) vara rimligt att förklara att barnkonventionens lokala tillämpning ännu inte redan syns i än större utsträckning med både oförmåga och ovilja. Oförmågan kan då tänkas bestå i kollektiva resurser, att apparaten helt enkelt är väldigt stor och det inte alltid är lätt att nå ut i alla ändar. Men även organisationsrutiner kan vara en faktor. Det att samma personer på ett och samma ställe kanske inte inser att nya styrdokument och samhällliga utmaningar också innebär att man behöver anpassa verksamheten på lokal nivå. En illustration är att många landsbygdsföreningar år efter år lyfter fram insamlingsevenemangen som kärnverksamhet, vilket inte riktigt matchar längre med den lokala satsningen. Ett annat småsorgligt exempel är att man delvis bara tycks kopiera verksamhetsberättelsen från året innan och byter enbart ut året. Här kan man förstås fundera om inte den faktiska verksamheten genomgått någon förändring och trögheten bara består i redovisningen. Men incitamenten till att redovisa eventuella förnyelser framstår ändå som större än den möda det innebär att ändra verksamhetsberättelsens innehåll. Bekräftelse för sådana mekanismer kan man hitta när man ser på lokalföreningarnas storlek och lokalisering i olika kommuntyper. I en liten lokalförening med få och mest äldre medlemmar är det sannolikt att utgå ifrån att organisationsrutiner är svåra att bryta och att det inte minst tar tid om det inte finns någon betydande förnyelse.

Om man däremot, enligt Ahrne och Papakostas modell, letar efter tecken på ovilja är det tänkbart att personer i lokalföreningarnas styrelser räds att förlora makt och inflytande samtidigt som andra medlemmar accepterar det som dessa auktoriteter gör. Att förändra innebär också samarbete med olika organisationsegna (på olika nivåer) och externa aktörer som kräver energi och eventuell förskjutning av maktpositioner. I anslutning till Svedlings rapport (2000) kan man konstatera att värdegrundsarbetet ännu inte genomfyrat hela orga-

nisationen på alla berörda nivåer. Om man inte riktigt känner till riktningen av planerade förändringsprocesser eller anledningen till dem är motivationen kanske inte allt för hög och risken av maktförlust allt för stor för att börja verka åt det förmenta gemensamma målet på sin egen arena. Jag menar att det är väsentligt att de aktiva i lokalföreningarna ska känna sig delaktiga i förändringsarbetet och inte enbart uppfatta sådana företaganden som tom retorik, vilket vi kunnat se ofta utgör ett centralt hinder (se t ex CRIN 2005c). Med retorik menar jag här inte den opinionsbildande praktiken utan snarare pratet om ett eventuellt arbete med Kompassen utan verkliga konsekvenser.

Vi kan vidare se att förändringsprocessen varierar på olika ställen i landet. Den här spridningen talar för att förändringar har olika lätt att tränga igenom eftersom organisationen då inte fungerar som koloss samtidigt som det kan vara svårt att förmedla riksorganisationens och därmed den centrala ledningens föreställningar. Enligt min uppfattning kan en framgångsrik metod i denna process vara att visserligen tillämpa styrning och arbeta för en genomsyrning uppifrån, men där det också ingår att ge lokalföreningarna tilltro till sin egen förmåga. Självklart kommer här frågor om enhetlighet kontra pluralism upp. Var uppstår respektive förlorar man den kritiska massan som ändå gör att Rädda Barnen upplevs som en stark och inflytelserik organisation? Med stark menas i detta sammanhang att den tas på allvar av samarbetspartners och samhällsaktörer i allmänhet, inte minst de man avser påverka. Makt är till syvende och sist ofta förknippad med storlek, i synnerhet vad gäller frivilligorganisationer.

Här möter vi också det som beskrivs med rollförvirring (se t. ex Svedling 2000, White 2002) i kapitlet om tidigare forskning i denna rapport. Interna oklarheter och/eller missförstånd mellan olika nivåer leder lätt till en mera sårbar situation utåt där risken ökar, att ingen tar ansvar för det gemensamma målet, det vill säga främja barns rättigheter.

Organisationens roll i olika nivåers ögon

Men är då att anamma Kompassens beståndsdelar något mål i sig? Som en företrädare för ett regionkontor påpekar är det ännu inte alltid självklart för medlemmarna i lokalföreningarna att ifrågasätta varför just deras barnrättsarbete behövs. Kan det vara så att kommunen inte tar sitt ansvar? Med tanke på Sveriges socialdemokratiska välfärdsmodell tycks ju denna tanke vara helt rimlig, men den är möjligen inte så starkt förankrad bland medlemmarna. Enligt den numera väletablerade klassificeringen av frivilligsektorns roller (se SOU 1993:82) går de kanske mest aktuella stridslinjerna här mellan den av ersättning och den av komplement. Å ena sidan har man den ideella organisationen, här Rädda Barnen, som i sin självförståelse vill agera komplement i kampen om att tillgodose barns rättigheter i Sverige. Å andra sidan står delar av offentlig sektor som vill eller kanske uppfattas använda frivilligaktörerna snarare som ersättare för egna försummelser eller arbetsområden som man inte prioriterar särskilt högt.

Här kan det förstås finnas skilda uppfattningar bland Rädda Barnens tjänstemän och frivilligt engagerade. Vägörehetstänkandet där kanske även idén om att agera ersättare ryms finns möjligtvis någonstans underliggande bland en del medlemmar, framför allt äldre, närmast medan Rädda Barnens företrädare på högre nivå, både styrelsemedlemmar och tjänstemän, i första hand utgår ifrån att organisationen intar en komplementroll. Enligt en del informanter på tjänstemannanivå som jag haft mera informella kontakter med är det inte direkt sällsynt att de ideella medarbetarna inte helt har anammat Rädda Barnens syfte

och mål som först och främst består i att fokusera på att barns rättigheter ska tillgodose av samhället i bred bemärkelse. Utan de kanske snarare sätter likhetstecken mellan detta mål på papper och mer eller mindre rent välgörenhetsarbete i praktiken, där Rädda Barnen är en av "görarna" istället för den som visar på och talar om de brister som behöver åtgärdas av hela samhället. Den enskilda ideella medlemmen är således antagligen också mera beroende av att se "nyttan" av sitt engagemang som i en sådan här studie än organisationens avlönade medarbetare. Givetvis vore det också värt att diskutera de immateriella effekterna av praktiskt stöd.

En naturlig parallell kan dras till den forskning som Lundström och Wikström (1995) bedrivit där utvecklingen "från röst till service" beskrivs som symptomatisk för frivilligsektorn i Sverige under senare tid, det vill säga att frivilligorganisationer snarare blir utförare, eller aktörer som gör insatser, i stället för att peka på att andra samhälleliga instanser borde ta sitt ansvar och agera. Min poäng eller rättare sagt kanske fråga är då om inte medlemsbasen har utförarförståelsen medan toppen, eller ideologiskaparna, ledarna och administratörer, i grunden förfäktar röstfunktionen. Samtidigt har även på ledningsnivå själva utformandet av ett styrdokument där även verksamheter med direkt socialt stöd uppmuntras och den relativt nya inriktningen på Sverige lett till en förskjutning från den rent opinionsbildande målsättningen till utförarförståelsen (om än komplementärt och inte substitutivt). På sätt och vis kan man även här tala om rollförvirring, även om jag vill reservera mig för att denna tolkning har något underlag i realiteten eftersom jag inte undersökt just denna fråga. Denna argumentation stödjer sig mest på de intryck jag fått genom informella samtal med både ideella och anställda företrädare för Rädda Barnen.

Fortsatt forskning

Den här studien har huvudsakligen använt sig av kvantitativa metoder för att möta implementeringsfrågan. Naturligtvis låter det en mängd frågor stå obesvarade som kanske med större sannolikhet kompletteras med hjälp av mera kvalitativa ansatser. Ett urval av dessa tankar vill jag nämna här, inte minst som underlag för interna diskussioner.

Vad betyder det till exempel att Rädda Barnens ansträngningar att uppmärksamma makthavare och institutioner om barnens rättigheter inte fått ännu större genomslag när man tittar på analysen av arbetet med Kompassen? Att lokalföreningarna inte arbetat tillräckligt hårt på den punkten? Eller tyder det kanske snarare på att man bedömer nivån som ganska acceptabel redan? Och säger detta något om huruvida man ansträngt sig att medvetet arbeta med Kompassen som utgångspunkt.

Hur djup är medvetenheten om Kompassens existens och mål ute i lokalföreningarna? Och uppfattar de aktiva Rädda Barnen-medlemmarna att det är just delar av Kompassen de följer eller snarare som sina egna mål, metoder och arbetsfält? Med andra ord, är deras arbete resultatet av just detta riktning- och värderingsarbete? Samtidigt behöver ett engagemang av medvetet egna premisser inte per automatik innebära att dessa avviker från Rädda Barnens föreställningar.

Till sist kan man ställa frågan om det egentligen hjälper att erbjuda fasta former för en rad tillämpningsmöjligheter. Sporrar det eller hämmar det snarare lokalföreningarnas kreativitet?

SLUTSATSER OCH TILLÄMPNINGSPOTENTIAL

Jag har på olika sätt försökt att studera huruvida innehållet i Kompassen (och därmed även den gemensamma värdegrunden) har fått genomslag i lokalföreningarna. Det har funnits ett antal indikatorer som tyder på att detta styrdokument delvis implementerats och att Rädda Barnen i förlängningen är på god väg att komma förverkligandet av övergripande mål på lokalt plan något närmare. Men än så länge tycks det inte finnas någon helt stadig utveckling i bemärkelsen kontinuerlig ökning av lokala barnrättsliga insatser eller så kan man åtminstone inte med säkerhet uttala sig om en sådan. Däremot kan man på goda grunder påstå att det finns potential till att fullfölja den lokala satsningen under de närmaste åren.

Vidare tycks det spela roll i vilken kommutyp en lokalförening finns. Nästan alla slags frågor som tagits upp i denna rapport uppvisade ett tydligt geografiskt mönster. I stora drag är det lokalföreningar i större städer som har arbetat mest enligt Rädda Barnens styrdokument under mätperioden och de lokalföreningar i pendlings-, glesbygds- och varuproducerande kommuner har gjort det i minst utsträckning.

Just vad gäller Kompassen så tycks arbetet på arbetsfält 1, *sambället*, ha ökat enormt, medan strategiskt mål 1, *makthavare och institutioner* arbetar för barns rättigheter har ökat minst samtidigt som det redan hade en hög utgångsnivå.

Vidare tycks Rädda Barnens lokalföreningar ha varit särskilt aktiva i ekonomiskt utsatta områden 2001 och 2002.

Barnkonventionens behandling i kommunerna sammanföll ofta med lokalföreningarnas aktivitetsnivåer och ansträngningar att påverka lokala beslutsfattare och makthavare.

Användbarhet i det fortsatta utvecklingsarbetet

Enligt föreliggande undersökning tycks vissa delar av Kompassen inte riktigt ha fått genomslag än. Under förutsättning att alla delar i Kompassen är lika viktiga generellt och att alla ska främjas kan denna studie ge en del indikatorer om vilka delområden som särskilt behöver utvecklas och därför rimligen behöver en extra kraftansträngning.

Ett viktigt led i (dokumentationen av) det fortsatta arbetet med den gemensamma värdegrunden och Rädda Barnens visioner på lokalt plan är att hitta gemensamma former hur verksamhetsberättelser ska skrivas. Det kan möjligen också behövas incitament för att verksamhetsberättelser alls lämnas in till riksförbundet. Anledningen till det är flera. Det första skälet består i att man på så sätt över huvud taget kan dokumentera utvecklingen. Detta ser jag som avgörande både för att visa utåt vilka resultat Rädda Barnen uppnått och, inte minst, för att motivera de tusentals engagerade i lokalföreningarna att fortsätta sitt arbete under förutsättning att man är övertygad om att deras arbete i grunden är värdefullt för att förbättra barns livsvillkor.

Det andra skälet är att uppnå en viss jämförbarhet mellan olika lokalföreningar. Finns det vissa punkter som ska tas med underlättar det antagligen också på köpet att de behandlas. På så sätt är jag inne på det tredje skälet, nämligen att verksamhetsberättelsernas tillförlitlighet antagligen ökar. Som tidigare beskrivits, är det inte alldeles självklart att styrelsen, eller den person som skriver just verksamhetsberättelsen, minns alla verksamhetsårets evenemang eller tillmäter dem tillräckligt stor betydelse för att nämna dem i den årliga redovisningen. Också det att olika personer har ansvar för olika typer av aktiviteter i lokalföreningen och en bristande återrapportering tycks vara förhållanden som försvarar tillkomsten av rättvisande verksamhetsberättelser.

Denna undersökning kan förhoppningsvis fungera som en utgångspunkt i det fortsatta arbetet, eftersom den täcker många områden under en sammanhängande period. Men att mäta eller arbeta enligt de punkter som visat sig vara relevanta här och nu ska inte behöva innebära att de hämmar en framtida utveckling där kanske helt andra arbetsformer blir relevanta trots bibehållna övergripande mål. Och även om det här propagerats för en viss enhetlighet gällande dokumentationen så berikas en frivilligorganisation väl också av mångfald på många andra områden.

SAMMANFATTNING

Undersökningens bakgrund och syfte

Rädda Barnen har inom ramen för sitt utvecklingsarbete 2000/2001 tagit fram ett styrdokument vid namn *Kompassen*. Dokumentet är avsett att ange ramarna för organisationens verksamhet på olika plan för en 10-årsperiod. Föreliggande rapport utgör en del av den utvärdering som ska svara på i vilken utsträckning *Kompassen* och den lokala satsningen har påverkat verksamheten. Man kan också säga att Rädda Barnens arbete avser att implementera barnkonventionen i den praktiska verksamheten av Rädda Barnens lokalföreningar.

Syftet med föreliggande rapport var mot den bakgrunden att få indikationer på i vilken omfattning styrdokumentet *Kompassen* har implementerats i lokalföreningarna och hur detta avtecknar sig i deras verksamhetsberättelser under perioden 2001-2005.

Uppdraget utfördes av forskningsavdelningen vid Ersta Sköndal högskola som härmed överlämnar projektets slutrapport.

Material och metod

Studien kan sägas vara en totalundersökning där samtliga lokalföreningars verksamhetsberättelser för perioden 2001-2005 har granskats. Uppgifterna från dessa dokument har därefter matats in i en databas.

Lokalföreningarnas barnrättsliga aktiviteter, förutom rent ekonomiska, registrerades således i nämnda databas där kommun är grundenheten, vilket möjliggör samkörningar med andra data på kommunnivå. Utfallet av dessa olika variabler sammanställdes sedan på aggregerad nivå. Med olika statistiska metoder granskades därefter huruvida *Kompassen* förverkligats och vilka faktorer som tycktes påverka detta. Dessutom samkördes materialet med data från en undersökning om barnfattigdomen 2001 och 2002 samt Barnombudsmannens enkät till alla svenska kommuner om arbetet med barnkonventionen från 2003.

Annan forskning

Rapportens litteraturgenomgång kring barnrättsarbete och/eller implementeringsprocesser visade att sådan verksamhet i mångt och mycket utgår från barnkonventionen och att icke-statliga organisationer är drivande krafter såväl vad gäller det praktiska arbetet för att värna om barns rättigheter som dokumentationen/bevakningen av dessa frågor. Rädda Barnen var en av de mest framträdande aktörerna. Sammanställningen återgav framväxten av barnskyddsinstitutioner som Barnombudsmannen, särskilt i Sverige och Norge, och visade att det numera utvecklas och sprids kunskap om allt fler praktiska instrument som kan vara till hjälp för att förverkliga barns rättigheter på bred front. Litteraturgenomgången innehöll också kritiska synpunkter från forskningens sida om brister i att låta barnrättsliga satsningar

genomsyra en hel organisation och det blev tydligt att retoriken inte alltid stämmer överens med faktiska aktiviteter.

Lokalföreningars aktiviteter

Rapporten visar att det totalt sett skedde en ökning av andelen lokalföreningar med olika barnrättsaktiviteter under hela perioden. När man ser på de flesta typer av aktiviteter så avtog andelen aktiva lokalföreningar något under 2002, 2003 och 2004 för att sedan öka igen.

Vid indelning i olika kommuntyper trädde ett tydligt geografiskt mönster fram där lokalföreningar i större städer framstod som mest aktiva medan lokalföreningar i små samhällen hade aktiviteter i lägst utsträckning. Utfallet i storstadskommunerna varierade mycket mellan stadsdelarna.

När man tittade närmare på olika typer av aktiviteter var det vanligast att lokalföreningarna hade allmänna opinionsbildande aktiviteter (t ex att se till att det skrivs artiklar om barnrättsarbete i lokaltidningen eller anordna/delta i manifestationer). Däremot förekom det inte så ofta att föreningarna anordnade aktiviteter med målgruppen vuxna (t ex föräldrastöd eller samtalscirklar).

Vidare var det möjligt att se en tendens över tid mot allt aktivare lokalföreningar. Med aktivt avses i det här fallet att ha många olika typer av lokala aktiviteter.

Vilka aktiviteter?

Över hälften av alla RB-lokalföreningar uppgav att man under alla fem år haft aktiviteter med syfte att påverka makthavare och institutioner i lokalstaten såsom att utbilda skolpersonal i barnrättsfrågor.

Insatser mot våld (ex filmvisning med anslutande debatt) och aktiviteter för ökad jämställdhet tycktes lokalföreningarna satsa minst på. Även om det fortfarande var relativt ovanligt med jämställdhetsaktiviteter kunde man skönja en utveckling mot att allt fler lokalföreningar engagerade sig i frågan över tid och då främst genom insatser som vände sig direkt till barn (t ex Ellen-grupper).

Allt fler lokalföreningar utvecklade under perioden egna webbplatser. Framför allt under den senare delen av undersökningsperioden blev det tydligt att IT användes alltmer för att arbeta med barnrättsliga frågor.

Lokalföreningar som var aktiva inom en grundläggande typ av aktiviteter, visade det sig, brukade också vara det på något annat område, vilket tyder på att starka specialiseringar var atypiska.

Hur organiserar man sig och hur ser utgifterna ut?

Få lokalföreningar organiserade sig i arbetsgrupper. De föreningar som gjorde det hade ofta flera olika grupper. Vidare tycktes en allt högre andel lokalföreningar samarbeta med andra frivilligorganisationer. Här avsågs samarbete i sakfrågor.

Lokalföreningarnas verksamhetskostnader ökade kraftigt under 2005, vilket antagligen kan föras tillbaka till tsunamikatastrofen i december 2004. Dessutom tycktes lokalföre-

ningar i mindre samhällen vara mera benägna att samla in pengar än att arbeta med andra typer av aktiviteter.

Hur hänger aktiviteterna ihop?

De aktiviteter som hade en koppling till varandra, såtillvida att om den ena tilltog så ökade också den andra (utan att kunna säga något om riktningen, det vill säga vad som kom först), var följande:

påverkan av lokala makthavare och samarbete med andra frivilligorganisationer
påverkan av lokala makthavare och att ha aktiviteter med allmänt barnrättsligt fokus som riktar sig till barn (t ex Barnrättsveckan)
påverkan av lokala makthavare och att anordna skolrelaterade aktiviteter med målgruppen barn (t ex antimobbingsinsatser eller läxhjälp)

Dessutom hade de lokalföreningar som samarbetade med andra frivilligaktörer också i högre utsträckning allmänna barnrättsaktiviteter som vände sig till barn jämfört med de föreningar som inte hade sådana samarbeten.

Till sist tycktes de lokalföreningar som hade någon form av medlemsutbildning också ha en mer omfattande verksamhet vad gäller olika barnrättsaktiviteter.

Kompassen

En första analys handlade om i vilken utsträckning man kan säga något om implementeringen av **Kompassen**²² och vad som eventuellt påverkar dess förverkligande på ett lokalt plan.

Samtliga element som ingår i Kompassen, det vill säga strategiska mål, metoder och arbetsfält har fått genomslag i den bemärkelse att de ökat överlag. Allra mest har denna ökning skett avseende arbetsfält 1, *sambället*. Också metod 2, *kunskapsförmedling och kompetensutveckling* hade ökat starkt. Minst förändring över tid tycks ha skett vad gäller det strategiska målet 1, det vill säga att *makthavare och institutioner* förmås ta hänsyn till barns rättigheter. Samtidigt var strategiskt mål 1 det mål som redan låg på högsta nivå jämfört med samtliga delar som utgör Kompassen.

Ett geografiskt mönster visade sig också i implementeringen av Kompassen där värdegrunderna och inriktningen fått mest genomslag i de lokalföreningar som finns i större städer och minst i dem som ligger i det som här har betecknats med småkommun (mest mindre samhällen).

När jag frågade mig vad som påverkar genomförandet av Kompassen på lokal nivå visade det sig att lokalföreningens storlek först och främst var avgörande. Ju större lokalföreningen var desto större möjligheter hade den att genomföra Kompassens innehåll. Vidare hade storleken på den kommun en lokalförening var verksam i och lokalföreningens totala kostnader betydelse för kompassarbetet. Kompassen tycktes få större genomslag med ökande kommunstorlek samt större kostnader.

---

²² För en utförlig beskrivning av Kompassens innehåll hänvisas till Rädda Barnen (2001). *Kompassen. Ramar och riktlinjer för Rädda Barnens verksamhet*. Stockholm: Rädda Barnen och till metodkapitlet i föreliggande rapport.

Lokalföreningarnas arbete i samhället

Därutöver jämförde jag Rädda Barnens organisationsdata med mätningar av **barnfattigdomen**, den så kallade barnindexen för åren 2001 och 2002. Där fann jag att det är vanligare att Rädda Barnen hade många eller åtminstone måttligt många olika aktiviteter i fattigare kommuner vad gäller barnhushållen. I sådana kommuner där förhållandevis många barnhushåll hade låg ekonomisk standard förekom det också oftare att RB-lokalföreningen hade en eller flera opinionsbildande aktiviteter. Däremot var det vanligare att lokalföreningen hade medlemsutbildning i sådana kommuner där få barnfamiljer var ekonomiskt utsatta.

Ytterligare en typ av analys avsåg hur lokalföreningens aktiviteter förhöll sig gentemot **kommunernas arbete med barnkonventionen** år 2003. Det visade sig att det var samma kommuner där makthavare/beslutsfattare tagit upp barnkonventionen som de där Rädda Barnen-lokalföreningen hade insatser som försökte påverka lokala makthavare och institutioner och/eller hade minst en opinionsbildande aktivitet och/eller hade minst en aktivitet med en vuxen målgrupp.

Slutsatser och användbarhet

Mot rapportens slut finner man en mera kritisk diskussion som lösgör sig något från denna studies resultat.

Sammanfattningsvis kan man säga att det fanns ett antal indikatorer som tyder på att denna lokala satsning från Rädda Barnen delvis fått genomslag och att organisationen i förlängningen är på god väg att på ett lokalt plan komma något närmare förverkligandet av sina övergripande mål. Än så länge tycks det inte finnas någon helt stadig utveckling i bemärkelsen kontinuerlig ökning av lokala insatser.

Det har betydelse i vilken kommutyp en lokalförening finns. I stora drag är det lokalföreningar i större städer som har arbetat mest enligt Rädda Barnens styrdokument under mätperioden och lokalföreningarna i pendlings-, glesbygds- och varuproducerande kommuner som har gjort det i minst utsträckning.

För att se till att samtliga delar av Kompassen får genomslag i lokalföreningar är det särskilt viktigt att koncentrera sig på hittills något försummade delar som bland annat det strategiska målet 2, att *media* bevakar och främjar barns rättigheter och strategiskt mål 4, att *familjer, enskilda vuxna och barn* i lokalsamhället respekterar, skyddar och stärker barnets rättigheter.

Ett inte helt oväsentligt led i (dokumentationen av) det fortsatta arbetet med den gemensamma värdegrunden och Rädda Barnens visioner på lokalt plan är att hitta gemensamma former för hur verksamhetsberättelser ska skrivas. Det kan möjligen också behövas incitament för att verksamhetsberättelser över huvud taget lämnas in till riksförbundet.

REFERENSER OCH BILAGOR

Bibliografi

- Ahrne, Göran & Papakostas, Apostolis (2002). *Organisationer, sambälle och globalisering*. Lund: Studentlitteratur.
- Barnkommittéen (1997). *Barnets bästa i främsta rummet. FN:s konvention om barnets rättigheter förverkligas i Sverige*. Barnkommitténs huvudbetänkande. SOU 1997:116. Stockholm: Fritze
- Barnombudsmannen (1999). *Mänskliga rättigheter för barn. Ett informationsmaterial om FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: Barnombudsmannen
- Barnombudsmannen (2000). *Barnkonventionen i praktiken. Frivilligorganisationer, kommuner och landsting i samarbete. Utvärdering av den nationella satsningen "Dags för barnkonventionen (1997-2000)*. Stockholm: Barnombudsman-
nen
- Barnombudsmannen (2002). *Att förverkliga barnkonventionen. Slutrapport från ett treårigt uppdrag*. Stockholm: Barn-
ombudsmannen
- Barnombudsmannen (2005). *Om Barnombudsmannen*. <http://www.bo.se/Adfinity.aspx?pageid=42>. 2005-12-22.
- Bergström, Lage (2001). *Lessons Learned on Child Rights Training. Conclusions from Evaluation Reports*. Stockholm: Save the Children Sweden
- Cattrijsse, Lieve; Delens-Ravier, Isabelle; Hanson, Karl; Moreau, Thierry; Vandaele, Arne; Vanthuyne, Tine & Verheyde, Mieke (2002). *From standard setting to implementation...and vice versa? Towards a coherent analytical framework for the interdisciplinary research study "Human rights of children. Implementation and monitoring through participation"*. Children's Right's Centre. Gent: Gents universitet
- Child Rights Information Network/CRIN (2005a). *NGO Alternative Reports submitted to the Committee on the Rights of the Child*. <http://www.crin.org/docs/resources/treaties/CRC.25/Annex-VI-CRIN.shtml>. 2005-12-21
- Child Rights Information Network/CRIN (2005b). *About the NGO Group for the CRC*. <http://www.crin.org/docs/resources/publications/NGOCRC/NGOCRC-brochure.htm>. 2005-12-21
- Child Rights Information Network/CRIN (2005c). *Rights Based Programming with Children: an introduction*. *Child Rights Information Network* 18, 4-16.
- Howe, R. Brian (2001). *Implementing children's rights in a federal state: The case of Canada's child protection system*. *The International Journal of Children's Rights* 9, 361-382.
- International Save the Children Alliance (2006). *History of Save the Children*. http://www.savethechildren.net/alliance/about_us/history.html. 2006-10-13
- Olsson, Lars-Erik; Svedberg, Lars & Jeppsson Grassman, Eva (2005). *Medborgarnas insatser och engagemang i civilsambället – några grundläggande uppgifter från en ny befolkningsstudie*. Stockholm: Ersta Sköndal högskola
- Lundström, Tommy & Wijkström, Filip (1995). *Från röst till service? - den svenska ideella sektorn i förändring*. Sköndalsinstitutets skriftserie. Stockholm: Ersta Sköndal högskola.
- McNeish, Diana & Newman, Tony (1996). *Evaluation Child Welfare Interventions. Research, Policy and Planning: The Journal of the Social Services Research*, 14, 53-58
- Melin, Stefan (2004). *Barnkonventionen i svensk rätt. Principer och regler i urval*. Stockholm: Thomson Fakta
- Miljeteig, Per (2005). *Children's Ombudsman. Save the Children Norway's experiences with supporting and cooperating with independent institutions protecting children's rights*. Oslo: Save the Children Norway.

- Mitchell, R.C. (2000). Implementing children's rights in British Columbia using the population health framework. *The International Journal of Children's Rights* 8, 333-349.
- Price Cohen, Cynthia (1990). The Role of Nongovernmental Organizations in the Drafting of the Convention on the Rights of the Child. *Human Rights Quarterly*, 12, 137-147.
- Price Cohen, Cynthia (1997). The United Nations Convention on the Rights of the Child: Involvement of NGOs. Utrecht: Utrecht University, Netherlands Institute of Human Rights *SIM Special* 19, 169-189.
- van Reisen, Mirjam (2002). *Invisible Children? Towards Integration of Children's Rights in EU and Member States' Development Co-operation Policies*. Stockholm: Rädda Barnen Sverige.
- Rozga, Dorothy (2001). *Applying a human rights based approach to programming: Experiences of UNICEF*. London: Presentation Paper prepared for the Workshop on Human Rights, Assets and Livelihood Security, and Sustainable Development
- Rädda Barnen (2001). *Kompassen. Ramar och riktlinjer för Rädda Barnens verksamhet*. Stockholm: Rädda Barnen
- Rädda Barnen (2004). *144 resultat från Rädda Barnens arbete i Sverige under 2004*. Stockholm: Rädda Barnen
- Rädda Barnen (2006). *Vår Organisation*. <http://www.rb.se/sv/OmRaddaBarnen/Varorganisation/>. 2006-10-13
- Smith, Roger (1998). Children's Rights – How Are We Doing? *Children & Society* 12, 387-389
- Socialtjänstkommittén (1993). *Frivilligt socialt arbete: kartläggning och kunskapsöversikt*. SOU 1993:82. Stockholm: Fritze
- Sohlberg, Britt-Marie & Sohlberg, Peter (2001). *Kunskapens former. Vetenskapsteori och forskningsmetod*. Stockholm: Liber
- Svedling, Eva (2000). *"Dags för Barnkonventionen". Utvärdering av ett Rädda Barnen-projekt finansierat av Allmänna Arvsfonden*. Stockholm: Rädda Barnen Sverige.
- Tang, Kwong-leung (2003). Implementing the United Nations Convention on the Rights of the Child. The Canadian experience. *International Social Work* 46, 3, 277-288.
- UNICEF (2001). *Independent Institutions protecting Children's Rights*. Innocenti Digest no. 8, Florens: UNICEF Innocenti Research Center.
- UNICEF (2004). *Summary report of the study on the impact of the implementation of the Convention on the Rights of the Child*. Florens: UNICEF Innocenti Research Centre.
- Veerman, Philip & Levine, Hephzibah (2000). Implementing children's rights on a local level: Narrowing the gap between Geneva and the grassroots. *The International Journal of Children's Rights* 8, 373-384.
- White, Sarah C. (2002). Being, Becoming and Relationship. Conceptual Challenges of a Child Rights Approach in Development. *Journal of International Development* 14 (8).
- Woll, Lisa (2001). Organizational Responses to the Convention on the Rights of the Child: International Lessons for Child Welfare Organizations. *Child Welfare* 53, 5, 668-679.

Bilaga 1: Databasformulär för verksamhetsberättelse

Allmänna uppgifter

Kommun_V1: Vilken kommun eller kommunedel har lokalföreningen/-arna ansvar för? (kommunkod/kommundelskod):	typ av variabel: string/text	<input type="text"/>
År_V2: Vilket årtal avser verksamhetsberättelsen?	typ av variabel: numeric/siffror	<input type="text"/>
Lfnamn_V3a: Vilket är lokalförening a:s namn aktuellt år?	typ av variabel: string/text	<input type="text"/>
Disnamn_V4: Vilket distriktsförbund tillhör lokalföreningen/-arna?	typ av variabel: string/text	<input type="text"/>
Komtyp_V5: Vilken typ av kommun eller kommunedel är föreningen/-arna lokaliserad i?	typ av variabel: numeric/siffror	<input type="text"/>
Vikt_V6: Vikt	typ av variabel: numeric/siffror	<input type="text"/>

Lokalförening a (respektive b, c, d)

Medutb_V7a: Har någon i lokalförening a deltagit i medlemsutbildning ? (inkl studiebesök, konferenser, ej enskilda interna föreläsningar)	typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)	☐
Hemsida_V8a: Har lokalförening a en egen hemsida ? (<i>Uppgifter hämtas externt</i>)	typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)	☐
Media_V9a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade resultat av RB:s insatser som innebär att lokala media belyser barns situation? Efter en satsning från Rädda Barnen har lokalpress lokalradion eller lokal TV tagit upp frågan (ledare, reportage, debatt mm) om barns rättigheter, Rädda Barnen har givits utrymme för egna inlägg i lokal press, lokal press har på annat sätt samverkat i projekt rörande barns rättigheter eller liknande (ex ...)	typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)	☐

Altrapp_V10a: Har lokalförening a medverkat i **Alternativrapporten?**

typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Lokmakt_V11a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som lokalföreningen gjort för att bidra till att **kommunen, kommunedelen, skolor och dagis** (oavsett associationsform) **eller andra lokala makthavare** främjar barns rättigheter?

Information har förmedlats, besök har genomförts, skrivelser har skickats, utbildning har genomförts (ex lokala BO, skolombud/-ansvarig, Barnrättsdagen, riktad till BVC, Fk, polis, skolpersonal), kommunala beslut (inklusive budget) har bevakats, offentlig manifestation, demonstration mm eller liknande (ex ...), ej enbart utlåning av lokaler/materiel

typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Frivorg_V12a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterad **samverkan** med andra, dvs externa ideella, föreningar på lokalt plan för främjande av barns rättigheter?

Information har spridits om barns rättigheter, information har spridits om arbete med barns rättigheter, kontakt har tagits för samverkan kring informationsspridning, kontakt har tagits för samverkan kring vid lokalt barnrättsarbete, andra föreningar har samverkat för att sprida information, vid lokalt barnrättsarbete, för att i övrigt samverka i projekt rörande barns rättigheter (ex Friends, BO, BRIS, studieförbund, idrottsföreningar, ej andra RB-lokalföreningar eller RB-enheter)

typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Vuxallm_V13a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en **vuxen allmänhet** som rör **barns rättigheter i allmänhet** inklusive demokratifrågor och barns ställning i det svenska samhället. (ex, studiecirklar, temadagar, mötesplatser, mm ...)?

typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Vuxskol_V14a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en **vuxen allmänhet** som rör **utbildning** och/eller **skola**?

typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Vuxvåld_V15a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en **vuxen allmänhet** som rör **våld och övergrepp** (ex barnet i rättsprocessen, övergrepp och Internet, vittne till våld mm ...)?

typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Vuxstöd_V16a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en **vuxen allmänhet** som rör barn **utan tillräckligt vuxenstöd** (föräldrastöd, barn till missbrukare (de glömda barnen), flyktingbarn, flickor i hedersrelaterade konflikter, barn i sorg mm ...)?

typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Vuxjäm_V17a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en **vuxen allmänhet** som rör **jämställdhet**?
typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Barnallm_V18a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter som rör **barns rättigheter i allmänhet** inklusive demokratifrågor och barns ställning i det svenska samhället. (ex, studiecirkel, temadagar, mötesplatser, mm ...)?
typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Barnskol_V19a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter som rör **utbildning** och/eller skola?
typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Barnvåld_V20a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter som rör **våld och övergrepp** (ex barnet i rättsprocessen, övergrepp och Internet, vittne till våld mm ...)?
typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Barnstöd_V21a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter som rör barn **utan tillräckligt vuxenstöd** (föräldrastöd, barn till missbrukare (de glömda barnen), flyktingbarn, flickor i hedersrelaterade konflikter, barn i sorg mm ...)?
typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Barnjäm_V22a: Finns det i lokalförening a:s verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter som rör jämställdhet (ex Ellen, killgrupper ...) och identitetsstärkande ("stärkt självkänsla") insatser?
typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Ekostöd_V23a: Ger lokalförening a **ekonomiskt stöd till projekt** som är avsedda att främja barns rättigheter i lokalsamhället?
typ av variabel: numeric/siffror (ja/nej/oklart eller ej svar)

Styr_V24a: Har lokalförening a en styrelse?
typ av variabel: numeric/siffror(ja/nej/oklart eller ej svar)

Antmed_V25a: Antal medlemmar i lokalförening a (*Uppgift hämtas från centralt register*)
typ av variabel: numeric/siffror

Antarbgr_V26a: Hur många olika arbetsgrupper nämns lokalförening a:s verksamhetsberättelse?

typ av variabel: numeric/siffror

Sumkost_V27a: Summa verksamhetskostnader i lokalförening a

typ av variabel: numeric/siffror

Lokalförening b

Lfnamn_V3b: Vilket är lokalförening b:s namn aktuellt år?

typ av variabel: string/text

Och så vidare, fram till lokalförening d.

Bilaga 2. Frekvenstabeller över samtliga primärvariabler

I det följande presenteras varje ”aktivitet” för sig. Även de mera organisatoriska uppgifter som också redovisas här. För systematikens skull visas varje sådan variabel. Men enbart utfallet av de variabler som inte kommenteras i rapportens huvuddel beskrivs i ord. Varje sådant avsnitt börjar med att ge en beskrivning över förändringen över tid, mellan 2001 och 2005. Tabellen innehåller alltid andelen lokalföreningar som uppgav i sin verksamhetsberättelse att de hade just den typen av aktivitet. Därutöver redovisas den absoluta förändringen från år till år och den relativa förändringen i förhållande till basåret, i de flesta fall 2001. I och med att storstadskommunerna är speciella i flera avseenden visar jag enbart uppgifter för alla övriga kommuner i denna översikt när det gäller utvecklingen över tid. I samma avsnitt följer sedan en uppdelning av den aktuella variabeln efter kommuntyp där även storstäderna är inkluderade. Här rör det sig om ”idealstorstäder” som konstruerats som ett genomsnitt av de enskilda stadsdelarna (se närmare metodmanualen). Detta medför att uppgifterna om Stockholm, Göteborg och Malmö inte är särskilt precisa. Tabellerna kommenteras enbart ansatsvis. För en fördjupande analys hänvisas till rapportens huvuddel.

Medlemsutbildning

Har någon i lokalföreningen deltagit i **medlemsutbildning** (inkl studiebesök, konferenser, ej enskilda interna föreläsningar)?

Tabell 1. Andel lokalföreningar där någon deltagit i medlemsutbildning över tid

	2001 n = 208	2002 n = 203	2003 n = 212	2004 n = 207	2005 n = 158
Medlemsutbildning aktiviteter	81%	74%	78%	78%	84%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-6	+3	-	+6
Relativ förändring, jämfört med 2001					+3%

I tabell 1 kan vi se att medlemsutbildningen hela tiden legat på en ganska hög nivå. Under den undersökta tidsperioden går andelen ner något för att sedan stiga igen. Medlemsutbildningen omfattar både personer ur styrelsen och andra medlemmar i RB som deltagare. Här avses såväl interna som externa utbildningar. Det kan gälla enstaka utbildningsdagar men också mera kontinuerlig verksamhet. Även konferensdeltagande räknas hit. Vi kan se att denna höga nivå är relativt konstant.

Tabell 2. Andel lokalföreningar där någon deltagit i medlemsutbildning efter kommuntyp

	Större stad n = 169	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 342	Övrig kommun n = 339
Medlemsutbildning	94%	86%	72%	79%

I den här tabellen kan man se att det finns stora skillnader beroende på inom vilken kommuntyp lokal föreningen är placerad vad gäller att delta i utbildningar och konferenser. Högst andel deltagande förekommer bland lokal föreningarna som ligger i storstäder/förorter och större städer. Minst vanligt är det i småkommuner.

Spannet mellan de kommungrupper där få deltar och de där medlemsutbildning förekommer hos många lokal föreningar är ganska stort. Från att enbart drygt två tredjedelar av alla lokal föreningar i samma typ av kommun deltar till nästan alla i de större städerna.

Hemsida

Tabell 3. Andel lokal föreningar med en egen hemsida över tid

	2001 n = 214	2002 n = 213	2003 n = 215	2004 n = 206	2005 n = 210
Hemsida	1%	6%	3%	8%	53%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+4	-2	+3	+45
Relativ förändring, jämfört med 2001					+3 807%

Tabell 4. Andel lokal föreningar med egen hemsida efter kommuntyp

	Större stad n = 176	Storstad/förort n = 261	Småkommun n = 362	Övrig kommun n = 363
Hemsida	28%	16%	8%	12%

Mediebevakning

Finns det i lokal föreningens verksamhetsberättelse dokumenterade resultat av RB:s insatser som innebär att **lokala media** belyser barns situation?

Efter en satsning från Rädda Barnen har lokalpress, lokalradion eller lokal TV tagit upp frågan (ledare, reportage, debatt mm) om barns rättigheter, Rädda Barnen har givits utrymme för egna inlägg i lokal press. Lokal press har på annat sätt samverkat i projekt rörande barns rättigheter eller liknande (t ex ...)

Tabell 5. Andel lokal föreningar som hade någon kontakt med lokala medier över tid

	2001 n = 206	2002 n = 202	2003 n = 211	2004 n = 201	2005 n = 158
Mediebevakning	11%	11%	8%	8%	10%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-	-3	-	+3
Relativ förändring, jämfört med 2001					-10%

En relativt låg andel lokal föreningar hade någon mediekontakt under de gångna fem åren, allra minst under 2003 och 2004. Även om den typen av aktivitet återhämtar sig under år 2005 har den ändå sjunkit sedan 2001.

Tabell 6. Andel lokalföreningar som hade någon kontakt med lokala medier efter kommuntyp

	Större stad n = 167	Storstad/förort n = 239	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 334
Mediebevakning	18%	5%	3%	13%

Man kan se att lokalföreningar i kommuner som tillhör gruppen större städer har avgjort mest aktiviteter där lokala medier spelat någon roll. Däremot är det mycket ovanligt att lokalföreningar i småkommunerna har sådana aktiviteter. Det finns en avsevärd skillnad mellan de kommuntyper där få lokalföreningar är måna om att engagera lokala medier och de som har förhållandevis många aktiva lokalföreningar med mediekontakt.

Alternativrapport

Har lokalföreningen medverkat i Alternativrapporten?

Tabell 7. Andel lokalföreningar som bidragit till alternativrapporten över tid

	2001 n = 208	2002 n = 203	2003 n = 212	2004 n = 206	2005 n = 159
Bidragit till alternativrapporten	3%	3%	1%	2%	1%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-	-2	-	-1
Relativ förändring, jämfört med 2001					-82%

Bortsett från ett allmänt lågt engagemang i alternativrapportsskrivande har bidrag till alternativrapporten varit störst under 2001 och 2002. En näraliggande förklaring är att den ges ut cykliskt, varför också lokalföreningarnas engagemang i frågan skiftar över tid.

Tabell 8. Andel lokalföreningar som bidragit till alternativrapporten efter kommuntyp

	Större stad n = 171	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 342	Övrig kommun n = 340
Alternativrapport	4%	2%	2%	1%

När vi ser på fördelning mellan olika lokaliseringar märker man snart att det i stort sett enbart är lokalföreningar i större städer i nämnvärd utsträckning, som angett att de lämnat några uppgifter till arbetet med alternativrapporten. Detta kan förvåna något eftersom Alternativrapporten innebär en stor kraftansträngning ute i lokalföreningar, vilket borde resultera i att det också syns i verksamhetsberättelserna. En föreslagen förklaring från Rädda Barnens företrädare är att det här rör sig om olika personer som arbetar med Alternativrapporten och styrelsen som ansvarar för föreningens samlade redovisning utåt.

Lokala makthavare

*Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som lokalföreningen gjort för att bidra till att **kommunen, kommundelen, skolor och dagis** (oavsett associationsform) **eller andra lokala makthavare** främjar barns rättigheter?*

Information har förmedlats, besök har genomförts, skrivelser har skickats, utbildning har genomförts (t ex lokala BO, skolombud/-ansvarig, Barnrättsdagen, riktad till BVC, Fk, polis, skolpersonal),

kommunala beslut (inklusive budget) har bevakats, offentlig manifestation, demonstration mm eller liknande (t ex ...), ej enbart utlåning av lokaler/materiel

Tabell 9. Andelen lokalföreningar som försökt påverka lokala makthavare över tid

	2001 n = 207	2002 n = 203	2003 n = 212	2004 n = 206	2005 n = 159
Lokala makthavare	61%	64%	60%	55%	63%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+3	-1	-2	+8
Relativ förändring, jämfört med 2001					+3%

Tabell 10. Andelen lokalföreningar som försökt påverka lokala makthavare efter kommuntyp

	Större stad n = 170	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 338
Lokala makthavare	89%	55%	43%	58%

Samarbete med andra frivilligorganisationer

*Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterad **samverkan** med andra, dvs externa ideella, föreningar på lokalt plan för främjande av barns rättigheter?*

Information har spridits om barns rättigheter, information har spridits om arbete med barns rättigheter, kontakt har tagits för samverkan kring informations spridning, kontakt har tagits för samverkan kring vid lokalt barnrättsarbete, andra föreningar har samverkat för att sprida information, vid lokalt barnrättsarbete, för att i övrigt samverka i projekt rörande barns rättigheter (t ex Friends, BO, BRIS, studieförbund, idrottsföreningar, ej andra RB-lokalföreningar eller RB-enheter)

Tabell 11. Andelen lokalföreningar som samarbetat med andra frivilligorganisationer över tid

	2001 n = 208	2002 n = 201	2003 n = 211	2004 n = 201	2005 n = 136
Samarbete med frivilligaktörer	25%	24%	28%	27%	40%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-1	+4	-2	+14
Relativ förändring, jämfört med 2001					+62%

Tabell 12. Andelen lofö som samarbetat med andra frivilligorganisationer efter kommuntyp

	Större stad n = 164	Storstad/förort n = 134	Småkommun n = 334	Övrig kommun n = 326
Samarbete med frivilligaktörer	57%	29%	17%	25%

Allmänna barnrättsaktiviteter med vuxen målgrupp

*Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en **vuxen allmänhet** som rör **barns rättigheter i allmänhet** inklusive demokratifrågor och barns ställning i det svenska samhället. (t ex studiecirklar, temadagar, mötesplatser, mm ...)?*

Tabell 13. Andel lofö som genomfört allmänna barnrättsaktiviteter, riktade till vuxna över tid

	2001 n = 206	2002 n = 201	2003 n = 212	2004 n = 205	2005 n = 159
Allmänt barnrättsarbete till vuxna	27%	25%	24%	14%	34%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-1	-1	-13	+20
Relativ förändring, jämfört med 2001					+27%

Medan ungefär var femte lokalförening under åren 2001 till 2003 hade den typen av aktiviteter avtog den starkt under 2004 för att sedan kraftigt öka igen. Närmare bestämt drygt en tredjedel av alla lokalföreningar genomförde allmänna barnrättsaktiviteter riktade till vuxna under 2005.

Tabell 14. Andel lofö som genomfört allm barnrättaktiviteter, riktade till vuxna efter kommuntyp

	Större stad n = 170	Storstad/förort n = 236	Småkommun n = 342	Övrig kommun n = 338
Allmänt barnrättsarbete till vuxna	43%	21%	14%	23%

Även här spelar kommuntypen en stor roll. Inte bara lokalföreningarna i småkommunerna som även generellt sett är ”svagare” sticker ut med låga siffror vad gäller lokalföreningarnas aktiviteter. Utan till och med storstäderna/förorterna och övriga kommuner är representerade i ganska liten omfattning. Bara var femte sådan lokalförening har allmänna barnrättsaktiviteter med vuxen målgrupp jämfört med det dubbla i lokalföreningarna i de större städerna. En uppsplittring av storstäder/förorter visar att också en förhållandevis hög andel lokalföreningar i förortskommunerna har dessa aktiviteter, helt emot vad som gäller annars för denna kategori.

Skolrelaterade aktiviteter med vuxen målgrupp

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en vuxen allmänhet som rör utbildning och/eller skola?

Tabell 15. Andel lokalföreningar som genomfört skolrelaterade aktiviteter, riktade till vuxna över tid

	2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 212	2004 n = 206	2005 n = 159
Skolrelaterade aktiviteter till vuxna	2%	2%	1%	4%	0%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-	-1	+2	
Relativ förändring, jämfört med 2001					nedgång

De aktiviteter som lokalföreningarna genomfört och som har någon anknytning till utbildning och/eller skola är överlag nästan obetydliga. Så varför mäta någon insats som knappt förekommer? Anledningen till det är att uppnå en viss symmetri i formuleringarna på databasformuläret. De aktiviteter som varierar innehållsmässigt och som har olika målgrupper skulle vara desamma såväl när det gäller barn som när det gäller vuxna.

Tabell 16. Andel lofö som genomfört skolrelaterade aktiviteter, riktade till vuxna efter kommuntyp

	Större stad n = 170	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 342	Övrig kommun n = 339
Skolrelaterade aktiviteter till vuxna	3%	1%	1%	2%

Skolrelaterade aktiviteter som i första hand vänder sig till vuxna är en verksamhetskategori som ytterst sällan omnämns i verksamhetsberättelserna. Den finns mest med för att uppnå symmetri i mätningens variablerna.

Insatser mot våld med vuxen målgrupp

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en **vuxen allmänhet** som rör **våld och övergrepp** (t ex barnet i rättsprocessen, övergrepp och Internet, vittne till våld mm ...)?

Tabell 17. Andel lokalföreningar som genomfört insatser mot våld, riktade till vuxna över tid

	2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 212	2004 n = 205	2005 n = 159
Insatser mot våld till vuxna	2%	8%	12%	11%	13%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+6	+4	-1	+2
Relativ förändring, jämfört med 2001					+595%

Tabell 18. Andel lofö som genomfört insatser mot våld, riktade till vuxna efter kommuntyp

	Större stad n = 170	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 340
Insatser mot våld till vuxna	29%	3%	5%	5%

Insatser för barn i utsatta situationer med vuxen målgrupp

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en **vuxen allmänhet** som rör barn **utan tillräckligt vuxenstöd** (föräldrastöd, barn till missbrukare (de glömda barnen), flyktingbarn, flickor i hedersrelaterade konflikter, barn i sorg mm ...)?

Tabell 19. Andel lofö som genomfört insatser för barn i utsatta situationer, riktade till vuxna över tid

	2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 211	2004 n = 206	2005 n = 158
Insatser för barn i utsatta situationer till vuxna	12%	10%	22%	19%	20%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-2	+11	+7	-
Relativ förändring, jämfört med 2001					+63%

Under 2001 och 2002 har andelen lokalföreningar som genomfört aktiviteter med vuxna som målgrupp med fokus på utsatta barn varit ganska blygsam. Ungefär var tionde lokalförening har haft den typen av aktivitet. Däremot är det cirka dubbelt så stor andel lokalföreningar som genomförde sådana insatser 2003 till 2005. En del av förklaringen kan möjligtvis sökas i medieuppmärksamheten av framför allt flyktingbarn. Eftersom här även initiativ

som föräldrareferens räknas, är en möjlig tolkning att denna typ av verksamhet så småningom etablerar sig.

Tab 20. Andel lofö som genomfört insatser för barn i utsatta situationer, riktade till vuxna efter kommuntyp

	Större stad n = 169	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 342	Övrig kommun n = 338
Insatser för barn i utsatta situationer till vuxna	44%	13%	9%	10%

Det är återigen slående hur stor andel lokalföreningar i de större städerna som är aktiva i frågan jämfört med grupper i övriga kommuntyper. Över 40 procent av lokalföreningarna där har redovisat någon form av aktivitet som handlar om barn med otillräckligt vuxenstöd eller regelrätta föräldraaktiviteter. Däremot finns det lite sådana aktiviteter i andra kommuntyper, allra minst i lokalföreningar som är verksamma i småkommunerna.

Aktiviteter för ökad jämställdhet med vuxen målgrupp

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt till en vuxen allmänhet som rör jämställdhet?

Tabell 21. Andel lofö som genomfört aktiviteter för jämställdhet, riktade till vuxna över tid

	2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 212	2004 n = 205	2005 n = 159
Insatser för jämställdhet till vuxna	0%	0%	1,4%	2%	1,3%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)				+0,6	-0,7
Relativ förändring, jämfört med 2003					-7,1%

Verksamheten för ökad jämställdhet med en vuxen målgrupp tycks vara nästan obefintlig. Först från och med 2003 ser man någon aktivitet av den sorten överhuvudtaget.

Tabell 22. Andel lofö som genomfört aktiviteter för jämställdhet, riktade till vuxna efter kommuntyp

	Större stad n = 169	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 339
Insatser för jämställdhet till vuxna	1,8%	0,8%	0,3%	0,9%

Som i de flesta fall är lokalföreningarna i de större städerna mest aktiva även vad gäller den sortens aktiviteter. Men aktivitetsgraden överhuvudtaget är som vi såg ovan överlag mycket låg.

Allmänna barnrättsaktiviteter med målgrupp barn

*Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter*

som rör **barns rättigheter i allmänhet** inklusive demokratifrågor och barns ställning i det svenska sambället (t ex studiecirklar, temadagar, mötesplatser, mm ...)?

Tabell 23. Andel lofö som genomfört allmänna barnrättsaktiviteter, riktade till barn över tid

	2001 n = 215	2002 n = 213	2003 n = 215	2004 n = 205	2005 n = 159
Allmänna barnrättsinsatser till barn	53%	42%	43%	36%	47%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-11	+1	-17	+12
Relativ förändring, jämfört med 2001					-11%

Tab 24. Andel lofö som genomfört allmänna barnrättsaktiviteter, riktade till barn efter kommuntyp

	Större stad n = 171	Storstad/förort n = 247	Småkommun n = 351	Övrig kommun n = 341
Allmänna barnrättsinsatser till barn	68%	34%	29%	42%

Skolrelaterade aktiviteter med målgrupp barn

Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter som rör **utbildning** och/eller **skola**?

Tabell 25. Andel lokalföreningar som genomfört skolrelaterade insatser, riktade till barn över tid

	2001 n = 207	2002 n = 203	2003 n = 212	2004 n = 205	2005 n = 157
Skolrelaterade insatser till barn	28%	27%	26%	18%	23%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-	-2	-8	+5
Relativ förändring, jämfört med 2001					-17%

Andelen lokalföreningar som genomfört aktiviteter med anknytning till utbildning och skola tycks vara relativt konstant med en något avtagande tendens under undersökningsperioden. Cirka var fjärde lokalförening uppger sig ha genomfört sådan verksamhet. Många gånger handlar den här typen av aktiviteter om läxhjälp och antimobbingsinsatser.

Tabell 26. Andel lofö som genomfört skolrelaterade insatser, riktade till barn efter kommuntyp

	Större stad n = 168	Storstad/förort n = 239	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 338
Skolrelaterade insatser till barn	39%	32%	15%	20%

Tabell 26 visar att både lokalföreningar i förorter (uppdelning som inte redovisas här) och större städer är ganska aktiva vad gäller skolrelaterade aktiviteter med barn som målgrupp. Omkring 40 procent av RB-grupperna där skriver om sådan verksamhet. Minst aktiva är

lokalföreningarna i de kommuner som här betecknats som småkommun där enbart cirka var sjunde lokalförening hade skolrelaterade aktiviteter som vände sig till barn.

Insatser mot våld med målgrupp barn

*Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter som rör **våld och övergrepp** (t ex barnet i rättsprocessen, övergrepp och Internet, vittne till våld mm ...)?*

Tabell 27. Andel lokalföreningar som genomfört insatser mot våld, riktade till barn över tid

	2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 212	2004 n = 205	2005 n = 198
Insatser mot våld till barn	1%	3%	2%	2%	5%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+2	-	-	+3
Relativ förändring, jämfört med 2001					+400%

Lokalföreningarnas engagemang i frågor som rör våld och övergrepp på det lokala planet är överlag lågt med en stigande tendens. En lokalförening av hundra har någon aktivitet som rör våld till målgruppen barn 2001 medan var tjugonde har det 2005. Det rör sig alltså om en femdubbling relativt sett ifrån den inledande låga nivån.

Tabell 28. Andel lofö som genomfört insatser mot våld, riktade till barn efter kommuntyp

	Större stad n = 170	Storstad/förort n = 239	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 339
Insatser mot våld till barn	7%	1%	2%	1%

När man delar upp resultatet på olika kommuntyper ser man snabbt, som i de flesta fall, att denna typ av aktivitet är rätt ojämnt fördelad. Lokalföreningar verksamma i större städer tycks vara någorlunda aktiva i frågan, om än inte många. Här måste man dock komma ihåg att de absoluta antalen lokalföreningar delvis är mycket låga så att även små skillnader ger stort utslag.

Insatser för barn i utsatta situationer med målgrupp barn

*Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter som rör barn **utan tillräckligt vuxenstöd** (föräldrastöd, barn till missbrukare (de glömda barnen), flyktingbarn, flickor i hedersrelaterade konflikter, barn i sorg mm ...)?*

Tabell 29. Andel lofö som genomfört insatser för barn i utsatta situationer, riktade till barn över tid

	2001 n = 207	2002 n = 203	2003 n = 210	2004 n = 205	2005 n = 158
Insatser f barn i utsatta situationer till barn	11%	16%	15%	19%	23%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		+6	-1	+3	+5
Relativ förändring, jämfört med 2001					+121%

Här kan vi se en nästan kontinuerlig ökning under den aktuella femårsperioden. År 2005 mer än fördubblades andelen lokalföreningar som hade någon aktivitet riktad till målgruppen barn som handlat om barn med sämre sociala och/eller materiella förutsättningar. Återigen vill jag här påminna om att antalet ”giltiga svar” är något lägre 2005, vilket kan ge en något snedvriden bild.

Tab 30. Andel lofö som genomfört ins f barn i utsatta situationer, riktade till barn efter kommuntyp

	Större stad n = 170	Storstad/förort n = 239	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 339
Insatser f barn i utsatta situationer till barn	27%	12%	8%	21%

Vid undersökningen av denna insats fördelning över olika kommuntyper kan man observera en stor variationsvidd, från att det rätt sällan förekommer i småkommunerna till att mer än en fjärdedel av lokalföreningarna i de större städerna är engagerade i frågan. Mellan dessa hittar man olika stor andel av lokalföreningar i de övriga kommuntyperna.

Aktiviteter för ökad jämställdhet med målgrupp barn

*Finns det i lokalföreningens verksamhetsberättelse dokumenterade insatser som LF riktat speciellt och i huvudsak till **barn** (familj kan inkluderas), dvs **deltagande insatser**, för att främja barns rättigheter som rör jämställdhet (t ex Ellen, källgrupper ...) och identitetsstärkande (”stärkt självkänsla”) insatser?*

Tabell 31. Andel lokalföreningar som genomfört aktiviteter för jämställdhet, riktade till barn över tid

	2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 212	2004 n = 205	2005 n = 158
Insatser f jämställdhet till barn	5%	4%	4%	13%	12%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-1	-	+9	-1
Relativ förändring, jämfört med 2001					+150%

Tabell 32. Andel lofö som genomfört aktiviteter för jämställdhet, riktade till barn efter kommuntyp

	Större stad n = 169	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 340
Insatser för jämställdhet till barn	24%	7%	3%	5%

Ekonomiskt stöd till lokalt barnrättsarbete

Ger lokalföreningen **ekonomiskt stöd till projekt** som är avsedda att främja barns rättigheter i lokalsamhället?

Tabell 33. Andel lokalföreningar som stött lokalt barnrättsarbete ekonomiskt över tid

	2001 n = 208	2002 n = 203	2003 n = 213	2004 n = 203	2005 n = 160
Ekonomiskt stöd	35%	31%	41%	43%	43%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-4	+10	+2	-
Relativ förändring, jämfört med 2001					+25%

Vi kan se att mellan en tredjedel och drygt 40 procent av lokalföreningarna brukar ge ekonomiskt stöd till lokala projekt för att förbättra att barns rättigheter tillgodoses. Mellan 2002 och 2003 tycks det ha skett en betydlig ökning, en trend som sedan fortsatt, om än i lugnare takt.

Tabell 34. Andel lokalföreningar som ekonomiskt stött lokalt barnrättsarbete efter kommuntyp

	Större stad n = 169	Storstad/förort n = 241	Småkommun n = 341	Övrig kommun n = 338
Ekonomiskt stöd	53%	26%	29%	41%

Styrelse

Tabell 35. Andel lokalföreningar som har en arbetsför styrelse över tid

	2001 n = 214	2002 n = 202	2003 n = 218	2004 n = 212	2005 n = 171
Styrelse	99%	100%	99%	97%	99%
Absolut förändring, från år till år (procentenheter)		-	-1	-2	+2
Relativ förändring, jämfört med 2001					-0,3%

Nästan alla lokalföreningar har en styrelse under undersökningsperioden.

Tabell 36. Andel lokalföreningar som har en arbetsför styrelse efter kommuntyp

	Större stad n = 171	Storstad/förort n = 245	Småkommun n = 353	Övrig kommun n = 352
Styrelse	99%	100%	97%	99%

Enbart lokalföreningarna i småkommunerna skulle kunna beskrivas som något avvikande såtillvida att de i något mindre utsträckning har styrelser. Med tanke på det låga absoluta

antalet måste man dock ha i åtanke att det enbart rör sig om ett fåtal lokalföreningar som saknar styrelse.

Arbetsgrupper

Tabell 37. Andel lokalföreningar som har arbetsgrupper över tid

		2001 n = 208	2002 n = 202	2003 n = 211	2004 n = 207	2005 n = 159
Antal arbetsgrupper	1	13%	9%	12%	16%	9%
	≥ 2	4%	6%	4%	4%	6%
Absolut förändring (de som har minst en arbetsgrupp), från år till år (procentenheter)			-2	+1	+4	-5
Relativ förändring (de som har minst en arbetsgrupp), jämfört med 2001						-10%

Tabell 38. Andel lokalföreningar som har arbetsgrupper efter kommuntyp

		Större stad n = 170	Storstad/förort n = 240	Småkommun n = 342	Övrig kommun n = 340
Antal arbetsgrupper	1	21%	14%	8%	12%
	≥ 2	15%	3%	3%	3%

Verksamhetskostnader

Lokalföreningarna är olika stora, vilket gör att kostnaderna givetvis varierar mycket. För att kunna uttala oss mera nyanserat om lokalföreningarnas verksamhetskostnader valde vi att redovisa beloppet per medlem.

Tabell 39. Genomsnittliga verksamhetskostnader per lokalavdelning över tid

	2001 n = 217	2002 n = 198	2003 n = 217	2004 n = 207	2005 n = 166
Verksamhetskostnader	249kr	266kr	235kr	255kr	410kr
Absolut förändring, från år till år		+17kr	-31kr	+20kr	+155kr
Relativ förändring, jämfört med 2001					+64%

Tabell 40. Genomsnittliga verksamhetskostnader per medlem efter kommuntyp

	Större stad n = 172	Storstad/förort n = 243	Småkommun n = 347	Övrig kommun n = 348
Verksamhetskostnader	246kr	147kr	330kr	270kr

PUBLIKATIONER FRÅN FORSKNINGSAVDELNINGEN

Skriftserie

1. Bergmark Åke (1994). *Från bidrag till ersättning? – om kommunernas stöd till de frivilliga organisationerna inom den sociala sektorn.*
2. Jeppsson Grassman Eva (1994). *Third Age Volunteering in Sweden.*
3. Nordfeldt Marie (1994). *Frivilliga organisationers insatser för bemlösa.*
4. Lundström Tommy och Wijkström Filip (1995). *Från röst till service? – den svenska ideella sektorn i förändring.*
5. Johansson Göran (1997). *Möta hiv, möta sig själv – en studie av arbetet vid Stiftelsen Noaks Ark-Röda korset.*
6. Stål Rolf (1997). *De mest utsatta – om människors kapacitet och behov av socialt stöd.*
7. Johansson Göran (1997). *För mycke jag, för lite Jesus – LP-stiftelsens vård av missbrukare sedd ur ett socialantropologiskt perspektiv.*
8. Jeppsson Grassman Eva (1997). *För andra och för mig – det frivilliga arbetets innebörder.*
9. Karlsson Magnus (1997). *Självhjälpsgrupper i Sverige – en introduktion.*
10. Lundström Tommy (1997). *Barnavårdsorganisationer vid två sekelskiften – frivilligt barnavårdsarbete förr och nu.*
11. Johansson Göran (1998). *Det lilla extra – om frivilligcentralen i Tyresö.*
12. Johansson Göran (1998). *Saligare att ge – om givandets problem – ett missionsexempel.*
13. Forssell Emilia (1999). *Äldres död – anhöriga och personal berättar.*
14. Karlsson Magnus (2000). *Delade erfarenheter – om självhjälpsgrupper i Sverige.*
15. Johansson Göran (2001). *Varför hade Moses en syster? Antropologiska aspekter på berättelser och föreskrifter ur moseböckerna.*
16. Johansson Göran (2001). *Välsignelse eller förbannelse? Om koka och kokabruk.*
17. Jeppsson Grassman Eva (2001). *Medmänniska och anörig. En studie av informella hjälpinsatser.*
18. Meeuwisse Anna (2001). *Ett högriskprojekt. Om missbrukarrehabilitering på Basta Arbetskooperativ.*
19. Hansson Jan-Håkan och Wijkström Filip (2001). *Civilt samhälle, social ekonomi eller nonprofit? Fallet Basta Arbetskooperativ. Slutrapport från ett forskningsprojekt.*
20. Engel Charlotte (2002). *För en ny tid? Förskjutning eller förnyelse - en inventering av diakonins dilemma.*
21. Johansson Göran (2003). *Att räcka varandra handen. Mångsidig, entydig, kontinuerlig - narkotikaprevention i norra Örebro län.*
22. Lundström Tommy (2004). *Teorier om frivilligt socialt arbete. En diskussion om forskningens läge och organisationernas framtid.*
23. Blennberger Erik, Habermann Ulla och Jeppsson Grassmann Eva (2004). *Genus och civilt samhälle.*
24. Karlsson Magnus, Borkman Thomasina, Munn-Giddings Carol och Smith Lesley (2005). *Self-help Organizations for Mental Health - a Cross-National Study.*
25. Johansson Göran (2005). *Särlaregnets tid. Fragment och bilder från Betania - pingstförsamling i och ur tiden.*

26. Engel Charlotte (2006). *Svenska kyrkans sociala arbete - för vem och varför? En religionssociologisk studie av ett dikonalt dilemma.*

Arbetsrapportserie

1. Granath Kristina (1997). *"Det var så mycket jag inte förstod..." – en intervjuundersökning med vuxna barn till psykiskt sjuka föräldrar.*
2. Boklund Ann (1997). *Paraphy för social frivillighet? – granskning av Forum för frivilligt socialt arbete de tre första verksamhetsåren.*
3. Hansson Jan-Håkan och Wijkström Filip (1997). *Basta – beskrivning och analys av ett arbetskooperativ.*
4. Olby Britta (1997). *"Gör sjukhuskyrkan någon nytta?" – en studie av attityder till sjukhuskyrkan.*
5. Forssell Emilia (1998). *Vilka är förlorarna? – om utsatta grupper i välfärden på 1990-talet.*
6. Forssell Emilia (1998). *Anhörigas organisering – en studie av två anhörigföreningar.*
7. Trygged Sven (1998). *Making Work Work.*
8. Jess Kari (1998). *Kvalitet för brukare – frivilligt socialt arbete ur ett brukarperspektiv.*
9. Amnå Erik, Lundström Tommy och Svedberg Lars (2000). *Three Essays on Volunteerism and Voluntary Organisations.*
10. Olsson Lars-Erik (1998). *Givande och tagande – interaktion mellan frivilliga organisationer och kommuner.*
11. Meeuwisse Anna (1999). *Debatten om välfärdsstaten och det civila samhället.*
12. Olsson Lars-Erik (2000). *På olika villkor – samverkan mellan kommun och frivillig organisation.*
13. Karlsson Magnus (2000). *Bara en alkoholist kan förstå en alkoholist – deltagare i självhjälpsgrupper berättar.*
14. Holmberg Carin (2000). *Aspekter av kvinnosynen i missbruksbehandling – empiriska exempel och teoretiska funderingar.*
15. Hansson Jan-Håkan, Jegermalm Magnus och Whitaker Anna (2000). *Att ge och ta emot hjälp. Anhöriginsatser för äldre och anhörigstöd – en kunskapsöversikt.*
16. Trygged Sven (2000). *Från fristuga till friskola – ett föräldrakooperativ i förändring.*
17. Jegermalm Magnus och Whitaker Anna (2000). *Upptäckten av anhöriga? – kommuners och frivilliga organisationers stöd till äldres anhöriga i Stockholms län.*
18. Forssell Emilia (2000). *Anhörig till äldre invandrare – en fallstudie av anhöriga till äldre utomeuropeiska invandrare utan offentlig äldreomsorg.*
19. Orsholm Ingrid (2001). *Anhörigskapets variationer – Åtta berättelser från hjälpgivare i olika miljöer.*
20. Jess Kari (2001). *Effektivitet, brukarmedverkan och kommunala bidrag – en utvärdering av mål, resurser, insatser och brukarkommunikation inom sociala frivilligorganisationer i Stockholm.*
21. Bender Christine och Holmberg Carin (2001). *När alla sköter sitt... – Hur ser stöd och hjälp ut till misshandlade kvinnor i kommuner utan kvinnojour?*
22. Olby Britta (2001). *Väntjänst och välfärd – ett brukarperspektiv.*
23. Orsholm Ingrid (2002). *Anhörigengagemang – Två studier på Gotland.*
24. Bodin Magnus (2002). *Församlingar ger ekonomiskt bistånd – ett uttryck för diakoni i Stockholms stad.*
25. Jegermalm Magnus (2002). *Anhörigstöd – en uppföljningsstudie av kommuners och frivilligorganisationers stöd till äldres anhöriga.*
26. Orsholm Ingrid (2002). *Mellan hem och institution – Flexibel avlösning för anhöriga till demenssjuka.*
27. Whitaker Anna (2002). *Att dela den gamlas sista tid – En studie av anhöriga på sjukhem.*
28. Forssell Emilia (2002). *Anhöriga till äldre invandrare med offentlig äldreomsorg. En fallstudie.*
29. Nordqvist Ola (2004). *Ersta Vändpunktens vuxenprogram – En studie av deltagarnas värderingar och upplevelser.*

30. Engel Charlotte (2003). *Fri eller förankrad? En empirisk studie av volontärverksamhet och ideella insatser inom Stiftelsen Stora Sköndal.*
31. Engel Charlotte (2003). *Volontärer – för vem och för vad? Kritisk granskning av en verksamhet inom Stiftelsen Stora Sköndal.*
32. Christiansson Elisabeth (2003). "Först och framför allt själen". *Diakonins tankevärld omkring år 1850.*
33. Börjeson Martin (2004). "Vi vet inte vilka metoder vi ska använda" - Om relationen mellan kunskap och praktik i Stockholms kommuns sociala arbete med hemlöshetsfrågor 1965-2000.
34. Alwall Jonas (red.) (2004). *Vägar till kvalitetsutveckling inom socionomutbildningen. Rapport från ett pedagogiskt utvecklingsprojekt.*
35. Börjeson Martin (2005). *Med kunskap som grund? Om relationen mellan kunskap och praktik i fyra kommuners sociala arbete med hemlöshetsfrågor.* Elektroniskt utgiven på vår hemsida <http://www.esh.se>
36. Jegermalm Magnus och Sundh Kenneth (2005). *Social mobilisering i frivillig regi. En studie av Svenska Röda Korsets arbete med lokala utsattbets- och kapacitetsstudier.*
37. Björktomta Siv-Britt (2005). *Unga kvinnor, frihet och heder - om socialt arbete och bedersrelaterat våld.*
38. Grosse Julia (2005). *Nonprofitorganisationer inom vård och omsorg. En explorativ genomgång av kunskapsläget i Sverige, Kanada och Storbritannien.* Elektroniskt utgiven på vår hemsida <http://www.esh.se>
39. Olsson Lars-Erik, Jeppsson Grassman Eva och Svedberg Lars (under utgivning). *Medborgarnas insatser och engagemang i civilsambället - några grundläggande uppgifter från en ny befolkningsstudie.* Elektronisk utgivning på vår hemsida <http://www.esh.se>
40. Vamstad Johan (2006). *A literary overview of the Swedish civil society research.* Elektronisk utgivning på vår hemsida <http://www.esh.se>
41. Hammare Ulf (2006). *Pappor som brukade. Om en gruppverksamhet vid Ersta Vändpunkten.* Elektronisk utgivning på vår hemsida <http://www.esh.se>
42. Kassman Anders (2006). *Inte bara uteliggare - Sökande och avslutade klienter vid Enbten för hemlösa i Stockholm.* Elektronisk utgivning på vår hemsida <http://www.esh.se>
43. Grosse Julia (2006). *Volontärprogram riktade till ungdomar. En introduktion till ett nygammalt fenomen.* Elektronisk utgivning på vår hemsida <http://www.esh.se>
44. Börjeson Bengt (under utgivning). Elektronisk utgivning på vår hemsida <http://www.esh.se>
45. Nordfeldt Marie (2006). *Hemlösa barnfamiljer i Hässelby-Vällingby - utvärdering av projektet Steget före.* Elektronisk utgivning på vår hemsida <http://www.esh.se>
46. Grosse Julia (2007). *Rädda barnen – en organisation i förändring. En studie om barnrättsaktiviteter på det lokala planet.*

Särtrycksserie

1. Lundström Tommy (1995). *Frivilligt socialt arbete under omprövning.* I Socialvetenskaplig Tidskrift, årgång 2, nr 1.
2. Lundström Tommy (1995). *Staten och det frivilliga sociala arbetet i Sverige.* I Kurt Klaudi Klausen & Per Selle (red.) Frivillig organisering i Norden. Oslo: Tano.
3. Jeppsson Grassman Eva och Svedberg Lars (1995). *Frivilligt socialt arbete i Sverige – både mer och mindre.* I Erik Amnå (red.) Medmänsklighet att hyra? Åtta forskare om ideell verksamhet. Örebro: Libris.
4. Svedberg Lars (1996). *Frivillighet som ideologiskt slagträ och faktisk verksamhet.* I Ojämlighet från vaggan till graven – på väg in i 2/3-samhället. FKF Fakta.
6. Jeppsson Grassman Eva och Svedberg Lars (1996). *Voluntary Action in a Scandinavian Welfare Context: the Case of Sweden.* I Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, årgång 25, nr 4.
7. Lundström Tommy och Svedberg Lars (1998). *Svensk frivillighet i internationell belysning – en inledning.* I Socialvetenskaplig Tidskrift, årgång 5, nr 2-3.

8. Jeppsson Grassman Eva och Svedberg Lars (1999). *Medborgarskapets gestaltningar – insatser i och utanför föreningslivet*. I Erik Amnå (red.) SOU 1999:84. Civilsamhället. Demokratiutredningens forskarvolym nr. 8.
9. Svedberg Lars (2001). *Spelar ideella och informella insatser någon roll för svensk välfärd?* I Marta Szebehely (red.) SOU 2001:52. Valfärdstjänster i omvandling. Forskarantologi från Kommittén Valfärdsbokslut.
10. Lundström Tommy och Svedberg Lars (2003). *The Voluntary Sector in a Social Democratic Welfare State - The Case of Sweden*. I Journal of Social Policy, årgång 32, nr 2.
11. Svedberg Lars och Vamstad Johan (2006). *The civil society and the provision of welfare – ideological visions and social realities*. I Aila-Leena Matthies (red.) Nordic civic society organizations and future of welfare services – A model Europe? Köpenhamn: Nordiska ministerrådet.

Metodbokserie

1. Norlin Lena och Olsson Lars-Erik (2000). *Partner sökes – Samverkan mellan kommuner och frivilliga organisationer*.
2. Sjöberg Malena (red.) (2001). *Men hur mår Du själv? – Om stöd till dem som vårdar anhöriga*.
3. Engel Charlotte (2003). *Se det som är. Diakonal inventering i brytningstid*.

Övriga publikationer i urval

SOU 1993:82. *Frivilligt socialt arbete i Sverige. Kartläggning och kunskapsöversikt*. Svedberg Lars, Blennberger Erik, Isaksson Kerstin, Jeppsson Grassman Eva, Qvarsell Roger.

Svedberg Lars (1995). *Marginalitet. Ett socialt dilemma*. Lund: Studentlitteratur.

Blennberger Erik och Svedberg Lars (1996). *Frivilligt socialt arbete i Sverige - en översikt*. I *Frivilligt välfärdssarbete och offentlig ansvar*. Göteborg: NOPUS.

Gunnarsson Evy (1996). *Forum 50+ - en organisation i tiden*. Stockholm: Svenska kommunförbundet.

Svedberg Lars (1996). *Introduktion till svensk frivillighet - ideologi och verksamhet*. I *Tro och tanke*. Svenska Kyrkans forskningsråd 1996:7.

Lundström Tommy och Wijkström Filip (1997). *Defining the Nonprofit Sector: Sweden*. I Salomon M Lester och Anheier K Helmut (ed). *Defining the Nonprofit Sector. A Cross-national analysis*. Manchester: Manchester University Press.

Lundström Tommy och Wijkström Filip (1997). *The Nonprofit Sector in Sweden*. Manchester: Manchester University Press.

Holmberg Carin och Bender Christine (1998). *Våld mot kvinnor – män i kris*. SoS-rapport 1998:6. Stockholm: Fritzes förlag.

Johansson Göran (1998). *Måttligt eller meningsfullt*. Stockholm: Folkhälsoinstitutet.

Svedberg Lars (1998). *Marginella positioner – kritisk granskning av begrepp, teori och empiri*. Stockholm: Epidemiologiskt centrum.

Blennberger Erik (1999). *Etiska problem i missbrukarvården*. I *Alkohol och narkotika – politik, vård och dilemman*. Stockholm: Socialvetenskapliga forskningsrådet (SFR).

Blennberger Erik, Hansson Mats J., Stål Rolf (1999). *Diakoni – teologi, ideologi, praxis*. Tro & Tanke 1999:2. Uppsala: Svenska kyrkans forskningsråd.

Whitaker Anna (1999). *I livets slutskede: Frivilligsamverkan i vården*. Stockholm: Socialstyrelsen.

Johansson Göran (2000). *Trång och tillit. LVM-vård som kulturell ingenjörskonst – exemplet Hornö*. Stockholm: Statens institutionsstyrelses forskningsråd.

Svedberg Lars och Jeppsson Grassman Eva (2001). *Frivilliga insatser i svensk välfärd – med utblickar mot de nordiska grannländerna*. I Bjarne Ibsen och Lars Skov Henriksen (red.): *Antologi om frivilligt arbejde*. Odense: Odense universitetsforlag.

- Hammare Ulf och Lundström Tommy (2001). Socialt inriktade barn- och ungdomsorganisationer. En kunskapsöversikt. Socialstyrelsen.
- Jegermalm Magnus (2002). Direct and Indirect Support for Carers. Patterns of Support for Informal Caregivers to Elderly People in Sweden. I *Journal of Gerontological Social Work*, volym 38, nr 4, sid. 67-84.
- Jeppsson Grassman Eva och Svedberg Lars (2002). Frivilligt socialt arbete i Sverige. Betydelsefullt men löser inte välfärdens dilemma. I *Socionomen* nr 4, sid.1-5.
- Johansson Göran (2002). Bete sig normalt – positioner, perspektiv och problem i den vuxna familjehemsvården. Statens institutionsstyrelses forskningsråd.
- Karlsson Magnus, Jeppsson Grassman Eva och Hansson Jan-Håkan (2002). Self-help Groups in the Welfare State: Treatment Program or Voluntary Action? I *Nonprofit Management and Leadership*, volym 13, nr 2, sid. 155-167.
- Nordfeldt Marie och Söderholm Johan (2002). Frivilligorganisationer som uppdragstagare. Vad betyder det för brukarna? Socialstyrelsen.
- Blennberger Erik (2003). Etik för politik – med äldrepolitik som exempel. I *SOU 2003:91, bil A. Äldrepolitik för framtiden*.
- Cederlöf Siv-Britt (2003). *Att arbeta med patriarkala familjer*. Kommunförbundet Stockholms län.
- Hammare Ulf och Stenbacka Susan (2003). Socialt inriktade organisationer som arbetar mot missbruk - vilka är de, vad gör de och vad vet forskarna? Stockholm: Socialstyrelsen.
- Holmberg Carin och Bender Christine (2003). ”Det är något speciellt i den här frågan” – Om det lokalpolitiska samtalet om mäns våld mot kvinnor. Umeå: Brottsoffermyndigheten.
- Jeppsson Grassman Eva (red.) (2003). *Anböringskapets uttrycksformer*. Lund: Studentlitteratur.
- Svedberg Lars (2003). Att vara sårbar och få en marginell ställning. I Eva Jeppsson Grassman m fl *Att drabbas och att forma sitt liv*. Lund: Studentlitteratur.
- Svedberg Lars och Jeppsson Grassman Eva (2003). Frivilligt socialt arbete i Sverige. Vad vet vi efter 10 års forskning. I *Jubileumsskrift 2003, Forum för frivilligt socialt arbete*.
- Börjeson Bengt (2004). Att skapa starka forskningsmiljöer - diskussion och förslag beträffande organisering och inriktning av forskningen vid Hum/Sam fakulteten vid Växjö universitet. Växjö: Växjö universitet.
- Börjeson Bengt (2004). Från Skås försök. En diskussion om relationen kunskap och social praktik. I: *Perspektiv på kunskapsutveckling inom socialtjänsten*. Socialstyrelsen.
- Börjeson Bengt (2004). A Breakthrough for a New Way of Thinking and Acting - the Development of Child Welfare and Childcare in the Republic of Belarus. I Sven Trygged (red): *Orphaned Children in Belarus*. Institutionen för socialt arbete, Stockholms Universitet.
- Börjeson Bengt (2004). Freud och Sartre. Steg på väg mot tystnaden. I: Staffan Selander(red): *Text och tolkning*. Göteborg: Daidalos förlag.
- Börjeson Bengt (2004). Skolan i samhället – om strukturer av social exkludering I: *För oss tillsammans - Om utbildning och utvecklingsstörning* (SOU 2004:98).
- Hammare Ulf (2004). Kompetens i de sociala professionerna - en pilotstudie. Stockholm: Socialstyrelsen.
- Holmberg Carin och Enander Viveka (2004). Varför går hon?- Om våldsutsatta kvinnors uppbrottsprocesser. Ystad: Kabusa Böcker.
- Jegermalm Magnus (2004). Informal care and support for carers in Sweden: patterns of service receipt among informal caregivers and care recipients. I *European Journal of Social Work*. Volym 7, nr 1, sid. 7-24.
- Karlsson Magnus (2004). Rehabiliterings- och självhjälpsinsatser för och av personer med psykisk sjukdom – En kvalitativ studie av Fountain House i Stockholm. I *Socialmedicinsk tidskrift*, nr 4, sid. 370-379.
- Karlsson Magnus (2004). Klubbhus - övergångsanställning vid ett klubbhus, möjlig rehabiliterande insats för personer med psykisk sjukdom? I *Svensk rehabilitering*, nr 4, sid. 370-379.

- Blennberger Erik (2005). Offentlig och ideell sektor - partners för ett gott samhälle. I *Gatljus*, nr 3, sid. 8-10. *Kvartalskrift från Göteborgs Kyrkliga Stadsmission.*
- Blennberger Erik (2005). *Etik i socialpolitik och socialt arbete*. Lund: Studentlitteratur.
- Blennberger Erik (2005). Etik för socialt arbete. I *Socionomen* 2005, nr 7, sid 7-11.
- Blennberger Erik (2005). Etik i socialt arbete – några kommentarer om läget i Sverige. I *NOPUS-nytt 2005:3. Etik och socialt arbete i Norden* (www.nopus.org).
- Blennberger Erik (2005). Världighet, frihet, rättvisa, jämlikhet, rättigheter och goda konsekvenser. Kommentarer om etiska värden och normer av relevans för Assistanskommitténs uppdrag. *Bilaga 10 i SOU 2005:100. På den assistansberättigades uppdrag. Delbetänkande av Assistanskommittén.*
- Börjeson Martin (2005). ”Försök att systematiskt koppla socialtjänst, högre utbildning och forskning i Sverige” i *Empiri, evidens, Nordiska röster om kunskapsutveckling i socialt arbete*. Malmö: NOPUS.
- Franzén Eva M. och Kassman Anders (2005). Longer-term Labour-market Consequences of Economic Inactivity during Young Adulthood: A Swedish National Cohort study i *Journal of Youth Studies*. Volym 8, nr 4, sid. 403-424.
- Habermann Ulla, Ottesen Laila & Skristad Berit (2005): It will solve itself(?) - on the attitudes of Scandinavian sports managers towards equal opportunities. I Annette R. Hofmann & Else Trangbæk (ed.): *International Perspectives on Sporting Women in Past and Present*. Institut for Idræt, Københavns Universitet.
- Johansson Göran (2005). Påverkan eller total förändring? Kritik av en förhållning med avstamp i ett program mot missbruk och kriminalitet. Statens institutionsstyrelsens forskningsråd.
- Johansson Göran (2005). Ett anständigt sätt. Beskrivning av verksamheten vid dubbeldiagnosteamet Pilen i Västervik. Fokus Kalmar län.
- Lundåsen Susanne (2005). *Frivilliga insatser och hälsa*. Statens Folkhälsoinstitut.
- Olsson Lars-Erik, Nordfeldt Marie, Larsson Ola och Kendall Jeremy (2005). *The third sector and the policy process in Sweden: a centralised horizontal third sector community under strain*. London School of Economic and Political Sciences, TSEP working papers nr 3. Elektronisk utgivning på <http://www.lse.ac.uk/Collections/TSEP>
- Olsson Lars-Erik m fl (2005). The challenges of translation: the convention and debates on the future of Europe from the perspective of European third sectors. London School of Economic and Political Sciences, TSEP working paper nr 12. Elektronisk utgivning på <http://www.lse.ac.uk/Collections/TSEP>
- Svedberg Lars (2005). Några karaktäristika och utvecklingsdrag för frivilligt socialt arbete. I *Socialstyrelsen och den sociala ideella sektorn*. Socialstyrelsen.
- Svedberg Lars (2005). Det civila samhället och välfärden. I Erik Amnå (red.) *Civilsamhället - några forskningsfrågor*. Hedemora: Riksbankens Jubileumsfond och Gidlunds förlag.
- Blennberger Erik (2006). Etik för socialt arbete. I Anna Meeuwisse, Sune Sunesson och Hans Swärd (red.) *Socialt arbete – en grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Börjeson Bengt (2006). Socialarbetaren och kunskapsneurosen. IBjörn Blom, Stefan Morén och Lennart Nugren (red.) *Kunskap i socialt arbete*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Börjeson Bengt (red.) (2006). *Vågor på HaVet. Tio texter om arbete och funktionshinder*. Jönköping: ARK-tryckaren AB.
- Börjeson Bengt, Börjeson Martin och Svedberg Lars (2006). Att utveckla kunskapen i socialt arbete genom att återigen sätta praktiken i centrum. I Anna Meeuwisse, Sune Sunesson och Hans Swärd (red.) *Socialt arbete – en grundbok*. Stockholm: Natur och Kultur.
- Christiansson Elisabeth (2006). Kyrklig och social reform. Motiveringar till diakoni 1845-1965. Stockholm: Artos & Norma.
- Habermann Ulla, Ottesen Laila, Pfister Gertrud & Skristad Berit (2006): *Det löser sig selv (?) - om idræt og kvindeligt lederskab*. Idrætshistorisk Årbog 2005. Institut for Idræt, Københavns Universitet.

- Jegermalm, Magnus (2006). Informal care in Sweden: a typology of care and caregivers. *International Journal of Social Welfare*. Volym 15, nr 4, sid. 332-343.
- Jeppsson Grassman Eva och Svedberg Lars (2006). Civic Participation in the Welfare State: Patterns in Contemporary Sweden. I Trägårdh Lars (red.) *State and Civil Society in Northern Europe: The Swedish Model Reconsidered*. New York: Berghahn Books.
- Karlsson Magnus (2006). *Självhjälpsgrupper – teori och praktik*. Lund: Studentlitteratur.
- Nordfeldt Marie och Olsson Lars-Erik (2006) Trösklar och gränshinder på bostadsmarknaden. I Paulina de los Reyes (red.) *Om välfärdens gränser och det villkorade medborgarskapet*, SOU 2006:37.
- Olsson Lars-Erik och Svedberg Lars (2006). Det ideella engagemanget i Sverige. I *Sambället är större än staten*. Stockholm: Forum för Frivilligt Socialt Arbeta.
- Svedberg Lars (2006). Mer omfattande insatser än någonsin. I *Svensk kyrkotidning*, nr 5-6.
- Svedberg Lars och Vamstad Johan (2006). The civil society and the provision of welfare – ideological visions and social realities. I Aila-Leena Matthies (ed.) *Nordic civic society organisations and future of welfare services - A model for Europe?* Nordic Research Council. Tema Nord 2006. Köpenhamn.
- Svedberg Lars & Lars Trägårdh (red.) (2006). *Det civila sambället som forskningsfält. Nya avhandlingar i ett nytt sekel*. Riksbankens Jubileumsfond i samarbete med Gidlunds förlag.
- Trägårdh Lars (2006). ”Staten och samhället: Från SSUs folkrörelser till Timbros civilsamhälle” i Håkan A. Bengtsson (red) *I rörelse. Folkrörelse och demokratin*. Stockholm: Atlas.
- Trägårdh Lars (red.) (2006). *State and Civil Society in Northern Europe: The Swedish Model Reconsidered*. New York: Berghahn Books.
- Börjeson Martin och Hansson Jan-Håkan (under utgivning). ”Om behoven av att bygga andras kunskap” i *Nordisk Socialt Arbeta*.
- Olsson, Lars-Erik, Nordfeldt, Marie och Larsson, Ola (under utgivning). ”The third sector and the policy process in Sweden – path dependence and opportunity structures”. I J. Kendall (red.) *Handbook of third sector policy in Europe*. Cheltenham: Edward Elgar.
- Trägårdh Lars (under utgivning). Från SSUs folkrörelser till civilsamhälle: Staten och samhället i det moderna Sverige.
- Vamstad Johan & Svedberg Lars (under utgivning). Some Aspects of Social Capital in Sweden – An EU-report.

ARBETSRAPPORTSERIEN

Den här rapporten redovisar resultaten från ett långsiktigt utvärderingsarbete av Rädda Barnen. Studien beskriver och analyserar utvecklingen av organisationens barnrättsarbete i lokalföreningarna mellan 2001 och 2005. Vidare görs en analys av i vilken mån ett så kallat styrdokument har implementerats på det lokala planet. Barnrättsaktiviteterna sätts också in i ett vidare samhällssammanhang.

Forskningsavdelningen publicerar forskningsresultat från olika större projekt och uppdrag. Vi har en skriftserie, en särtrycksserie, en arbetsrapportserie samt en metodbokserie. Arbetsrapportserien avser främst att ge möjlighet att publicera delrapporter och delresultat från större studier, aktuella kunskapsöversikter och uppsatser. Förteckning över publikationer från forskningsavdelningen finns på föregående sidor.

Ersta Sköndal högskola

Campus Sköndal, Box 441, 128 06 SKÖNDAL
Besöksadress Herbert Widmans väg 12, Sköndal
Telefon 08-555 05 130, *Fax* 08-555 05 165
E-post Sari.Nurminen@esh.se